

SECEDE BİR ÖMÜR

Yayınlanıyor

SECEDEDE BİR ÖMÜR
Bediüzzaman
Said Nursî Hazretleri'nin Kulluğu

Mehmet AKAR

SECDEDE BİR ÖMÜR

Bediüzzaman
Said Nursî Hazretleri'nin Kulluğu

MEHMET AKAR

SECEDEDE BİR ÖMÜR

Copyright © Şahdamar Yayınları, 2009

*Bu eserin tüm yayın hakları Işık Yayıncılık Ticaret A.Ş.'ne aittir.
Eserde yer alan metin ve resimlerin Işık Yayıncılık Ticaret A.Ş.'nin önceden yazılı izni olmaksızın, elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılması, yayımlanması ve depolanması yasaktır.*

Editör

Recep ÇAKIR

Görsel Yönetmen

Engin ÇİFTÇİ

Kapak

İhsan DEMİRHAN

Sayfa Düzeni

Ahmet KAHRAMANOĞLU

ISBN

978-975-9090-04-3

Yayın Numarası

05

Basım Yeri ve Yılı

TS EN ISO 9001:2000 - Ser No: 300-01

Sarnıç Yolu Üzeri No: 7 Gaziemir / İZMİR

Tel: (0232) 252 22 85

Mart 2009

Genel Dağıtım

Gökkuşuğu Pazarlama ve Dağıtım

Merkez Mah. Soğuksu Cad. No: 31

Tek-Er İş Merkezi Mahmutbey / İSTANBUL

Tel: (0212) 410 50 60 Faks: (0212) 445 84 64

Şahdamar Yayınları

Emniyet Mahallesi Huzur Sokak No: 5

34676 Üsküdar / İSTANBUL

Tel: (0216) 318 42 88 Faks: (0216) 318 52 20

www.sahdamaryayinlari.com

İÇİNDEKİLER

Önsöz.....	7
İman Her Şeye Bedeldir	14
O Her Gece Sabaha Kadar Böyle Devam Eder.....	18
Namaza Durduğu Vakit Sanki Küçülürdü.....	22
Hiçbir Kadına Gözümü Kaldırıp Bakmadım, Bakamadım.....	31
Ben Dünya Yükümü Bir Elimle Kaldırabilirim.....	37
Sırtında Odun Taşımak, İnsanların Minnetini Taşımaktan Daha Kolaydı.....	41
Hazreti Ali'nin Kabri Nasıl Gizli İse, Benim de Kabrim Öyle Gizli Olsun.....	48
Merak Etme, Benim de Allah'a Karşı Kusurlarım Var.....	50
Bizim Mesleğimiz İhlâstır	69
Ben İnanıyorum ki Dünyada Ondan Daha Temiz Bir İnsan Yoktur	76
Benim Etimi Cımbızla Çeksinler, Talebelerime İlişmesinler	81
Beşeriyetin İmanını Kurtarmak İçin Her Şeye Sabredeceğim.....	90
Sen Benim Ağzımda Dikenli Bir Lokum Gibisin.....	94
Abdülmecid! İnsan Kâinata Bakar da Nasıl Bilmediği Bir Mesele Kalır?	97
Benim Bütün Bunların Kırk Misli Kadar da Mânevî Meşhudatım Var.....	101

En Büyük Ders, Doğruluk Yolunda Ölümü İstihkar Dersi Vermektir ...	104
Kardaşım, Bana Onların İyi Taraflarını Anlat, Fena Vaziyetlerini Anlatma	106
Bana Zulmedenler Türklük Perdesi Altına Girmiş, Başka Millettendir ..	108
Âdeta Asker Gibi veya Saat Gibi Dakikti.....	112
Ben de Dünyaya Kur'ân'ın Sönmez, Söndürülmez Ebedî Bir Mucize Olduğunu İlân Edeceğim	114
Bedenî Hastalıklarının Sebebi, Çoğunlukla Mânevî Üzüntüleri idi.....	122
Bu Nurlar'ı Bütün Kâinata Okutturacağım.....	142
O Zât, Kundaktaki Çocuk Gibi Masumdur	148
İstifade Edilen Kaynaklar	157

Önsöz

Ona minnettar olmamak mümkün değil... Benim gibi, binler, milyonlar ona karşı aynı medyûniyeti duyuyorlardır. Nasıl duymayacaksınız ki? İnanmış, fakat neye inandığınızı anlayamamışsınız. Muzdaripsiniz yaşayamamaktan... Güzel örnek, hâl kesilmiş bir misal göremiyorsunuz. İlim sathî, yaşantı taklit... İçinde yiv yiv derinleşmiş, her şeyden çok Rabbini gören, hep O'nunla ve hep O'ndan konuşan adam arıyorsunuz. Asr-ı Saadet'in sahillerinden kopup asrınızın sahiline vurmuş bir misal görmek istiyorsunuz. “Bir 'yok!' der sada olsun yokken”, âb-ı hayat gibi Nurlar'ı ve onun nur hâline gelmiş tercümanını buluyorsunuz. Hem nasıl... “En onulmaz çağa en hası ısmarlanmış” diye düşünüyorsunuz.

Öyle ya... Bir işin sahibi, işinin büyüklüğüne ve zorluğuna göre memurunu gönderir. Bu “felâket ve helâket asrında” sadece Müslümanların değil bütün insanlığın, İnsanlığın Efendisi'nin (sallallâhu aleyhi ve sellem) tedrisinden geçmiş bir kerim ele ihtiyacı var. Bediüzzaman Hazretleri'ne öyle bir işin ısmarlandığına ve onun da bu vazifeye uygun bir donanımla bir “ısmarlama insan” olarak geldiğine şahit oluyorsunuz.

İnsanların, asırların tortularından arınmış, her şeyin kıymet ölçüsünü bulduğu dupduru bir anlayışa ihtiyacı var. İşte onun için Üstad Hazretleri'nin ilhamını doğrudan doğruya Kur'ân'dan

aldığını görüyorsunuz. Nur Külliyyatı, Kur'ân'ın, asrın idrakine ve kalbine verdiği bir ders olarak karşınıza çıkıyor. Onunla Kur'ân deryasından asrınızın sahiline bir dalga vuruyor; Nur'un bütün dersleri o deryadan sızıyor. Ve Nur'un mümessili, yürüyen bir nur gibi o hakikatleri yaşamaya, temsil etmeye çalışıyor.

Bazı insanlar, bedenen dimdik yürürken bile, ruhen secdededirler. Hayatları hep kulluk üzeredir. Hadisteki mümin tarifinde olduğu gibi, bakınca Allah'ı, konuşunca âhireti, hareket edince hesap gününü hatırlatırlar.

Hazreti Bediüzzaman, öyle insanlardan, onların en başındakilerden biridir. Cenab-ı Hak, mânevî felâketleri yaşayan insanlığa model olsun diye ona çekirdek bir hayat yaşamıştı. O hayat, bir yönüyle İslam'ın hakikatlerinin izahı idi. Hayatı hüccetti ve sadık hizmetkârı, şerefli şerefli Ceylan Ağabey'in dediği gibi, "Üstadımız her şeyiyle Kur'ân'ın ve imanındı."

Evet, bir meselenin anlaşılmasında ve yaşanmasında en fazla müracaat edilen kaynaklardan birisi de Peygamber Efendimizin ve büyüklerin hayatıdır. "Hayatlarının önem sırası nedir, hangi hâdise karşısında nasıl bir duruş sergilemişler, neyi nasıl yaşamışlardır?" "Onlar böyle yaptı." denince hakikat tebarüz ve tecelli eder. Belirginleşir, gün yüzüne çıkar.

Onun içindir ki, hayatın keşmekeşe döndüğü böyle bir dönemde Üstad Hazretleri'nin hayat tablolarının birer istikamet ibresi gibi sergilenmesine ve her vakit o tarz-ı hayatın nazarda bulundurulmasına ihtiyaç var. "Işığa gem vurmuş" büyüklerin hayatlarından alınan kesitleri seyrederken Müslüman olmanın izzetini ve nefasetini yaşamamanın hazzı, ruha ve akla verdiği dersin tesiri bir başkadır.

Bediüzzaman Hazretleri için, kâinatta en önemli mesele iman idi. "Meyve"den bir bahsin okunmasını kâinatın en mühim meselesi olarak görüyordu. Kâinatın sahibi ve güzeller güzeli Allah

ise, en önemli ve güzel şey; O'nu anmak, O'ndan bahsetmek, O'nu tanıtmak ve bütün mesaiyi buna sarf etmek olmalıydı. Bu, imanın gereği idi. O'ndan bahsetmeyen söz abes, hayat azaptı. Zira Sultan'ı bulan her şeyi bulmuş, O'nu kaybeden her şeyi kaybetmiş demektir. O, bütün hayatı boyunca “iman lâzım demiş, “Lâ ilâhe illallah” dediğinde yürekleri ürpertmiş, sesi top güllesi gibi gürlemişti.

İbadet onda bir aşkı. Çok az uyur, inler gibi ibadet eder, namaza başlarken âdeta kemikleri çatırdardı. Zira namaz imandan sonra en büyük hakikatti.

Şartlar ve zemin demeden takva içerisinde yaşar, haramların ve şüphelilerin zerresinden sakınır, esarete Rus askerlerinin gülmelerine aldırmadan kendi ununu öğütür, başkasını görmemek ve görünmemek için şemsiye taşırdı.

Zahitti. Dünya ile bir alışverişi yoktu. O kadar ki, bütün malını rahatlıkla bir eliyle kaldırabiliyordu.

Gözü toktu. Kimseden bir şey almıyor, davasının duruluğuna gölge düşürmüyor, insanlardan şahsı adına beklentilere girmiyordu. Bu hâl onda bir karakter hâline gelmiş, öz kardeşi Abdülmecid Ünlükül'un getirdiği bir tas çorbanın bile parasını ödemiş, “ihlâsımı bozma” demişti.

Hak katındaki küçüklüğünü öylesine kabullenmişti ki, sorsanız kendisine “pürşer” diyecek, sizden dua isteyecekti. Kimseye elini öptürmüyordu. Kendisini beğenmiyor, beğenilmeyi de beğenmiyordu. Öldüğünde mezarının yerinin bilinmesini dahi istemeyecek kadar davasında fânî ve mahviyet içerisinde idi.

İçinin temizliği dışına vurmuştu. Çamaşırları mis gibi kokar, kirlisi ile temizi birbirinden ayırt edilemezdi.

Müşfikti. “Yuva yıkılarak yuva yapılamaz.” diyor, karınca yuvası var diye duvarın başka yere örülmesini istiyordu. Yılanların öldürülmesine bile müsaadesi yoktu. Sarhoşlar kardeşi idi

onun... Onlara bile “kardeşim” diye hitap ediyordu. İtmiyordu, kovmuyordu. Çocukların “Bediüzzaman dede”siydi. Onlardan dualar istiyor, onlara dualar ediyordu. Zira o, hasta ve duaya muhtaçtı. İman etmek kaydı ile herkese hakkını helâl ediyor, akıbetlerine üzülüyordu.

Karşısına gelenin iyi taraflarından bahsediyor, yumuşak ve latif davranıyordu. Garazla kimsenin yarasına dokunmuyordu.

Masumların imanı için her türlü meşakkate katlanıyor, sürgünlere, mahpuslara sabrediyordu. Seksen küsur senelik hayatında dünya zevki namına bir şey bilmiyordu.

Ders, ikaz veya iltifat mahiyetinde latifeler yapıyor, hayata mukassı bakmıyor, ateşin zekâsı ile tatlı nükteler yakalıyor, aklın yüzünü tebessüm ettiriyordu.

Sürekli düşünür, okurdu. Sanki ona her zerre “Allah’ı düşün!” diye haykırır, o hikmeti derer ve “Abdülmeccid! İnsan kâinata bakar da nasıl bilmediği bir mesele kalır?” derdi.

Kim bilir, belki günahla bizler gibi tanışıklığı olmadığından, ciltlerle kitabı ezberinde tutar, kırk sene önce gördüğü bir simayı kırk sene sonra tanır.

Şaka dahi olsa yalan söylemez, daima doğru olunmasını isterdi. Daha çocuk yaşta talebeliğe kabul buyurduğu Ceylan Ağabeyi kabul şartı bile oydu.

Hayvanların dahi gıybetini yaptırmaz, birisinden mecburen bahsedilecekse “Bana iyi yanlarını anlatın.” derdi.

Basiretli ve ferasetliydi. Bugüne bakarak istikbali tarif ederdi. Şeyh Bahit’i bu hâli hayran bırakmıştı. İnsanların ruh yapılarına göre konuşurdu.

Mesuliyetini müdrikti. Kur’ân’ın sönmez ve söndürülmez bir güneş olduğunu bütün âleme göstermeyi bir Müslüman olarak vazife bilmişti. Haşrin aleyhinde bir yayın yapılınca hemen harekete geçmiş, Haşir Risalesi’ni kaleme almıştı.

Saçları adedince başı olsa feda edecek kadar davasında fânî idi. Onun hatırına her türlü sıkıntıya katlanıyor, yılmıyor, yorulmuyor, Nur'la ilgili bir mesele olduğunda hemen dinçleşiyordu. Her an davası ile meşguldü. Van kalesinden düşerken yanındaki talebeleri, “canım, kanım” değil, “davam!” diye bir çığlık duyumuştı. İnsanın kıymeti uğruna mücadele ettiği dava kadar olduğundan o yüceldikçe yücelmişti.

Hâli dilinden fazla tesir ediyor, dersi nefesine okuyor, talebelerle “Ben de bir talebeyim” der gibi ders halkasına oturuyor, en büyük ders olarak ölümü istihkar dersi veriyor, Nur'un hakikatlerini yaşıyordu. Yapın dediği hiçbir şeyden geri durmamış, o yapmış, insanlar taklidinde, takibinde âciz kalmıştı. Sungur Ağabey'in itirafı ile, o azim kulluğa ve gayrete ayak uydurmak mümkün değildi.

Hayatında başka bir gayesi olmamış, her şeyini o ulvi gayeye vakfetmiş, “kalbindeki ve kafasındaki dava ve Kur'ân hizmeti onu yatağında bile meşgul ettiği için evliliği düşünmemiş, muhafaza edilmişti.”

Rabbine itimadı tamdı. Sürgünde yaşadığı, Urfa'dan çıkarılmaya çalışıldığı, hayatının son soluklarını alıp verdiği anlarda bile yerinden doğruluyor, “Merak etmeyin, küfrün bel kemiği kırılmıştır!” diyordu. İnkâr hakkında verilen kâinattan, zihinlerden ve kalplerden kovma kararını nur eczaları îfa etmeye kâfi idi.

Öyle engin bir vefa ve kardeşlik anlayışı vardı ki, olsa, o dilinden dökülürken bir ayrı güzellik kazanan “kardeşleri”nin bütün meşakkatlerini üzerine alacaktı. Canı gibi seviyordu. Sadece arkadaşları değil, kullandığı kaşığı bile onun can yoldaşı idi. Değiş-tirmiyor, “kırk yıllık arkadaşım” diyor, eski elbisesine vefa olsun diye bir parçasını üzerinde taşıyor, onunla yama yapıyordu. Düz mantığına vefa ufkuna ulaşması bile hayaldi.

Dine hizmette enbiyaya ittiba ettiği ve müminler de buna mükellef olduğu için metodunu başkasından öğrenmemiştir. Müspet hareket ediyor, yumuşak bir üslûpla yaklaşıyor, herkese ihtiyacı olan şeyi veriyordu. Aklı fen, kalbi din ilimleri aydınlatacak ve talebe bunlarla kanatlanacaktı. Başkaları yapıyor diye hiçbir şeyi yapmıyor, kim ne yaparsa yapsın o kendisine yakışanı ve doğru olanı yapıyordu. Onun içindir ki hayatının hiçbir döneminde asayiş bozmuş, daha genç yaşlarından itibaren ihtiyaçları gideren, sulhu ve sükûneti tavsiye eden olmuştur.

İzzetliydi. Barla'ya sürgün gittiğinde istenen fotoğrafa "Yıkılmadım" der gibi dimdik poz vermişti. "Korku elini tutmamıştı." Tek canlı olanların, karşısında dayanması mümkün değildi. Mahkemede namaza müsaade istiyor, orada ne kendisini ne başkasını, sadece namazın hakkını savunmak için bulunuyordu. Yapılan teklifleri kabul etse, değil mahkeme mahkeme dolaşmak, herkesin imrendiği bir dünyevi itibar onun için işten bile değildi.

Ve bütün bunlardan öte, o bir vazifeliydi. Asrın yangınına söndürecek itfaiye memuru olarak gönderilmişti. Yangın her vicdanda, her hanedeydi. Mesuliyet büyük, vazife mühimdi. O kendi kendisine hareket etmiyordu. Babasına hürmet eden bir büyüğün gerekçesini izah ederken dediği gibi, ona baba olmayı on gavslığa tercih edenler vardı. Kaderi İslâm'ın kaderine bağlanmıştı. Belki en büyüğün en son gelmesi gibi, en son gelmiş, asırların muştusuna cevap olmuştu. Yakınındaki talebeleri bile verdiği derslerin önemini, kiminle muhatap olduklarını bilse idi ihtimal kendisinin ifadesi ile huzuruna diz üstü sürünerek gireceklerdi.

Çekirdeğin mahiyeti hakkında dal budak salıp meyve verdikten sonra karar vermek mümkündür ve en isabetlisi de odur. Nil nehrinin bereketi, Mısır'ın çölistanının gül bahçesine dönüşünde aranmalıdır. Bugün sadece ülkemizde değil, dünyanın her yerinde inkâr ve ahlâksızlığa karşı en büyük set doğrudan doğruya

Kur'ân'a ait olan nur eczalarıdır ve meyveleri meydandadır. Onun müellifinin yakinen tanınması inşallah yüreklere iman nurunun yerleşmesine, günahların keffaretle yıkanmasına vesile olacaktır. Bu çalışmanın hedefi de budur. Günahına keffaret aramak... Zira Peygamber Efendimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) ifadeleri ile, "Salihlerden bahsetmek günahlara keffarettir."

İman Her Şeye Bedeldir

Asrın muallimi, asrı en iyi okuyan, ihtiyaçlarını en iyi bilen insandır. Zaaf noktalarını tereddütsüz tespit etmeli, reçetesini ismarlama mahiyetine uygun olarak vermelidir. Bizim zaafımız “iman zaafıydı.” Ve “mariz bir asrın, hasta bir unsurun, alil bir uzvun reçetesi, ittiba-ı Kur’ân”dı.

Mağlûp bir milletin çocukları, kendi değerleri hakkında ikna olmak istiyorlardı. Değerlerinin değil kendilerinin mağlûp olduğu, hakkın yüksek mevkisini koruduğu onlara ispat edilmeliydi. Akıllar ve kalpler delillerle tatmin olmalı, nefsin ve şeytanın söyleyecek sözü kalmamalıydı. Zira imanın etrafındaki surlar yıkılmış, vicdanlar tefessüh etmişti.

Bediüzzaman Hazretleri için, kâinatın en büyük hakikati imandı. Zerrâttan seyyarâta bütün mevcudatın yüzü iman gösteriyor, dili “iman” diyordu. Bu kitabın yazılmasına, en has cevherlerin mürekkep olarak kullanılmasına sebep olan büyük hakikat oydu. İnsan onunla kâinata meydan okuyabilir, hakiki tesiri esbaba vermekten kurtulup gerçek hürriyete kavuşabilirdi. İnsanı insan edecek imandı. En güzel olma makamına imanı ile eriyordu. Kâinatın en has, donanımlı, nazik ve nazenin misafiri, ancak imanla mahlûkatın dúnuna düşmekten kurtulabilirdi. İmansız insan, kâinatın en çaresiz ve zayıf mahlûkuydu. İmanla kâinatı teftiş eden bir müfettiş olma makamına çıkıyor, arzın ha-

lifesi oluyordu. Küfür insanı, kanın, irinin, kör makinelerin hizmetçisi olma derekesine düşürüyordu. Dünya ve ukba saadetinin yegâne çaresi imandı.

İnkâr etmemek değil... Zira “inkâr etmemek başka, iman etmek bütün bütün başka” idi. İman, her eserin üzerinde sahibinin mührünü görmek, tanımak, okumaktı. O’nu (celle celâlüh), esma ve evsaf-ı ilâhîsi ile bilmektî. “İnanıyorum” derken, inandığını tanımak ve o mârifetle O’nun muhabbetine ermektî. O’nu görüyor gibi olmaktı. O kadar acz ile bu kadar var olan mahlûkatın varlığını kabullenirken, Sonsuz Kudreti ile O’nu o kadar kabullenmek, kendisinin varlığından çok O’nun varlığına “evet” deyip şehadet etmektî. Zira insanın kendisinden başlayarak varlık, Var edenin şahidiydi.

Üstad’ın gözü mahlûkatı gördüğü anda, idraki onların Sanatkârını görmüştü. Kâinata bakıp da anlamamak, inanmamak mümkün müydü?

O, felâket ve helâket asrının insanıydı. Onun geldiği dünyada insanların bir yitiği vardı. Bütün çırpınmaları, açlıkları, perişanlıkları ondandı. İman oksijenini yitirdiklerinden çırpınıyor, ahlak damarları kurduğundan çatlıyorlardı. Hiçbir şey o boşluğu doldurmaya yetmedi. En müreffeh hayatlar “ah”larla, “of”larla geçiyordu. Çareyi başka yerde aramak çözüm getirmeyecekti. Onun içindir ki hep “iman” dedi.

Birinci Cihan Harbi’ne Gönüllü Alay Kumandanı olarak katılmış ve esir düşmüştü. Esir kampında da boş durmuyor, geceleri başka kamplara gidip kitap okuyor, Rus nöbetçilerine bile dini anlatıyordu. Esir kampından arkadaşı olan Mustafa Yalçın’ın ifadesi ile, hayatının bütününde olduğu gibi o gün ve o şartlarda da “İman lâzım!” demiş, “İman her şeye bedel!” diye haykırmıştı.

Gün gelecek, insanlar şartların zorluğundan, iman davasına hizmet etmenin sıkıntılarında bahsedecek, nefisleri adına ba-

haneler arayacaklardı. İsmarlama insanın yolunun Sibiryâ'nın amansız şartlarına, Rus askerlerinin namlularının ucuna, ölmenin, öldürmenin çok da önemli olmadığı esir kampına uğraması muhakkak ki tesadüfî değildi. Hazret, o günkü duruşuyla da dersini vermiş, “Esir kampında bile olsanız iman davasına hizmet etmemekte mazur görülemezsiniz.” demişti. Bu onun yaşantısının diliyle söylediği sözlerdi, hâl dilinin dersiydi.

Aradan yıllar geçmişti. Isparta'da idi. İmam Hatip Okulu öğrencilerinden Mustafa Çetin 1952'de ziyaretine gitmiş, selâm vermişti o nuranî adama... Selâmı şefkatle, metanetle alındı. Ve bu genç misafire yine en sevilen ve en ehemmiyetli görülen ders verildi. “Zaman iman kurtarma zamanı idi. Tahkikî iman yani delile dayanarak ulaşılan sarsılmaz bir iman lâzımdı. Taklidî iman yani başkalarından görerek alınan geleneksel bir iman zamanın cenderesinde eriyip kaybolabilirdi. Ve imanın gereği olan namaz kılınmalıydı.” Soluklar yine O'nu anlatarak alınıyor, O denilerek veriliyordu.

İmansızlık, seciyesizliğin, huysuzluğun ta kendisi idi. “Güzel seciyelerin ve iyi hasletlerin membaı ve menşei olan iman, elbette emniyeti bozmuyor, tesis ediyordu.” İman emniyetin ve asayişin temini için en tesirli kuvvet olduğu için Risale-i Nur eczaları imandan bahsediyordu.

İmanını yaşıyor, imanı ile yaşıyordu. Tesir Allah'tandı. O dilerse kimse durduramaz, O dilemezse asla olmazdı. Hayat da, ölüm de O'nun elindeydi. Ne sıhhat ve ne de hastalık tesadüfün eseri idi. “Pirenin karnını tanzim ettiği gibi manzume-i şemsi de tanzim eden”, onların hayatını, bedenini, ruhunu da tanzim ediyordu. Hacı Reşit Övet, 1953'te Van'dan ziyaretine gitmişti. Hasta idi. İkinci Reşid olarak talebeliğe kabul edildi. İhtimal, hastalığına dua istemişti ki Üstad Hazretleri, “Bırakın doktorların evhamını, ben de hastayım.” buyurdu. Belli ki, hastalıklara kör tesadüfün eseri gibi bakılmasından, düşülen vehimlerden,

ötesindeki kudret elinin görülmemesindeki iman boşluğundan muzdaripti. Hastalıklar da O'nun birer memuru idi ve ancak O'nun emri ile gelir, O'nun emri ile giderdi.

Hiçbir şeye zerre kadar gerçek tesir hakkı tanımıyor, tanınmasından da rahatsız oluyordu. Ve zaten Hacı Reşit de Üstad'ın duasından sonra şifa bulmuştu.

Kalbi Allah'a imanla nurlanmıştı ve ihtimal dünya bomba olup patlasa Onu korkutmayacaktı. O iman Rus'un komutanını da dize getirmiş, Rabbine duyduğu güvenle ebede yürüyen o yüce başa hürmete mecbur etmişti.

O, Allah'a imanla itmînana ermişti.

O Her Gece Sabaha Kadar Böyle Devam Eder

İmana ait meseleleri insandan ayrılmaz bir parça hâline getiren, içine nakşeden kulluktu. Öyle büyük bir rahmete ciddi ve samimi bir kullukla mukabele edilmeli idi. Zira eşref-i mahlûk olan insan her an “Bismillâh” diye zikreden bir ottan geri kalamazdı. Kulluk, sonradan verilecek şeylere önceden ödenen bir ücret değil, önceden verilen nimetlere sonradan yapılan bir teşekkürdü. Bir hakkı takdirdi. İnsanın, iyiliği fark edecek kadar insan ismine lâayık olduğunun ispatı idi. Ve insanın ebede doğru devam eden yolculuğunda lâzım olan erzakı ve silâhıydı.

O (celle celâlüh), her an anılacak, hiç unutulmayacak ve asla isyan edilmeyecek kadar merhametli ve güzeldi. Bediüzzaman'da kulluk aşk ölçüsündeydi ve bunu hâli, ibadeti gösteriyordu.

Bayram Ağabey'in ifadeleri ile erken yatar, sabah namazına dört saat kala kalkardı. Teheccüd namazını kılar, münâcât ve evradlarını sabah namazına bir saat kala bitirir, okuduklarını, bir saat, başucundaki, bir metre genişliğinde dört metre boyundaki şecerede isimleri yazılı Âl-i Beyt neslinden olan mühim zâtlara bağışlardı. “Ben dua ederken istikbaldeki Nur talebelerini avucumun içinde görüyorum.” derdi. Anahtar deliğinden bakıyor, duasını bitirmeden odasına girmiyorlardı. Zira “Hatta benim bir dua vaktim var, o saatte melâike dahi olsa kabul etmem.” demişti.

Yine sadık talebeleri Bayram Yüksel Ağabey'in anlattığına göre, mübarek gecelerde ve ramazanın son on beş gününde uyumaz, uyutmazdı. Talebelerini gece kontrol eder, uyuyanı, su döker, uyandırırdu.

Sultanla muhatap olmak saadeti unutulmuş, ibadetler yapılmaz veya zoraki yapılır olmuştu. O, bu şerefi iliklerine kadar duyuyor, onu en büyük bir haz ve huzurla yaşıyor, insanları hâli ile ibadetlerinin şuurunda olmaya davet ediyordu. Çalınan binlerce kapıdan, bağlanılan binlerce alışkanlıktan çok daha güzel, mânâlı ve efdaldı bu. Böyle ibadet aşığı bir model binlerce, milyonlarca ölü gönlün dirilmesine yeterdi ve zaman içindeki o büyük gücün afaktaki tesirini göstermiş, ondaki kulluk şuuru nefisleri dize getirmişti. İbadetlerinin, iniltilerinin birazına insanların şahit olabilmesi de bundandı. İçlerine bir şey damlar ümidiyle o kapı bütünüyle kapalı tutulmamıştı.

Kur'ân bir güneşti. Rahmân'ın, kulunu tenezzülen muhatap kabulü ve hayat kaynağı idi. Kelâmullah'tı. Albay, Hacı İbrahim Hulusi Yahyagil Ağabey –ki, o, Üstad'ın ifadesi ile “daima birinci”ydi– Üstad'ın Kur'ân okumasına ve ibadetine hayran kalmış, onun okuyuşunu başkalarından çok farklı bulmuştu. Duyarak, yaşayarak, tecvid-i mânevî üzere, mânâsına uygun olarak okuyordu. Barla'da Üstad Hazretleri'nin namazda –akşam ve yatsı bilhassa sabah namazlarında– Kur'ân-ı Kerîm'in elhamdülillâh ile başlayan surelerini okuduğunu, Kur'ân'ın ilâhî sadasının onun bütün ruhunu kapladığını söylüyor ve “Barla'da bir gece yanında kalmıştım. Sabaha kadar uyumadan ibadet ediyor, zikir ediyor, tesbih çekiyordu. Pek az uyurdu, uyur gibi görünürdü.” diyordu.

İnliyor gibi zikrine Barla'nın, Isparta'nın, Eskişehir'in, Denizli'nin, Emirdağ'ın, Afyon'un geceleri, dağları, haneleri, otelleri, zindanları şahitti. İniltisini saklamıyor, belki de saklıyor, o kadarının sızmasına mâni olamıyordu. Zira mesuliyet duygusu

taşıyan bir insan için Rabbinin azameti karşısında öyle ağlayıp, inlemek çok değildi. Çok görmüyordu, âhiretteki inilti yanında bunun çok az kaldığını iyi biliyordu.

İbrahim Fakazlı Ağabey'i Afyon Hapishanesi'ne atmışlardı. Suçu belliydi. İman derslerini okumayacaktı. Geceleri bir yandan gün ışığını bekliyor, bir yandan da Üstad'ın hazin sesi ile okuduğu evradı dinliyordu. Bazen de duvarın çıkıntısı üzerine seccadesini serip namaza durduğunda onu seyre dalardı. Kendi akıbetine, insanlığın ve İslâm Dünyası'nın elemelerine inleyen bir adam vardı karşısında.... O elem Akif'in ifadesi ile bir yüreğin kârı değildi. Paylaşacak sineler olsa, her yürek o acıyı duysa bitecek, yerini sevinçlere sürurlara terk edecekti. Sanki kendisinden sonraki dönemin insanlarına birer birer sesleniyor, "Gitme ey yolcu, beraber oturup ağlaşalım." diyordu.

Sadık Bey, Plevne Kahramanı Gazi Osman Paşa'nın harp ve esaret arkadaşı Sadık Paşa'nın torunu; Binbaşı Mehmet Ali Bey'in oğluydu. İsmail Fakazlı ile birlikte Emirdağ'ına Üstad'ı ziyarete gitmişti. Gecenin geç saatinde Emirdağ'ına ulaşmışlar ve camiye doğru yönelmişlerdi. Bir evin önünden geçerken yürükleri dağlayan bir inilti duydular. Bu bir zikir, bir evrad sesi idi. Fakat bu farklı bir şeydi. O ses öyle yürektendi ki, sanki bütün beden ve ruh dil olmuş konuşuyor, ağlıyordu. Paşa torunu bu sesle olduğu yerde kalakaldı. Ne bir adım ileriye ve ne de geriye gidebiliyordu. Birisi içeride, o dışarıda ağlıyordu. Dizinin bağı çözülmüştü o kahramanlığı ile meşhur adamın. Ayakta duracak hâli kalmamıştı, neredeyse yıkılacaktı. Kim bilir belki de Hazret, "Yâ Settâra'l-uyûb! Yâ Gaffâraz-zünûb!" diye sesleniyor, af ve mağfiret dileniyordu. Bir müddet sonra elinde bir sopa ile bekçi çıkageldi. "Burada durmayın, Şeyh Efendi zikrediyor." dedi. O zaman Üstad'ın kapısının önünde olduklarını anladılar.

Emin Tekinalp Ağabey'i Afyon'da aynı sebepten hapse atmışlardı. Hapishaneye ulaştıklarında saat gecenin ikisi idi. O saatte

ağlar gibi bir inilti duymuş ve bekçiye sormuştu. Adam: “Burada yetmiş beşlik Bediüzzaman diye bir hoca var. O, her gece sabaha kadar böyle devam eder. Ne yapar bilmiyoruz.” diyordu.

Üstad Hazretleri, 1953'te Mehmet Fırıncı Ağabey'in Fatih Çarşamba'daki evinde üç ay misafir kalmış, Fırıncı Ağabey defalarca arkasında namaz kılmak şerefine ermişti. O da, Hazret'in, tesbihatı gayet ağır ve kelimelerin üzerine basa basa durarak yaptığını anlatıyordu. Geçıştirmiyor, her kelimeyi duymaya çalışarak okuyordu.

Molla Hamid Efendi, Van'da, iki sene yanında kalmış, hizmetini görmüş, hayatının en saadetli günlerini yaşamıştı. O da Üstad'ın ibadetinin, ihlâsının gayretinin şahidiydi. Üstad her gece teheccüd namazına kalkıyor, bazı günler uyuyamayan Molla Hamid onu görüyor, Üstad Hazretleri, “Keçeli! Madem uyumuyorsun kalk sen de gel, beraber dua edelim.” diyordu. Molla Hamid, okuyacak bir şey bilmediğini ifade ediyor, o, “Ben dua edeceğim, sen âmîn dersin.” buyuruyordu. Molla Hamid'in dua esnasında uykusu gelirse, “Ben de eskiden senin gibi idim, sonra alışırısın.” derdi. Çok mütevazı idi.

Geceleri Kur'ân-ı Kerîm'den vird edindiği sureleri ve Peygamber Efendimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) meşhur duası olan Cevşenü'l-Kebîr'i, Abdülkadir-i Geylânî ve Şah-ı Nakşibend gibi büyük evliyaların münâcât ve dualarını, salâvât-ı nuriyeleri ve bilhassa Risale-i Nur'un membaı olan Hizbü'n-Nuriye'yi okur, bunları tamamlayınca da Risale-i Nur'la meşgul olurdu.

Meşhurların duası ile dua etmesini Molla Hamid'e, “Büyük bir sarayın kapısını açtırmak için nasıl o saray sahibinin tanıdığı kimseye benzeyerek kapı vurulursa, ben de Yunus Aleyhis-selâm'ın, Veysel Karanî'nin dua ve münâcâtlarını okuyorum ki, onunla kapıyı açtırayım. Onlar kapıyı açmışlar, ben de seninle içeri gireyim.” şeklinde izah etmişti.

Namaza Durduğu Vakit Sanki Küçülürdü

Onun nazarında imandan sonra en büyük hakikat namazdı. Namaz, kulun Rabbi ile görüşmesi, mahlûkatı temsilen tesbihini, hamdini, takdisini takdimiydi. Miracıydı. Elini kaldırdığında, arkasında melekten semeğe koca bir kâinat bütün efradı ile saf tutmuş gibi nazara alıyordu. Zira öyle anlatmış, öyle izah edip ders vermişti. Vazifesini iyi yapmalı, mahlûkatın mümessillığının hakkını vermeliydi.

Namazını Yüzbaşı Refet Barutçu Ağabey'den dinleyelim: “Üstad namaz vakitlerini hiç geçirmez, vakit girince hemen namazını eda ederdi. Kendisi namaza dururken biz arkasında çok heyecanlanırdık. Heybet ve huşû içinde namaza bir girişı vardı ki, tarifi mümkün değil. 'İlâhî Yâ Rab, İlâhî Yâ Rab, İlâhî Yâ Rab!.. Allahü Ekber!' diyerek sarsılır ve haşyet içinde sallanarak, süratle namaza girerdi. Biz arkasında korkardık, ürperirdik.”

İşte, namaz bu idi. İnsanın şeref tahtıydı. En büyük hazzı, en ulvi aşkıydı. Ondan bıkalamazdı; suya özlem gibi beklenmeliydi.

Üstad'ın namazını ve vaktinde kılmakla ilgili hassasiyetini Bayram Yüksel Ağabey de şöyle anlatıyor: “Üstadımız, namazı çok huşû içinde kılardı. Sûreleri okurken tane tane okurdu. Namaza dururken, tam huzura vardığında, niyet ederken, “Allahü

Ekber!” dediği zaman, bizler arkasında korkardık. Mübalâğa olmasın, ahşap bina sarsılırdı.

Üstadımız namaz vaktine çok dikkat ederdi. Namazı vaktinde kılardı. Meselâ, Isparta’dan çıktığımızda, Emirdağ’a beş dakika sonra varacak olsak bile, Üstadımız saate bakar, kış, fırtına olsa beklemez, hemen namazı vaktinde kılardı. Kırılarda olsun, yolculukta olsun namazı vaktin evvelinde kılardı.”

Hâfız Nuri Güven de aynı ahvale şahit olanlardandı. Namazını benzer ifadelerle anlatıyor, “Namaza durduğu vakit sanki küçüldü.” diyordu. Demek o anda küçüklüğünü iliklerine kadar duyuyordu. Namazdan önceki hâlini, “Belki beş dakika namaza durması sürerdi.” diye tarif ediyordu.

Namaz, terk edilecek, sahipsiz, yetim bırakılacak, olmayınca olacak şey değildi. O boşluk hiçbir şey ile doldurulamazdı. Onsuz kâinat abes, varlık meyvesiz kalırdı. İnsan, namazla etrafında pervane olan mahlûkatın hakkını ödüyor, hukukunu ihlal etmemiş oluyordu. Ruhunun gıdası, ölümsüzlük vehminin ilâcıydı. İnsanın en eşref ve en leziz anı namazdaydı. Onun içindir ki hiçbir durumda namazını bırakmıyor, onsuzluğu âdeta nefessiz, havasız, susuz kalmaktan daha öte görüyordu. Zira namaz ebedî hayatın soluğuydu. Bir sonraki vakte kadar yaşamak garanti olmadığından secdesiz gitmemek için, belki de her namazı son namaz edası ile îfa etmek gerekiyordu.

İnsan nevinin en evvel ve hakikî işi oydu. Bir işten akşama kadar on lira alan adamın, on dakikalık bir işten bir milyon alması karşısında, o on dakikalık işe karşı lâkayt kalması, “On liralık işimden eksilir mi acep?” diye vehmetmesi abes, kıyası mânâsız bir cehaletti. O kılacaktı ve her hâlükârda kılardı. İş yoğunluğunu, meşgale çokluğunu değil, elinin kolunun bağlı olmasını, iradesinin elinden alınmasını bile namazsızlığa bahane olarak görmemişti ki, o samimiyet harika bir ikramı netice vermişti. İhtimal, asrının savruk insanına hâlinin dili ile daha o günden

“Değil müşkülleriniz, elinizi, kolunuzu bağlasalar namazı bırakmamalı, dost ile randevunuzu aksatmamalısınız!” diyordu.

1895’te içtimaî meselelere alâkasından endişe eden Mardin mutasarrıfı Nadir Bey tarafından elleri ve ayakları kelepçelenerek iki jandarma nezaretinde Bitlis’e nefyedilmişti. Yolda meşhur Şeyhmus-u Anzelî isimli zâtın kabrinin bulunduğu ziyaretgâh mahalline geldiklerinde öğle vakti girdi. Molla Said-i Meşhur, jandarmalardan namaz kılmak için kelepçelerini açmalarını istedi. Fakat jandarmalar şüphelenerek açamayacaklarını ifade ettiler. Molla Said hiddetlendi ve kelepçeleri bir mendil gibi önlerine attı. Namazdan sonra “Gelin, kaydı ayağıma vurun.” dedi ise de, bu hâli keramet sayan muhafızlar “Biz şimdiye kadar muhafızlarız idik. Bundan sonra hizmetçileriniziz.” dediler.

Namaz için, din için aynı samimiyet sergilense, kim bilir daha nice zorluklar kolaylaşacak, neler insanın hizmetine girecek, bereketler görülecektir.

Üstad, harpte bile namazını terk etmiyor, askerleri ve talebelerini ikiye ayırıyor, bir grup namaz kılarken diğer grup namazını eda ediyordu. Zira muvaffakiyeti de, mağlûbiyeti de, ölümü de, hayatı da namazın Sahibi veriyordu.

Hastalandığında bin meşakkatle de olsa namazını kılıyordu. Emirdağ’da, aldatılan bir bekçi geceleyin penceresine merdivenle çıkmış, yemeğine zehir atmıştı. Zehir çok tesirliydi. Üstad bir hafta kadar aç susuz denecek bir hâlde, perişan bir vaziyette inlemişti. Bu şiddetli hastalık zamanında bile asla namazını terk etmedi. Değişik vesilelerle ve başka zamanlarda zehirlediklerinde de hep namazını kılmış, hastalıkları tahammül edilmez hâl aldığında iki üç gün farzı yatağında eda ettiği olmuştu.

Kimbilir kaç yaşında namaza başlamıştı Zira öyle bir mânevîyatı ve kulluğu olmayanın, “Ben sekiz-dokuz yaşında iken, bütün nahiyemizde ve etrafında ahali Nakşî tarikatında ve oraca

meşhur Gavs-ı Hizan namıyla bir zâttan istimdat ederken, ben akrabama muhalif olarak “Yâ Gavs-ı Geylânî” derdim. Çocukluk itibariyle elimden bir ceviz gibi ehemmiyetsiz bir şey kaybolrsa, “Yâ Şeyh! Sana bir Fatiha, sen benim bu şeyimi buldur. Acaiptir ve yemin ediyorum ki; bin defa böyle Hazreti Şeyh, himmet ve duası ile imdadıma yetişmiş!” demesi mümkün değildir.

Yine on yedi yaşında iken, halka zulmettiğini duyduğu Miran Aşireti Reisi Mustafa Paşa’yı pervasızca hidayete ve namaza daveti de meşhurdur.

Onun hayatının hiçbir döneminde ibadet hassasiyetinde boşluk olmamıştır. Onu devrinin birçok insanından farklı kılan yanlarından birisi de bu olduğu gibi, insanlara asıl verilmesi gereken hâl dersi de odur.

Mahlûkata karşı “korku elini tutmamıştı” ama, Rabbine karşı saygısızlık kokacak en küçük şeyin gölgesinden korkuyordu. Bir gün Van’da, ihtimal Ereğ Dağı’nda iken ayağı yara olmuştu. Talebesi Molla Resûl’e ayağını gösterdi ve merhem sürmek istediğini söyledi. Molla Resûl o esnada ateş yakmakla meşguldü. Durumu anlamıştı.

– Biz de Allah’tan korkuyoruz, ama senin ödün patlıyor. Bizim gibi rahat otursan ayağın yara olmayacaktı.

Çok ibadet ettiğini, bu ibadet temposuna ayaklarının, parmaklarının dayanamadığını ifade ediyor, kendisini fazla zorladığını düşünüyordu.

Bediüzzaman Hazretleri, Molla Resûl ile aynı kanaatte değildi. Ne yapsa yeterli görmeyecekti. Zira o “Vazifesi çok bir misafir”di.

– Molla Resûl! Kısa ömürde, kısa dünyada, ebedi hayatı kazanmaya gelmişiz. Hem burada oturayım, hem Cennet dava edeyim, olmaz böyle şey! Onun için cesaret edemiyorum rahat oturmaya.” dedi.

Molla Resûl'ün, bunun üzerine söyleyecek sözü yoktu.

– Merhem sürelim, belki iyi olur, diye cevap verdi.

Bediüzzaman Hazretleri'ne hizmet etme şerefine erenlerden birisi de Çaycı Emin Çayırılı Ağabey idi. Bu bahtiyarlığa Kastamonu da ermişti. Alış verişini yapıyor, sobasını yakıyordu. Yine bir gün sabah erkenden sobasını yakmak için evine gitmişti. Dolunay geceyi aydınlatmış, vaktin erken olduğunu fark edememişti. Sabah ezanına daha iki saat vardı. Sessizce odasından içeriye süzüldü. Hava çok soğuktu. O, hiç kimsenin olmadığı o saatlerde, “kimsesizlerin kimsesi” olan Rabbine yönelmiş, secadesinin üzerinde ibadet ediyordu. Sürgündü. Yalnızdı. Evi, çocuğu, akrabası yoktu. Âdeta, meşhur şairimizin dediği gibi “Dünyada taşınacak bir kuru başınız var, / Onu da hangi diyar olsa götürürsünüz!” demiş, davası hatırına her türlü sıkıntıya katlanmıştı. Kalbi ile birlikte ellerini de Rabbine açmış, mum ışığında, seherin soğuşunda, hazin bir sesle dua ediyor, için için yalvarıyordu. Çaycı emin donmuş kalmıştı. Sobayı yakmayı da, dünyayı da, kendini de unutmuş veya belki de unutmamış, o müthiş manzaraya ve havaya gölge düşürmemek, gürültü çıkarmamak için beklemişti. Sanki o odadan sonsuzluğa doğru bir pencere açılmış gibiydi. Tam bir buçuk saat o ulvi hâli heyecanla, titreyerek, ürpererek seyretti.

Nihayet uzaklardan, o günlerde ezan niyetine Türkçe okunan sesler gelmeye başladı. Hazret, Çaycı Emin'i fark etmişti. Döndü:

– Emin, sen çok büyük bir hata ettin! Kasem ederim, yemin ederim ki, benim bir vaktim vardır, o vakitte melâike de gelse, katî bir surette kabul etmem. Sen çok yanlış ettin. Bir daha böyle hareket etme, bu kadar erken gelme, ezan okunmayınca gelme, dedi.

Çaycı Emin, af diledi. Ay ışığının kendisini yanılttığını, bir daha ezandan önce gelmeyeceğini söyledi.

O, Rabbine yönelmiş, Rabbi ile konuşuyordu. O'na teşekkürünü ve minnetini ifade ediyor, dersini, sırrını O'na açıyordu. O anda sağını solunu görecekti, melâike dahi olsa yüzünü mahlûkata dönecek hâli yoktu. O hep Allah (celle celâlüh) hakikati etrafında dönmüş, bir kere “Allah!” dedikten sonra artık O'ndan dönmemiştir.

Selahaddin Çelebi, Kastamonu'da ziyaretine gitmiş, Karadağ'a çıktığını öğrenince, bir saat yürüyerek dağa çıkmıştı. Uzaklardan, bir tepenin zirvesinde, ağacın altında, bembeyaz giysiler içinde bir zâtın namaz kıldığını gördü. Zaten yüksek yerlerde namaz kılmayı severdi. O olmalıydı. Yanına gitti diz çöktü, selâmdan sonra yaptığı duaya iştirak etti, “amin” dedi. İnsanlığın ve İslâm Dünyası'nın huzur ve selâmeti, dünyevî ve uhrevî saadeti için hazin bir sada ile niyaz ediyordu.

O, namazı ve huşûu ile hatırlanıyordu.

Şevket Demiray, Bediüzzaman'ı Barla'ya getiren jandarma idi. O nazik, o efendi, o dünyasını bir eliyle kaldırıp, küçük bir çıkında taşıyan sakin ve mutedil adamın suçunun ne olduğunu anlayamamıştı. Dünyalıkları dünyalara sığmayanların, talebi dünya olmayan bu adamdan ne adına, nasıl bir endişeleri olabilirdi? Çözemedi. Onlara ikramda bulunuyor, onlar ondan helâllik dilemesi gerekirken, o onlardan helâllik istiyordu. İncinse de incitmeyi bilmiyordu. Jandarma Şevket'in aklında da onun namazı kalmıştı.

Aylardan şubat olduğu için günler kısaydı. Onlar kayıkla ilerlerken ikinci vakti girmişti. Namaz kılmak istedi. Kayığın yönünü kibleye çevirdiler. “Allahü Ekber!” diye bir sada duydu. Böyle heybetli ve haşmetli bir tekbiri hayatında ilk defa duyuyordu. O, öyle bir namaz tekbiri idi ki, kayıktakilerin hepsi ürpermişti.

Belki Allah'ı hiç o kadar kendilerine yakın hissetmemişler, kendi durumlarını hiç o denli derin düşünmemişlerdi. Evet Allah büyüktü ve önemli olan geçici hâl değil istikbal, gün değil akıbeti. O ses insana kendi muhasebesini yaptırıyor, hayat serencamının sızısını duyuruyordu. Hâli, hiçbir hocanın hâline benzemiyordu. Jandarma Şevket ve teknedekiler kayığı kible istikametinde tutmaya çalışıyor, o dünyasını arkada bırakmış Rabbine hamd ediyordu. Selâm verdiğinde onlara döndü, “Beli (tamam) kardeşim, zahmet ettiniz.” dedi.

Namaz, fânî insanın ebede namzet edilmesiydi. Mahlûk olmasına, sonradan var edilmesine ve sermayesizliğine bakılmadan ezeli ve ebedî bir Zât'a muhatap yapılmasıydı. Rahmetin en büyük tecellilerindendi. “Hiç”in, “Hep” ile muhatap olduğu makam namazdı. “Hiç”, her şeyin sahibinin huzuruna namazla çıkıyordu. Ne demeli, nasıl yapmalı, hangi şeyler söylenmeliydi? Ezel ve Ebed Sultanı'nın huzurundaki âcizliğini o da bütün “idrak ufukları” gibi çok iyi duyuyordu. Ondandı ki, Hilmi Arıcı Ağabey'in şahitliğiyle, namaza başlarken sanki kemikleri çatırdıyordu. Demek namazın ağırlığını bütün benliğiyle yaşıyordu. Sahabe Efendilerimizin de (radiyallâhu anhüm ecmaîn), namaza giderken renklerinin atması, sağındakini solundakini tanıyamaz hâle gelmesi bundandı.

Bediüzzaman Hazretleri'nin namaz kılışına şahit olanlar kendilerinden hicap duyuyorlardı. Hazreti Ali Efendimiz'de olduğu gibi kendinden geçiyor, Hâfız Namık Şenel'in ifadesi ile âdeta yok oluyordu. Ali Efendimiz'in (radiyallâhu anh) vücudundaki oku namazda çıkarmışlardı. Bediüzzaman Hazretleri onun talebesiydi, üstelik Hasenî ve Hüseyinî'ydi. Dersini oradan almıştı.

Namaz, Peygamber Efendimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) ifadeleri ile “dinin direği”, Necip Fazıl'ın uyarlaması ile “gereklerin gereği” idi. Bediüzzaman Hazretleri'nin, ruhunun ve ebedî âlemin havası, suyu namazdı. Çocukluk ve gençlik yıllarında

gece namazı için nefsiyle mücadele etmiş, ihtimal daha sonraları nefsi teslim-i silâh etmek zorunda kalmıştı. Zübeyir Ağabey'e, "Ben gece namazı için yirmi sene nefsimle mücadele ettim, sonra hacet kalmadı." demişti. O, namazsız yaşayamazdı. Ondaki namaz aşkı o kadar tesirli idi ki, hapishaneler onunla mescide dönüyordu.

Kasap Tahir Afyonlu bir eşkiya idi. İdama mahkûm olmuş, Temyiz Mahkemesi'ne başvurmuştu. Bir gün Üstad'ı ziyaret etti. Üstadımız kendisine "Sen namaza başla, ben sana dua edeceğim. Sen inşallah kurtulacaksın." dedi. Bunun üzerine Kasap Tahir namaza başladı ve kısa sürede Nur dersleri ile ıslah oldu. Nihayet Temyiz Mahkemesi'nden cevap geldi. İdam kararı bozulmuştu. 1950'de umumi afla tahliye edildi. Kasap Tahir, her fırsatta "Benim kurtuluşum Hocaefendi'nin kerametidir." diyordu.

Cenab-ı Hakk'ın sonsuz rahmetine, namaz teşekkürü ile mukabele etmemek mahlûkatın en şerefli olan insana yakışmıyor, bu hâl onu insanlıktan sukut ettiriyordu. Namaz hakkında enfes dersler veriyor, nefisleri ikna etmeye, kalplere o büyük hakikati duyurmaya çalışıyordu. Yeryüzü bir mescitti. Alınların kiri secdelerde yıkanmalıydı. "Eklense de başıma dünyada kaç baş varsa, / Başım, onların hepsi için secdeye varsa..." denmeli, ondan daha güzeli, hepsi ile birlikte secdeye varılmalıydı. Davası oydu. Merhum Nurettin Topçu, 1952'deki Gençlik Rehberi mahkemesine gitmişti. Mahkeme uzamıştı, ikinci vakti geçmek üzereydi. Yerinden kalktı, namaz için müsaade istedi. "Siz kararınızı verin, ben namaza gidiyorum." dedi. Belki mahkûm edecek, belki idamına karar vereceklerdi ama umurunda değildi. Önemli olan Ezel ve Ebed Sultanı'nın kararı idi ve O (celle celâlüh), "namaz!" demişti. Reis, Üstad'ın talebini kabul etti ve mahkemeyi bitirdi.

Namaz olan hassasiyeti talebelerine de aksediyordu. Yaşıyor, yaşatıyordu. Bayram Yüksel Ağabey'i, Nurlar'ı vermek üzere esaretten tanıdığı ve "ahbabım" dediği Japon Başkumandanı'na

göndermiş, Bayram Ağabey, Kore Harbi'ne iştirak etmişti. Mübarek Bayram Ağabey savaşta namazını hiç aksatmamıştı. “Allah’a şükür hiçbir zaman namazımı terk etmedim. Hatta cepheye namazımı kılarken tüfek üzerinde secde ediyordum. Düşmanın havan mermisi mevziimin üzerine isabet etti. Bu esnada ağzıma toprak doldu. Ben gene namazımı hiçbir zaman terk etmedim. Cenab-ı Hak çok sıkıntılar içinde çok kolaylıklar ihsan etti.” diyordu. Ellerini, ayaklarını kelepçeseler namazını aksatmayanın talebesi böyle oluyordu.

Üstadımızın namazını, “mânevî evlâdım” iltifatına mazhar, Risale-i Nur’un sadık hizmetkârlarından Sungur Ağabey’in bakışlarında görmek gerekir. Zira kendi ifadeleri ile “varlığının bütünü ile ona bağlı olanların” ufku ve idraki, kabulleri kadar geniştir ve bizlerle aynı değildir: “Üstadımızın namazı, namazdaki mazhariyeti, heybeti, huzuru ve huşuu bambaşkadır. Biz onu ifade edemeyiz. Onun namazdaki nihayetsiz tecelliyata mazhariyetinden bizim hissettiğimiz, milyarda bir dahi olmaz. Evet, bu katıdır... Namaza duruşu, ilk tekbiri alışı, ellerini bağlayışı ve Cenab-ı Hakk'a dua ve tezellülü, Fatihâ'yı kıraati, Fatihâ'nın her bir kelimesini teker teker, cümle cümle ve bütün merâtibi ile okuyup hissetmesindeki ve dergâh-ı ilâhiyeye takdim etmesindeki vüs'at, külliyet ve ulviyet, bizim gibi hiç enderlerin beyanına gelemez. Hele namaz teşehhüdündeki 'Ettehiyyâtü' kelimât-ı mübarekesini Cenab-ı Hakk'a takdim ederken, nasıl bütün kâinatı ruhunun eline alıp öylece arz etmesindeki kutsiyeti ifade edemeyiz.”

Günümüz insanının yaralı kalplerinde namazı duymaları için, namaz aşığı o zâtla tanışmaları, taslarını onun deryasına daldırmaları çok önemlidir. Belki o zaman arkalarına kâinatı alacak, önlerinde İnsanlığın Efendisi'ni (sallallâhu aleyhi ve sellem) imam olarak hayal edip, peygamberlerle ve evliyalarla dolu azîm bir cemaatin içerisinde el bağladıklarının şuuruna varacaklardır.

Hiçbir Kadına Gözümü Kaldırıp Bakmadım, Bakamadım

Emr-i ilâhiye itaat ediyor, salih amel işliyor ve takva dairesi içerisinde yaşıyordu. Yasak dairesine girmek için âzamî hassas davranıyordu. O huzurda hata olmaz, O'nun mülkünde O'na isyan edilmezdi. Bu edep ve idrak onu takva ufkuna ulaştırıyordu. Müttakilere imamdı.

Sanki Cenab-ı Hakk'ın izzetinin ve iffetinin tecellisine âzam derecede mazhardı. Günahların kendisini zelil kılamadığı bir azizdi. Onun için mahkûmiyet, günahların kölesi olmak; sürgün, rahmet-i ilâhiden kovulmaktı. Onun dayanamayacağı şey bu idi. Vicdanında muzdarip olmaktan, haramlara düşmekten; yılan-
dan, ateşten kaçır gibi kaçıyor.

Rabbine karşı çok hassastı. O'nun izzet ve celâline karşı saygısızlık kokan en ufak emareden rahatsız oluyordu. Âdeta Sahibinin izzet ve azametini, O'na ait şeylerin başka ellere verilmesini kısıkanıyordu.

Onun takvası ve iffeti, günah selinin içerisinde sürüklenen iradeleri felç olmuş insanlara ders olacaktı. Nefislerinin mağduru zavallılar bu çelik irade yönlerini bulacaktı.

1925 yılının şubat ayında Şeyh Said İsyanı'nı bahane ederek Üstad'ı Van'daki Erek Dağı'ndan almış, bir kafile ile birlikte batıya sürgün etmek üzere yola çıkarmışlardı. Uzun yıllar Van

mebusluğu yapmış Kinyas Kartal da kafiledeydi. Mevsim kış, hava soğuktu. Kartal'ın anlattığına göre o meşakkatli yolculukta müftü efendiler dahil kimse orucunu tutamamıştı. Sadece Üstad oruçlu idi.

Bir ara kızakları çeken öküzlerin ayağı taşa takılıp kanadı. Üstad:

– Beyler inelim, öküz efendinin ayağı kanıyor, dedi.

Kendisine hizmet eden bir öküzün bile hukukunu, haysiyetini koruyor, kıymet veriyordu. Duruşunu tespit etmiş, istikameti ve sınırları iyi kavramıştı. Öküzün hukukunu korumak, o hadde riayet etmek de takva idi. Kinyas Kartal cevap verdi:

– Hocam biz para verdik bunların sahiplerine...

Üstad, bu sözden rahatsız oldu.

– Oğlum, onlar bu hayvanların sahibi değil, ancak mutasarrıfıdır.

Karlı, fırtınalı yollarda, aç, ıslak bir meçhule doğru giderken bile dengesini kaybetmiyordu. Rabbinin hukukunu korumayı hassas bir nabız gibi duyuyordu. Hiçbir şeyi ve fiili başka bir ele veremez, verilmesine dayanamazdı. Evet, insanlar sahibi değil, ancak kullanıcısı idi. Sahibi o hizmetkârını insanın hizmetine sunmuştu. Emaneti sahiplenmeyen istifade eder, sahiplenilen ihanet cezası görürdü. Hâşâ “yaratmak, tesadüf” gibi, abes, anlamsız, çirkin, küfür kokan sözlerin kullanımı şöyle dursun, bir kasıtsız sözle bile olsa yasak dairesinin sınırında dolaşılmasına razı değildi.

Allah'ın çirkin dediği şey onun için mutlak mânâda çirkindi. Her halükârda uzak duruyor, âzamî dikkat ediyor, “zor-kolay” demiyor, yapıyordu. İnsanların gülmesi, kızması, gücenmesi tavırını değiştirmesine sebep olamıyordu. Kulların değil, Sultanın bakışı önemliydi.

Molla Hamid Ekinci'ye kendisi anlatmıştı: Esirdi. Ruslar domuzları fırınlara atıyor, canlı canlı pişiriyordu. Sonra aynı fırınlarda ekmek pişiriliyordu. Domuz yağına bulaşan ekmekler de necis oluyordu. O, o ekmeklerden yiyemezdi. Ya un alıyor, ya buğday alıp el değirmeni ile öğütüyor ve saçta kendisi ekmek yapıyordu. Bazen yumurta veya patates alıp pişirdiği de oluyordu. Onun bu hâlini, bunca meşakkate katlanmasını gören Ruslar, hâşâ “Delidir!” diyorlardı.

Yediğine içtiğine dikkat etmeyi unutan, acıkmayı, tat almayı bile Cenab-ı Hakk'ın emrine muhalefet etmeye yeter şart zanneden, en küçük bir dönemeçte çizgisini değiştiren bir kısım insanlara, asrın başından hayatının şeref tabloları ile sesleniyordu. Akide şekeri kadar tatların şaşırttığı çocuklar gibi olmasın, ilk kavşakta yoldan çıkmasınlar diye...

Kur'ân, mümin erkeklerine ve kadınlarına nazarlarını haramdan sakınmalarını emrediyor, “bakmayın!” diyor, bunun onlar için daha hayırlı olduğunu anlatıyordu. Emir kesindi. Bakılmayacak, başkasının nefsinden bir bakışlık olsun murad alınmayacaktı. İzzetler izzet, şerefler şeref bilinip pâ-y-mâl edilmeyecek, ayaklar altında çiğnenmeyecekti. Herkes başkasının iffetine kendi namus hassasiyeti ile yaklaşacak, harama kapalı ve iştahsız yaşanacaktı. Bir bakış çok şeydi. Yaklaşmaktı harama... Hırsızlıktı, arsızlıktı, sırnaşmak, bulaşmaktı.

O kendisine ait olmayan hiçbir şeyi istemiyor, haramı sevmiyordu.

Yirmi yaşlarında iken Bitlis'te, Vali Ömer Paşa'nın hanesinde iki sene kalmıştı. Vali Bey'in, ilme ve âlime ciddî hürmeti vardı ve Bediüzzaman'ı misafir etmek onun için şerefti. Israr etmiş, kabul ettirmişti. Vali Bey'in, üç büyük, üç küçük kızı vardı. Hanımı vefat etmişti. Bediüzzaman, iki sene aynı haneyi paylaştığı hâlde üç büyükleri tanımıyor, birbirinden ayırt edemiyordu. Hâlbuki insan, iki kişiyi birbirinden bir bakışla ayırt edebilirdi. Demek o

derece dikkat etmiş, ilmin izzetini korumuş, Rabbine ve Vali'ye karşı saygısızlık ve emniyetsizlik ifade edecek en ufak bir hisse geçit vermemişti. Âdeti, bir çağ yangınına düşecek gençliğe daha o günden, “Başkalarının size helâl olmayan kerîmeleri sizin etrafınızı sarsalar, hayat sizi aynı haneyi paylaşıyor gibi aynı atmosferi paylaşmak mecburiyetinde bıraksa, neşr-i hak niyeti ile çıktığınız içtimai hayat çarşısında nazarınızın harama ilişmesine izin yoktur!” diyor, bütün bahaneleri yaşantısı ile baştan reddediyordu. İnsanı değiştirmesi gereken sokak değil, imanıydı. İnsan en zor anlarda bile Rabbine doğru yürümeyi bilmeli, günahına, gafletine, dalâletine bahane aramamalıydı. Çıkmalıydı ateşlerin içinden... Kitleler çağlayanlar hâlinde bir girdaba yuvarlansa, o sağlam imanı ve el ele tutuştuğu kardeşleri ile akıntıyı tersine çevirmeli, dünyanın geçici ve zehirli lezzetlerini Rabbinin rızasına ve ebedî saadete tercih etmemeliydi.

Bu ders çok önemliydi. Zira zaman geçecek, şartlar değişecek, nefisler ve nefsanî istekler putlaşacak, “zaman değişmiş, asır başkalaşmış” teranesiyle acziyet, misafirlik ve âhiret unutulacak, “Herkes yapıyor!” gibi inanılmaz bir saçmalık bahane olarak ileri sürülecek, kadın paçavra hâlinde behimi hislerin tetikçisi olma çukuruna düşürülecekti. O âcizlere bu iman ve iffet dersi lazım olduğu gibi, kitleleri imanın rengine boyamaya, dünyanın bağrına hak adına bir çığlık olup inmeye ahdetmiş yiğitlere de bu ders lâzım ve elzemdi.

Ona göre küçük bir ateşin ormanı yakıp bitirmesi gibi, bir müminin amelini ve akubetini de harama nazar bitirir, mahvederdi. Eski Said'in memnun olduğu üç hâlini anlatırken: “Eski Said gençliğinde on sene İstanbul'da kaldı. Bir defa bir kadına bakmadı.” diyordu. Kendisini üç gün bir gözcü gibi takip eden arkadaşı ise, “Said sen ne yapşan haktır. Hakka gidiyorsun ve bunda da muvaffak olacaksın.” itirafında bulunuyordu. Zira onu gören, Hazreti Yusuf (aleyhisselâm) gibi peygamberlerin ahvalini hatır-

lıyor, o da onların sadık bir talebesi olduğunu ispat ediyordu. Peygamber Efendimiz'in iffetinden bir kırıntı düşmüştü payına ve başından aşkın gelmiş, ateşlerin içinden onu çıkarmaya yetmişti. Bediüzzaman'ın bugün milyonları bulan talebelerinin payına da olsa olsa ona düşenin ancak bir kırıntısı düşmüş olabilirdi ama bu da fert fert onların her birerlerine yetiyor, gençliklerinin en heyecanlı dönemlerini iffet ve ismet üzeri yaşıyorlardı. Demek, kadınların Kâbe'yi çıplak tavaf ettiği cahiliyeyi bir hamlede iffet ve ismet medeniyetine çıkararak Hazreti Muhammed'in (aleyhissalâtu vesselâm) nezaheti, takvası, hassasiyeti idraklerin ve tariflerin ötesindeydi.

Üstadımızın, hizmetkârlarından Mustafa Sungur Ağabey'in naklettiği şu sözü çok önemlidir:

“Ben gençlik hayatımda İstanbul'da on sene kaldığım hâlde, hiçbir kadına gözümü kaldırıp bakmadım, bakamadım. Çünkü âlem-i misal bana açılmıştı.”

Onda âzam derecede tecelli eden iffet, bugün dahi sanki taşına toprağına sinmişçesine neş'et ettiği Nurs köyünün insanlarında mevcuttur. Şahitlerin ifadesi ile bülûğa ermemiş kız çocukları bile, o üçra köyde gayrın nazarı kendilerine ilişmesin diye fevkalâde hassasiyet göstermektedirler.

Bediüzzaman Hazretleri, başkasının günahını kendi günahına bir bahane yapmıyor, gerekçe saymıyordu. Herkes kendisini korumalı, korunmalıydı. Başkası korumuyor dahi olsa şerefli insana düşen pes bayağı hislerine geçit vermemek, bakmamak, yaklaşmamaktı. O, bunun da ötesini yapıyor, bakmıyor, bakanlara da görünmemek için Vanlı eski talebelerinden İsmail Periha-noğlu'nun ifadesi ile “şemsiye taşıyordu.”

Bütün bunlar, âzam derecede bir takvanın, akılları donduracak bir nezahetin ve temsilin ifadesi idi. İmanına hâli gölge düşürmüyordu. Onun için, sürgününde bulunan bölük komuta-

nı Üsteğmen Saim Bey, onu bir askere emanet ederken, endişe etmemesini ihtar ediyor ve “O zât, kundaktaki çocuk gibi masumdur.” diyordu. Elhak, onu iyi anlamıştı.

Ben Dünya Yükümü Bir Elimle Kaldırabilirim

Sınırları iyi bellemiş, iyi tespit emiştii. Ona göre yaşıyor, had-di aşmıyor, dünyaya dünya olduğu, âhirete âhîret olduğu kadar kıymet veriyordu. Onun da Efendisi (sallallâhu aleyhi ve sellem) gibi dünya ile alâkası, “bir ağacın altında gölgelenip giden insan” kaddardı. Dünyayı maksat yapmamış, “Seksen küsur senelik hayatında dünya zevki namına bir şey” tatmamıştı.

Dünyayı kalben terk etmiş, onu neyi varsa her şeyiyle âhîretin rengine boyamayı hedeflemişti. Dünyayı âhîret hesabına yaşıyordu. Zaten hedef dünyayı terk etmek değil, onun yüzünü ebede döndürmekti.

Kalplerin dünyayı maksat yapmasından hoşnut değildi. Bayram Yüksel Ağabey’in anlattığına göre, bir gün geçerken kalabalık bir topluluk görmüşlerdi. “Zübeyir, sen git, orada ne yapıyorlar, ne konuşuyorlar, bana haber getir.” dedi. “Efendim, bugün bayram, bayram hakkında toplantı ve konuşmalardır.” dediler. Üstad Hazretleri, “Yok, Zübeyir gitsin, dinlesin, gelsin. Ben ileride bekleyeceğim.” buyurdu. Zübeyir Ağabey arabadan indi ve gitti. Onlar biraz uzakta beklemeye başladılar. Fakat Zübeyir Ağabey’in gitmesi ile dönmesi bir oldu. Üstad, “Niye çabuk geldin ve ne öğrendin?” diye sordu. Zübeyir Ağabey de, “Üstadım, bayram dolayısıyla konuşuyorlar. Lüzumsuz içtîma ve konuşmalar var.” dedi. Üstadımız, “Eğer sen fazla kalıp kalbine

tesir etse ve seni meşgul etse idi, alâküllihâl seni hizmetimden men edecektim!” buyurdu.

Akıllar, kıymetsiz ve atık malumatlarla çöplük; diller, geveze olsun diye yaratılmamıştı. Allah’ın kıymet vermediğine kıymet vermenin manası olamazdı. Kalpler ve dimağlar ilmin, fikrin, zikrin mahalli olmalıydı. Onun içindir ki “Üstadında fânî” sadık talebesini ihtar ediyor, onun şahsında istikameti ders veriyordu.

“İktisat ve bereketle yaşıyor, Rezzakından başka kimsenin minnetini almıyor,” “kardeşi Abdülmedid, yeğeni Abdurrahman’dan kabul etmediği gibi kimsenin hediyesini de kabul etmiyordu.” Dünyaya karşı tok olduğundan kimsenin minnetini almaya niyeti yoktu.

Yemeği bir insanı doyurmayacak kadar azdı. Çok defa bir tabak çorba ve birkaç lokma ekmek... Yarı aç, yarı tok bir ömür sürmüştü. Bu fânî diyardan onun kadar az yemek yiyen çok nadir insan gelip geçmiştir. Barla’da kaldığı sekiz buçuk yılın ilk dört senesinde çorbası Muhacir Hâfız Ahmed’in evinden gelmiş, o her seferinde yemeğe mukabil olarak on kuruş vermişti. Doç. Dr. Nurettin Topçu 1944’de Denizli’de kaldığı otelde ziyaretine gittiğinde ona “Bir ekmeği on beş günde bitirebiliyorum.” demişti.

İstese idi dünyanın en zenginlerinden olabilirdi. Teklif edilen vazifeleri kabul etseydi veya sadece gelen hediyeleri alsaydı bu mümkündü. Van’dan sürgüne gönderilirken halkın vermek istediği kese kese altınlara dönüp bakmamıştı. O, dünyayı aşmayı seçmiş, mal mülk edinmemişti. İzzetli yaşamış, nazarları âhirete çevirmeye gayret etmişti. Bir gün elindeki bohçayı göstererek, “Ben dünya yükümü bir elimle kaldırabilirim.” demişti. İhtimal, Sırat’tan yükü hafif olanların daha kolay geçeceğine inanıyordu.

Darü’l-Hikmet’ten aldığı maaştan zaruret miktarı kullanmış, artanla kitaplarını bastırılmış ve ücretsiz dağıtmıştı. “Maaştan ba-

na kut-ü lâyemût (ölmeyecek kadar yemek) caizdir. Fazlası millet malıdır. Bu suretle millete iade ediyorum.” demişti.

İşte eşyaları... “Sağ omzunda muhafaza torbası içinde bir Kur’ân-ı Kerîm, sol omzunda rulo yapılmış bir namaz seccadesi, ona bağlı bir ibrik. Bunlar da dünya malı sayılırsa... Her an sefere çıkacak bir muharip gibi hazır..

1950’de ziyaretine gelen Urfalı Vahdeddin Gayberi’ye sordu:

– Eşyayı Urfa’ya götürür müsün?

Bu suale, bu büyük şerefe ne cevap verilir ki?

– Memnuniyetle, başımın üstünde taşıyarak.

Vahdeddin Bey’in, başının, gönlünün üzerinde taşıdığı sepetten neler çıkmıştı? Kendisi anlatıyor: “Emirdağ’dan arkadaşlar beni yolcu ederken bir küçük balya ile bir de sepet verdiler, Urfa’ya getirdim. Ceylan çok sevindi, onu dikkatle koruduk, iyi muhafaza etmek için içine baktık. Bir yorgan, ince bir şilte ve bir cübbe; sepette ise semaver, demlik, birkaç bardak vardı. Üstad Hazretleri’nin tıraşa kesilen saçları küçük çıkınlar içinde sarılıydı. Gerek eşyalar ve gerekse sepettekiler misk gibi kokuyorlardı. (Sonradan İstanbul’daki esansçılardan araştırdım, kokunun ismi tefarik imiş. O gün, bugün dükkânımızda o kokuyu bulundururuz.) Yatağın içindeki ise meşhur Mevlâna Halid-i Bağdadî’nin cübbesi idi. Teberrüken sakladık. Sonra Abdullah Yeğin, sonra Hüsnü ve daha sonra da Zübeyir Ağabey geldi. Seneler geçmişti, gelen emir üzerine eşyaları onlara teslim ettik.”

Mânen çok aziz olan o bir parça eşyayı, kendisi için ebede açılan pencereye; Urfa’ya gönderiyordu. Dünyayı âzamî bir zühd ve takva ile yaşıyordu. O’na (celle celâlüh) giderken, tam bir âşık gibi, arkasında terk etmedik bir şey bırakmamıştı.

Nazarını hakikate dikmiş, fânî dünyayı ruhu kabullenememiş, talebeleri bile bu dünyayı aşkın insana mukabele etmekte acze düşmüştü. Mustafa Sungur Ağabey'i dinleyelim:

“Lâkin lâıyığı ile hizmet edebilmek ne mümkün, ne mümkün... Daima hayattar, hüşyâr, ubudiyetin envaını, günün yirmi dört saatinde imtisal eden, hem de en canlı, dikkatli, faal ve gayretli bir şekilde yaşayan Üstad'a, yirmi dört saat nasıl hayattar ve canlı bir surette mukabele edilebilirdi. Hizmetinin bir safhasında, Üstadımızla beraber kendimize göre canlı ve dikkatli oluyor-ken, diğer bir hizmet safhasında aynı dikkati, hayattarlığı elbette muhafaza edemezdik. Onun için buyururlardı ki: “Ben birinizle iktifa edemiyorum.”

Sırtında Odun Taşımak, İnsanların Minnetini Taşımaktan Daha Kolaydı

Bir mümin olarak “neşr-i hak” yapmayı vazife kabul etmiş, insanların imansızlığı ona girân gelmişti. Allah’ın mülkünde, O’nu tanımamak da, O’na isyan da olmazdı, olamazdı. Bu insan nevi adına da bir zilletti.

Hakkı neşredenler enbiyaya tâbi olmalı idi. Zira o vazife onların ve insanlığın ıslahına azmedenler buna ancak onlardan öğrendikleri usûlle muvaffak olabilirdi. Ve enbiya, müstağni idi, gözü toktu. Kimseden bir talepleri olmamış, davalarına, hâşâ değişik beklentilerle gölge düşürmemişlerdi. Sahipleri onlara yetirdi ve zaten her şeyin asıl sahibi de O idi. O’na inanan, O’nu anlatan, başkalarına el açamaz, minnet edemez, kimseden bir şey bekleyemezdi. Bu hâl, iddia edilen davaya muhalif düşmek olurdu.

Bediüzzaman Hazretleri, akılların gözlere indiği, dün, maddeden yaptıkları puta tapanların bugün, putu yaptıkları maddeye taptıkları abes bir çağda dünyaya gelmişti. Her şey menfaat zannediliyor, dünya bir çingene pazarı gibi görülüyor, haince sahipleniliyor ve kendisinden pay biçenler herkesi öyle sanıyordu.

Böyle bir devirde bir Peygamber talebesine düşen, dünyayı elinin tersi ile itmek, maddî mânevî hiçbir şeye talip olmamak ve damarlara işlemiş menfaat ve maddeperestlik putunu hâli ile

yalanlamak, yıkmaktı. O bunu yaptı. Kimseden hiçbir şey istemedi, kabul etmedi, almadı.

Maddî ve mânevî hediyeler ona hep ağır gelmişti. Değil maddî bir hediye, mânevî bir hürmetten bile “mukabele edemiyorum” diye rahatsız oluyordu. Ziyaretçiler, dostlar çoğalmıştı. Görüşmek isteyenler, bir kez olsun elini tutabilmek için zahmet çekenler vardı. İnsanlar onu görebilmek için yollara dökülüyordu. Teşekkür, mukabeleye alışkın bu adam, ziyaretçilere de mukabele de bulunması gerektiğini düşünüyor, belki de ondan çok defa ziyaretine gelenlerin yol masraflarını veriyordu. “Şimdi maddî bir lokma hediye beni hasta ettiği gibi, mânevî bir hediye olan ziyaret etmek, görüşmek, hususan başka yerlerden musafaha için zahmet edip gelmek ziyareti dahi, ehemmiyetli bir hediye-i mânevîyedir. Ona mukabele edemiyorum. Hem de ucuz değil, mânen pahalıdır. Ben kendimi o hürmete lâayık görmüyorum.” diyordu.

Gözü tok olmak, onun çocukluğundan beri hayat düsturu idi. Binlere, milyonlara nunûne o çekirdek hayatın, daha o günlerden tavrı belliydi. Dal, budak salınca; çiçekleri, meyveleri âleme dağılınca, o hayat ve hâller kim bilir kaç simada görünecekti?

Belki on iki, belki on üç yaşındaydı. Bulunduğu medresedeki bütün talebeler zekât toplamak için köylere çıktığı hâlde, onun gitmediğini gören ve bu izzetli hâle hayran kalan köylüler kendi aralarında para toplayarak küçük Said'e kabul ettirmişlerdi. Bu hâl izzetine ağır geldiği için aldığı paraları Ağabey'i Molla Abdullah'a vermiş, o para ile kendisine bir mavzer veya tabanca, olmazsa hançer almasını istemiş, Molla Abdullah, bu talepleri kabul etmeyerek, “Biraz üzüm alır, işi tatlıya bağlarız.” demişti.

Üstadımızın, gözünün tokluğu köyünün insanına da sirayet etmiş gibidir. Şahitlerinin ifadesi ile, Nurs köyünün minicik çocukları bugün dahi tok gözlüdür ve hediye kabul ettirmek müşküldür.

Abdülbaki Arvasî, Hüseyin Paşa ile birlikte Üstad Hazretleri'ni Ereğ dağında ziyarete gitmişti. Öğle vaktinde Üstad, talebesine, “Öğle oldu, misafirler var, bir şeyler yap da getir.” dedi. Bir parça yağları ve bulgurları kalmıştı. Talebesi kalan son yağla pilav yapıp getirdi. Abdülbaki Efendi, hayatında o kadar lezzetli bir yemek yemediğine yemin ediyordu. O az yemek, hepsine yetmişti. Talebesine, “Sen bu yemek yetmeyecek diye üzüldün. Bak Allah hepimizi doyurdu, hepimize kâfi geldi.” dedi.

Rabbine güveniyor ve O'nun bereketi ile yaşıyordu.

Hüseyin Paşa, ayrılırken para vermek istedi. Üstad, “Paşa, siz bana misafir oldunuz, aç mı kaldınız? Bizim bir şeye ihtiyacımız yoktur. Onu bizden daha fakirlere verin.” diye geri çevirince, Paşa çok üzüldü ve gözyaşlarını tutamadı. Paşa, maddeten olduğu gibi, mânen de doymuş, bu teslimiyet ve samimiyet karşısında erimişti.

Şeyh Said İsyanı'na karışmamış, hatta Van'ın bu isyana karışmasını da engellemişti. Buna rağmen sürgüne gönderiliyordu. Halk bir işaretini bekliyordu ama, o her zaman sulhun, sükûnetin temsilcisiydi. Kendi isteği ile gittiğini söylüyordu. Mevsim kıştı, her tarafta kar vardı. Akşama kadar atların ve öküzlerin çektiği kızakla yol almış, akşam yol üzerindeki bir köyde konaklamışlardı. Köylüler, onları oldukça iyi karşılamış, evlerinde ağırlamıştı. Üstad, Mustafa Ağralı isimli bir piyade eri ile aynı odada kalıyordu. Köylüler çeşit çeşit yemekler getirdiler. Askere yemesini söyledi, kendisi “hastayım” diyerek yemedi. Asker yatı. O yatağını topladı, şiddetli soğuğa rağmen dışarı çıkıp abdest aldı. Ağralı'nın anlattığına göre hiç yatmamıştı. Sabah namazından sonra olanları piyade eri şöyle anlatıyordu: “Odada soba yanıyordu. Sobada su kaynattı. Yanında bir de ufak zenbil vardı. Zenbilden demlik çıkardı, içinde bir yumurta kaynattı. Van'dan çıkmalı saatler olmuştu. İşte ilk defa bu bir yumurtayı kahvaltı olarak yedi.”

Mahkeme-i kübrâda, herkes yaptığı zerre kadar hayrın da, şerrin de karşılığını görecekti ve her hak sahibine iade edilecekti. O, öyle bir huzura kul hakkıyla gitmemek için o kadar ince, o kadar hassas yaşıyordu ki, bu hicranlı hayatın her sahnesi arkadan gelenlerin ufkunu açmaya, yüreğini sızlatmaya, göz pınarlarını çağlatmaya yetiyordu. Demek ki, kulluk şuuru dikkati gerektiriyordu.

Bazen, bir şeyler vermek için çok fazla ısrar edenler oluyordu. Kastamonu Belediye Reisi Adil Bey, yirmi beş lira vermek istedi. Üstad kabul etmedi. O ısrarını sürdürünce Bediüzzaman Hazretleri, bir lirasını aldı. Bezden ağzı büzmeli bir kesesi vardı. İçinden bir lira çıkardı ve Adil Bey'e hatıra olarak verdi. Nezaket abidesi idi ve insanları kırmamak için böyle bir usûl bulmuş, zaman zaman bu yola müracaat etmişti. Almıyor, ancak değişiyordu.

Aziz bir insandı. İnsanı neyin zelil kıldığını çok iyi biliyor, kendisini insanlardan bir insan görüyordu. Çalışabilir, odun taşıyabilir, başkalarına çay servisi yapabiliirdi. Kendisini mesele yapacak, kendisine takılacak değildi. İzzetle yaşamayı minnetle yaşamaya tercih ediyordu. Severek inandığı gibi yaşıyordu. Bunu sırf Rabbine olan imanından yapıyordu. Fakat hakkı neşredenlere, durumunu korumak isteyenlere hâli ders oluyordu. Asrının insanına, “insan için en hayırlısının çalıştığı” olduğunu, nasihatteki tesirin izzetini muhafazadan geçtiğini gösteriyordu. Kulaklarına bir ömür küpe olsun diye...

Kastamonu'ya sürgün edilmişti. Hacı İbrahim Dağı'ndan kuru odun toplar, bunları fırıncılara getirip satar ve odunlar mukabilinde ekmek alırdı. Fırıncılar her seferinde, “Hocam, siz neden zahmet ediyorsunuz, biz de, fırınımız da sizin emrinizdeyiz. Siz kabul edin, değil odun mukabilinde ekmek, sizin gibi bir âlime canımızı dahi feda ederiz.” derlerdi.

O, “Hayır kardeşim, hayır. Allah sizden razı olsun. Ben ancak bu odunların mukabilinde ekmek alırım.” diye cevap verirdi.

Sırtında odun taşımak, insanların minnetini taşımaktan daha kolaydı.

Zaferden sonra Mustafa Kemal Paşa kendisine bir köşk ve bir çiftlik vermek istemiş, o kabul etmemişti. “Ben Allah için çalıştım. Allah rızası için harbettim. Benim vazifem buraya kadardı. Ben çiftlik almak için çalışmadım. Hiçbir şey istemiyorum. Her şey milletin olsun.” demişti. Hiçbir durumda hâlini tavrını değiştirmiyordu. Dünyanın cazibedar güzelliği, tekliflerin büyüklüğü tesirsiz kalmıştı.

Emirdağ’ında iken, Konya’dan Halıca Sabri kendisine bir taksi göndermiş, o kabul etmemişti. Hâfız Nuri Güven’in ifadesi ile, “Eğer kendisine verilenleri kabul etseydi, dünyanın en zengin adamı olurdu.”

Başkasının malını yiyemiyordu. O kendisini kapamış, Cenab-ı Hakk’ın rahmeti ona bir mahfaza örmüştü. Optalidon kullanırdı. Bir gün, birisine 100 kuruş vererek o ilaçtan almaya gönderdi. İlaç getirildiğinde bir türlü yutamadı. Sonra ilâcı alını yanına çağırıldı, kaçta aldığını sordu. Ağabey, ilâcı 110 kuruşa almıştı. Ona 10 kuruş daha verdi ve ilâcı rahatlıkla yuttu. Daha sonra Muhiddin Yürüten Ağabey’e döndü ve şöyle dedi: “Kardeşim, işte görüyorsun, başkasının malını yiyemiyorum, boğazımdan geçmiyor.”

Helâl edilmiş, rıza ve bin rica ile verilmiş şeyleri bile bünyesi kabul etmiyordu. Öyle ise, kimsenin boğazından başkasına ait olan ve ona helâl olmayan geçmemeli, mânevî ve içtimaî sıhhat harap edilmemeliydi. Keşke milleti talan edenlerin hissesine o hayattan bu mevzuda da bir katre düşseydi. Başlarından aşkın gelir, istikameti bulurlardı.

İnsanların, kendi bahçelerinden verdikleri iki habbe üzümün, birkaç kilo armudun, elmanın parasını öder, karşılığını vermeden kabul etmezdi. Hatta yanındaki talebelerinin getirdiği suyun bile mukabilini öderdi. Karşılığını vererek de olsa alması, çok defa sadece insanları kırmamak, üzmemek içindi.

Bu hassasiyet onda o denli, hâl olmuştu ki öz kardeşine karşı bile düsturunu değiştirmiyordu. Bir gün Konya'ya gitmişti. Mevlâna Camii'nin yanında kardeşi Abdülmecid Efendi'ye döndü ve: "Abdülmecid öyle acıkmışım ki... Ben ziyaretten çıkıncaya kadar bir çorba getirir misin?" dedi. Dünyada, yemek için yaşamıyordu. Abdülmecid Efendi, hemen evine gitti ve hazır bulunan mercimek çorbasından bir tas getirdi. Üstad çorbayı Mevlâna Camii'nin kapısında içti ve sonra yeleğinin cebinden iki kuruş çıkarıp kardeşine uzattı. Kardeşi belki biraz da mahcup, "Çorbayı para mukabili olarak mı getirdim?" diyebildi. Üstad, "Abdülmecid al hakkını, bu senin hakkındır. Benim ihlâsımı bozma!" dedi. İhtimal, asrının laubali insanına ancak o dozdaki bir hassasiyet tesir edecekti ki, o çekirdek hayata böyle bir hassasiyet nakışı işlenmişti.

Üstad Hazretleri, 1907'de İstanbul'a gelmiş, Şekerci Hanı'na yerleşmişti. Şark vilâyetlerinin fakirliğinin, perişanlığının, cehaletinin ve devlete karşı istismarının ancak maarif götürmekle aşılabileceğini düşünüyordu. Bunları ifade eden bir dilekçe ile Sultan Abdülhamid Han'a müracaat ettikten sonra, Zaptiye Nazırı Şefik Paşa ile aralarında şöyle bir konuşma geçmişti. Kendisi anlatıyor:

"Zaptiye Nazırı: Padişah sana selâm etmiş, bin kuruş da maaş bağlamış. Sonra da yirmi, otuz lira yapacak, dedi.

Cevaben: Ben maaş dilencisi değilim. Bin lira da olsa kabul edemem. Kendim için gelmedim. Milletim için geldim. Hem de bana vermek istediğiniz rüşvet ve hakk-ı sükûttur."

Çözülüşün, yıkılışın sebeplerini görmüş, çarelerini söylemiş, fakat o dupduru niyet anlaşılammış, Padişah'a ulaştırılmamıştı. Belki de o zayıf zamanı suiistimal eden başkaları gibi sanıldı. Fakat onun o gün de milleti ve milletinin imanından başka derdi yoktu. Şahsı adına hiçbir şey almadı. İhsanı, ikramı reddetti.

Onu hasta sanmışlardı ama o değil, memleket ve millet hastaydı. Ve onlar hasta iken o kendisini düşünemezdi. Kendisi için gitmemişti, zira kendisi için değil ulvi bir gaye için, yaşatmak için yaşıyordu.

Başkaları için yaşamış, benliğini iman hizmetinde eritmişti. Dünyevî, en küçük bir beklentisi, muradı yoktu. Muradı, ilâhî murattı. Ne bilinmek ne hürmet görmek istiyordu. Nefsine tek pay biçmemişti. Tevazuu, yokluğu, gaybubeti tercihi o kadar aşkındı ki, mezarının bilinmesini bile istemiyordu. Zaten bütün varlık, kendine ait yönü ile kararsız bir zıll (gölge), O'na bakan yönü ile hakikat değil miydi? Eşya ancak Vâcibü'l-Vücûd'un varlığı ile vardı. Varlık onda, fakat ona ait değildi. Ta baştan idrak ettiği bu şeyi, sonunda da tercih etmişti.

Bu büyük hakikati o enfes ifadeleri ile şöyle anlatıyordu: "Hem insanın vücudu ve cesedi bile onun değildir. Çünkü kendisinin eser-i sanatı değildir. O vücudu yolda bulmuş, lakîta olarak temellük de etmiş değildir. Kıymeti olmayan şeylerden olduğu için, yere atılmış da insan almış değildir. Ancak o vücut, hâvi olduğu garip sanat, acip nakışların şهادetiyle, bir Sâni-i Hakîm'in dest-i kudretinden çıkmış kıymettar bir hane olup, insan o hane emaneten oturur. O vücutta yapılan binlerce tasarrufâtan, ancak bir tane insana aittir."

Hazreti Ali'nin Kabri Nasıl Gizli İse, Benim de Kabrim Öyle Gizli Olsun

Allah karşısındaki küçüklüğünü, hiçliğini tam anlamış, hazm-ı nefis etmişti. O varken büyülenmek korkunç bir yalan ve çirkinlik veya belki de şirkti. Bunu yapamazdı. O hiçliği ve yokluğu seçti. Varlık yokluk aynasında görünüyor; nefsini, hiçliğini bilen Rabbini, “hep”i buluyordu.

İnsanların benliklerinin kavgasını verdiği bir devirde, mahviyeti, şahsını mesele yapmamayı öyle bir ufka taşımıştı ki, mezarların bile istismar edildiği yanlış anlayışlardan endişe ediyor, kabrinin bilinmesini istemiyordu. Dünyadan bir mezarlık olsun yer talebi yoktu. Şahsı adına, şan, şöhret, riya gibi illetlerin elinin ulaşamayacağı bir diyara gitmiş olsa bile, o türlü şeylere kapı aralamayacak, ifsat çağında zanlara imkân tanımayacaktı. Bayram Yüksel Ağabey'in anlattığına göre, Emirdağ'da yazdırdığı vasiyetinde şöyle diyordu: “Benim kabrimi gayet gizli bir yerde, bir iki talebenden başka hiç kimse bilmemek lâzım geliyor. Bunu vasiyet ediyorum. Çünkü dünyada sohbetten beni men eden bir hakikat, elbette vefatımdan sonra da o hakikat bu surette beni mecbur ediyor.”

Diğer vasiyetlerinde de aynı şeyi söylemiş, istemiş ve bir ikram-ı ilâhî olarak istediği şekilde tahakkuk etmişti.

Bu meseleyi Bayram Ağabey, Ceylan Ağabey'le birlikte kaleme almış, Üstadımız, “Hazreti Ali'nin kabri nasıl gizli ise, benim de kabrim öyle gizli olsun.” demişti.

Merak Etme, Benim de Allah'a Karşı Kusurlarım Var

Tevazu onun hayatının rengiydi. Kuldu ve kulluktan başka bir şeref aramıyordu.

Çocukluk günleriydi. Bir gün, medresede hocası, büyük ruhlu küçük Said'i sırt üstü yatmış, ayaklarını duvara dayamış, kitabını ayakları ile tutmaya çalışarak ders çalışırken gördü:

– Öyle ne yapıyorsun fakih Said?

– Bugün benim başım çok gururlanmış, ayaklarımı başımdan yukarı kaldırıyorum ki, biraz kafamdaki gurur kırılsın.

Fakih Said'in bu cevabı hocasının çok hoşuna gitti. Medresedeki diğer talebelere anlattı ve “Molla Said çok harika bir talebedir, sakın ona dokunmayın.” dedi.

Daha küçükken, başını Cenab-ı Hakk'ın hatırı karşısında ayakları altına almıştı.

Bitlis'e nefyedilirken kolundaki kelepçeleri çıkarıp atması sorulduğunda, “Ben de bilmem, fakat olsa olsa namazın kerametidir.” diyordu. Nefsine pay çıkaracak değildi.

1892'de, Siirt'te, Molla Fethullah Efendi'nin medresesine gitmişti. Molla Fethullah Efendi'nin sorduğu her soruyu cevaplamış, hıfzını ölçmek için verilen Makamat-ı Harîriye'den bir yaprağı, bir okuyuşta hıfzetmişti. Hâl sual, iki satırı, iki okuyuşta hıfzedip edemeyeceği idi. Bu harikulâde kabiliyet ve zekâ herkesi

olduğu gibi Molla Fethullah Efendi'yi de hayrete sevk etmiş ve kendisine “Bediüzzaman” demişti.

Bediüzzaman; zamanında emsali olmayan, zamanının harikası, güzeli demektir. Bu ismi bütün ilim çevreleri gibi kendisi de kabullenmiş, yazılarına öyle imza atmıştı. Medhi ima eden bu lâkabi niçin kullandığı kendisine sorulduğunda, Volkan mecmuası muhabirine şöyle demişti: “Medih için değildir. Kusurlarımı, sened-i özrümü bu unvan ile ibraz ediyorum. Zira 'Bedi' garip demektir. Benim ahlakım suretim gibi ve üslûb-u beyanım, elbitem gibi gariptir... hem de muradım, 'bedi' acip demektir.”

Başkaları nasıl anlarsa anlasın, o kendisi hakkında diğer manalarını tercih etmiş, “acayip adam” manasına kullanmış, belki de kendi nefesine “Ne garip, acayip adamsın!” demişti.

Şualar'da Bediüzzaman lakabının kendisine ait olmadığını anlatıyor, ondan kastedilen güzel manayı Nurlar adına kabul ediyor: “Eskiden beri benim liyakatim olmadığı hâlde bana verilen 'Bediüzzaman' lakabı benim değildi. Belki Risale-i Nur'un mânevî bir ismi idi. Zahir bir tercümanına ariyeten ve emaneten takılmış...” diyordu.

Elhak, asrın Kur'ân mucizesi ve harikası olan Nurlar o unvana lâyıktı.

Rusya'dan Bediüzzaman ile birlikte Çorumlu Binbaşı Ali Haydar Bey de firar etmişti. Volga Nehri'ni çok harika bir tarzda, sanki karda yürüyor gibi bazen topuklarına, bazen dizlerine kadar suya batarak geçmişlerdi. Bu ahval binbaşısı çok heyecanlandırmış, karşıya geçtiklerinde Bediüzzaman Hazretleri ona dönüp: “Kardeşim Ali Haydar, Cenab-ı Hak, Hazreti Musa'ya (aleyhisselâm) denizi musahhar ettiği gibi, bize de senin yüzün hürmetine Volga Nehri'ni musahhar etti.” demişti.

Ali Haydar Bey onların farkındaydı. Ama sadece “Sizin dediğiniz gibi olsun.” demekle yetindi.

O küçüklüğü baştan kabul etmiş, yokluğu ihtiyâr etmişti. Onun için mütevazıydı. Ehl-i dünya için bile saçma, hakikatsiz ve zararlı olan; benlik, kibir, ehl-i hak için bütünüyle zararlıydı, buna bilerek düşemezdi. Âhireti aradığını iddia eden adam, öyle bir hata ile dünyada soğuk düşer, haddini aştığından istiskal görür, âhirette de haybet ve hüsrana uğrardı. Büyüklük sadece Allah'a yakışıyordu ve “Kibriya” Onun sıfatı idi. “Mahviyet, tevazu ve terk-i enaniyet bu zamanda ehl-i hakka lazım ve elzem”di.

Ona sorarsanız, “Yalnız sizden biraz fazla okumuşum.” diyecekti. Sadece o kadar. Cenab-ı Hakk’ın rahmet kapılarını çalan bir kuldu ve çok defa söylediği gibi, -onun günahı nasıldı, neydi bilemeyeceğim ama- günahına keffâret arıyordu. Belki de bakışı, Seriyu’s-Sakatî Hazretleri'nin, Bağdat'ta bir çarşının yandığını, çarşıdaki dükkânlardan sadece kendisininkinin yanmadığını haber aldığı anda ilk tepkisi “Elhamdülillâh!” oldu diye, otuz yıl ıstırap duyup, dükkânı hibe etmesi ve “Niye aklıma evvelâ diğer müminler gelmedi?” diye hayıflanması ve onu günah sayması gibi idi.

Nur Postacısı Abdullah Çavuş (Kula), bir gün çay yapmış, servis yapmaya hazırlanıyordu. Üstad, elinden tepsiyi almak istedi. Mahcup oldu Abdullah Çavuş. Ama ısrarı nafileydi. Elinden tepsiyi aldı ve aynen şöyle dedi:

“Yazdığınız, hizmetine koştuğunuz Kur’ân, ind-i ilâhi’de makbul oldu. Melekler sizin fotoğrafınızı alıyor. Ben de Kur’ân’ın bir hizmetkârı olarak, size hizmet etmem lâzım.” Bir başka gün Nurlar’ı yazarak çoğaltan Hüsrev Altınbaşak ile Yüzbaşı Re’fet Barutçu Beylere de çay servisi yapmış ve aynı şeyleri söylemişti. “Ben size hizmet etmeye mecburum.” diyerek... Re’fet Bey, o nezaket ve tevazuu hiçbir yerde görmediğini itiraf edecekti.

Kur’ân’ın hizmetkârıydı, bundan büyük bir paye aramıyordu ve zaten olamazdı.

Onu bulmak bir nimetti. Talihsiz görünenler, talihliler tahtına onun vesilesiyle, onun kerim eliyle oturacaktı. İşin zorluğuna göre bir vazife ile gelmiş ve belki de onun için asırlar öncesinden müjdelenmişti.

Yine bir gün Re'fet Bey ve arkadaşları Kur'ân hakikatlerini okumuş, yazmış, gönülleri inşiraha gelmiş ve "Biz sizi bulmasaydık ne yapardık Üstadım?" demişlerdi. O, hiç değişmeyen mütevazılığıyla cevap vermişti: "Ben sizi bulmasaydım ne yapardım? Siz beni bulduğunuza bir sevinmeniz, ben sizi bulduğuma bin sevilmeliyim."

İşin doğrusu, onlar Üstad'a göre, Üstad onlara göre ısmarlanmış; bu nadide kahramanlar kutup yıldızının etrafındaki haneler gibi görevlerini yapmıştı. O yüksek ruhun heybesindekileri, bir gün, bir kere değil; bir ömrün bütün zamanlarında sadakatle taşıyacak yiğitlere ihtiyaç vardı. Ve doğrusu Üstad nasıl kıymetli bir hediye ile geldi ve onları cevherlerle donattı ise, onlar da o değerlerin kıymetini bihakkın idrak etmiş, definenin hakkını vermişlerdi.

1957'de Üstad Eskişehir'e girerken yolda karşılayanlar olmuştu. Karşılama gelenler arasında Nakşî Şeyhi Hacı Efendi'nin 80 yaşındaki bir müridi olan Sütçü İbrahim Dede de vardı. O Üstad'ın eline sarıldığında, Üstad onun elini öpmek için iyice eğildi. Fakat o zât buna fırsat vermedi ve Üstad'ın elini öptü.

Mehmet Emin Er, Üstad'ı ziyaret etmiş, ayrılırken elini öpmüştü. Yaşı Üstad'dan hayli küçüktü. "O da faziletinden fakirin elini öptü." diyen Er, gözyaşları içerisinde yanından ayrılmıştı.

Isparta'da Cuma namazına çıktığında halk elini öpmek ister, o buna müsaade etmez, onları selâmlar, arabasına biner, evine giderdi.

Celal Başer, 1960'da ziyaretine gittiğinde yanına yaklaşmış, yorganın üzerinde bir deri, bir kemik hâlinde duran mübarek eli öpmüştü. Üstad bundan çok müteessir oldu.

– Elimi öpmemeli idin!

– Üstadım, ben sizin elinizi öpmeyeceğim de kimin elini öpeceğim?

– Hayır!.. Bizler talebeyiz ve kardeşiz. Ben bunun altından nasıl kalkacağım, sana kitap versem kitaplar sende vardır.

Başer, Üstad'ın bu derece üzülmesine çok şaşırılmıştı. Bir teselli veya telâfi yolu bulmalıydı.

– Üstadım, dedi, ben talebe kardeşlerimi dolaşarak geldim. Cümlesi de kendi yerlerine elinizi öpmemi istediler. Ben bu vazifeyi yerine getirdim.

Üzüntülü ve kısık bir sesle cevap verdi.

– Hayır... Onlar da benim kardeşlerimdir.

Bu özrü de kabul olmamıştı. Bu defa Başer:

– Üstadım, ben Konya'ya da uğradım. Kardeşiniz Abdülmeccid Efendi'yi de ziyaret ettim. Abdülmeccid Efendi hasseten ellerinizi öpmemi istediler.

Üstad Hazretleri, Başer'in bu sözleri üzerine rahatladı ve derin bir nefes aldı.

– Ha... İşte oldu. Abdülmeccid benim küçüğümdür. Beni bir yükten kurtardın.

Ona hürmet, onun için mukabele edilmesi gereken bir yükü. Bundan ötürü elinin öpülmesini istemiyordu.

Said Özdemir Ağabey'in anlattığına göre, Konya'ya gittiğinde Mevlâna Hazretleri'ni ziyaret etmek istemiş, Bediüzzaman'ın geldiğini duyan halk toplanmıştı. Bir polisi yanına çağırıldı. Ona kendilerinden endişe etmemelerini, emniyete hizmet ettikleri-

ni anlattı, bunu bütün arkadaşlarına söylemesini istedi ve şöyle dedi:

– Ben size teşekkür ediyorum. El öptürmek bana azaptır. Buna engel olunuz.

El öptürmek ona azaptı. O kadar nezih ve müttakî... Sınırların adamı... Hürmet değil hizmet istiyor, “kendisini sevmiyor”, belki de öylesine bir hürmete lâıyk bulmuyordu.

Herkes öyle düşünmeli, kimseden şahsına hürmet bekleme-meliydi. Küçüğe hürmet etmek, büyüğe beklememek düşerdi. Zira hürmet bekleyen, Allah’ın bir gün kendisine “Sen hürmete lâıyk mısın? Sen şu değil misin? Şunları yapmadın mı?” demesinden endişe duymalı, başkalarını kendisinden düşük görmek yerine, aynaya bakıp kendisini görmeliydi.

Hürmet beklemek hastalığı, nice huzursuzluklara vesile olacak, nice ahengi bozacaktı. Bunu o günden reddediyordu.

Abdullah Yeğin Ağabey, Kastamonu’da iken, fakir, kimsesiz diye düşünerek yanına gider, odununu kırar, suyunu getirirdi. Bir gün Üstad Emirdağ’ında ona:

– Ben eski Abdullah’ımı kaybetmişim. Eski Abdullah yok, dedi.

Zira artık Yeğin Ağabey, âhircamanda gelen ıslahatçı diye düşünerek hizmet etmeye başlamış, o bu bakıştan rahatsız olmuştu.

Aynı ahvaline Bayram Yüksel Ağabey de çok defa şahit olmuştu: “Bizler Üstadımıza başka bir nazarla baksak, derhal rengi değişir, bizden istiskal eder; ihtiyar ve bakıma ihtiyacı olan bir kimse nazarıyla ve sırf lillâh için baktığımız zaman çok memnun olurdu.”

Nefsini aşmıştı. Demek “bakıma muhtaç” diye bakılmasını, Rabbinin huzurunda kendisine büyüklük atfedilmesine bin defa tercih ediyor, O’nun huzurunda bundan utanıyordu. Başkaları

dünya derken, o âhîret diyor; başkalarının koştuğu şeyden o kaçıyor.

Hatta kamalı, hançerli bir kıyafete girmesi de bundandı. Çocukluk yıllarında, davranışları ve zekâsı ile kısa zamanda şöhret bulmuş, halk arasında nereye gitse “Hızır geldi, bu çocuk velidir.” denmeye başlanmıştı. Kardeşi Abdülmecid Efendi'nin hatıra defterinde anlattığına göre, Molla Said, halkın teveccühünden ve dedikodulardan kurtulmak için derviş urbasını terk ederek; kamalı, hançerli, şal-şepikli bir ağa kıyafetine girmişti. Bu kıyafeti mânevî vaziyetini gizlemek için tercih etmiş ve son zamanlarına kadar da öyle kalmıştı.

Hayatındaki şeyler sebepsiz değildi ve kendi başına hareket etmiyordu.

O şahsına olan bakışı kırmak için yer yer cübbesinin iki yakasını tutar, arka topuklarını kaldırır, ayaklarının ön parmak uçlarına doğru dikilir, tekrar düz basar, sevincinden çırpınır, muhatabına “İşte bak, ben bir hiçim. İşte bak, ben bir hiçim.” derdi.

Bu davranışlarını insanların garipsemesini, kendisini büyük görmeleri kadar mahzurlu bulmuyordu. Olduğundan fazla görünmek isteyen günümüz insanının bu dersten de alacağı çok şey vardı. En zararsız ve tehlikesiz yol küçüklüğün bilerek, itiraf ederek yürünen yoldu.

Ziyaretine gelenlere sadece rıza-yı ilâhîyi aramalarını tavsiye ederdi. Bir gün, Abdullah Yeğin Ağabey, birkaç üniversiteli arkadaşı ile Emirdağ'ına ziyaretine gitmişti. Onlara şunları söyledi:

“Kardeşim, dünyada benden bir menfaat ümit ederseniz veya âhîrette bir şey bekliyorsanız, benim yanımda duramazsınız. Benden hiçbir şey beklemeyiniz. Ben de âciz, kusurlu bir insanım. Sırf Allah rızası için düşünüyorsanız sizi kabul ederim.”

Bakışları her vesile ile Sonsuz Kudret'e çeviriyor, sığınanın O'nun merhametine sığınmasını istiyordu. Hakkaniyetini kay-

betmiyor, nefsi hatırına mutlak hakikate gölge düşürmüyordu. Mahlûkattan bir şey bekleyen aldanırdı. Bazı şeyler vesile, şefaati yapılsa da, asıl istenecek olan ve sözü kesen sahibiydi.

Faytonunu, arabasını gören çocuklar, “Hoca Dede, Hoca Dede” diyerek yollara düşerlerdi. Kim bilir, belki de istikbalde imanlarının kurtulmasına vesile olacak bu zâtı daha o yaştan şuarsuzca hissediyor, temiz gönülleri ile minnetlerini ifade ediyorlardı. Bu her yerde, her zaman böyle olur, bilinmez bir sevkle çocuklar ona doğru koşardı. Keşke hep öyle olsaydı, çocuklar anne sütü diye onun verdiği dersleri, Allah ve Resûlullah sevgisini içselerdi, çok daha kazançlı çıkarlardı. Üstad da çocukları görünce arabayı durdurur, “Çocuklar bana dua edin.” diyerek onları severdi.

Hasan Ergen, Emirdağ'da, jandarma birlik kalemünde askerliğini yapıyordu. Emirdağ'a gelen arkadaşının kardeşi vasıtası ile Üstad'ın Emirdağ'da olduğunu öğrendi ve ona kefil oldu. Birlikte jandarma komutanının verdiği anahtarla Üstad'ın evine gittiler. Onlar dışardan, Üstad içerden açtı. Üstad, ona, “Hasan oğlum” diyerek iltifat etti, iyi birisi olduğunu, fakat iki kusurunun bulunduğunu söyledi. Hasan Ergen, “Kusurlarımı söyler misiniz?” diye sordu. “Oruç tutmuyorsun, bir de namaz kılmıyorsun.” diyerek onu ikaz etti.

Hasan Ergen, Üstad'a gelen bir mektubu götürmek için ikinci kez yanına gittiğinde, ilk görüşmede kendisine yapılan ikazlarını hatırlattı, hiç hatırından çıkmadığını, çok üzüldüğünü söyledi. Üstad, kusurunun ıstırabını duyan bu gence: “Merak etme,” dedi, “Benim de Allah'a karşı kusurlarım var.” Tevazu kanatlarını yerlere kadar indirmiş, bir melek kalbi gibi temiz yüreğiyle kendisini kusurdaşlıkta eşit tutmuştu. Öyle ya, O'na karşı işlenen bir hata da hata, küçüğü de, büyüğü de, O'na karşı olduğu düşünülürse korkunç bir kusurdu.

Evlenmemişti. Mefkûresi aklına o türlü şeylerin gelmesine fırsat vermiyordu. Fakat o kendi fedakârlığını değil, başkalarının fedakârlığını görüyor, kendi yaptıklarını hatırına getirmiyor, saymıyordu.

Hâfız Abdullah Toprak'ın evinin aranmasından sonra, onun da bulunduğu bir sırada Ahmet Özyazar'a, sordu:

– Kur'ân hakkı için söyle, kardeşim. Sana deseler ki, 'Said'i terk et, sana istediğini vereceğiz. Terk etmezsen sana en ağır işkenceleri yapacağız.' Hangisini yaparsın?

– Risale-i Nur'u tercih ederim, efendim.

Üstad, iki dizinin üzerinde şöyle dedi:

– Ben dahi bunlar için âhiretimi terk ederim. Ben sizden daha fedakâr değilim. Sizlerin çoluk çocuğunuz var, benim yok.

Sonra Özyazar'ı gösterdi:

– Bak, bunun beş tane çocuğu var. Ben bunlara yetişmeye çalışıyorum.

Hizmet arkadaşlarını, kardeşlerini nazara veriyor, onların fedakârlıklarını destanlaştırıyor, kendi yaptıklarını küçültüyordu. Güya o daha fedakâr değildi.

Üstadımızı, Mehmed Feyzi Pamukçu Ağabey'i ve diğer ağabeyleri Afyon hapsine gönderdiklerinde nezarete atmışlardı. Üstad, Pamukçu Ağabeyleri diğer talebelerine gösteriyor, “Bu on Said kadar hizmet etmiştir. Şu yüz Said kadar hizmet etmiştir!” diyordu. İhtimal bu, bir yandan hakk-ı takdir, bir yandan da mânevî kuvvetleri takviyeydi.

Kimseyle çekişmesi, kavgası yoktu. Bir yükü taşımakta yardımcı koşan herkese minnettar ve bu vazifeyi yapan herkes onun için azizdi. O büyük ufkun, bu büyük davada önde olmak gibi küçük kaygıları hiçbir zaman olmamıştı. İnsanın, kendi özel işini gördürdüğü birisinin başarısından duyduğu hoşnutluk kadar

tam bir hoşnutluk ve garazsızlık içindeydi. Maksatta fânî olduğu için, bütün hasenatları kendi lehine kabul ediyordu.

Ne nefisini putlaştırmış, ne kusursuz görür gibi müdafaasını yapmıştı. Rahatlıkla özür dileyebilirdi. Yeter ki bir müminin gönlü incinmesin, izzeti rencide olmasın, uhuvvet bozulmasın... Kendisi için değil, bunu başkaları için de yapardı. Emirdağ'daki Büyük Cami'nin imamı Hâfız Nuri Efendi ile, Eskişehir'deki Odunpazarı Cami imamı Gönenli Hâfız arasında küçük bir münakaşa geçmişti. Bu durumu haber alan Üstad Emirdağ'dan kalkıp Eskişehir'e geldi. Muhiddin Yürüten Ağabeylerden Hâfız Nuri'yi bulmalarını istedi. Hâfız Nuri geldiğinde: "Kardeşim, Gönenli Hâfız hakikî bir hâfızdır. Aranızda niza çıkmış. Senin namıma gidip ondan özür dileyeceğim." dedi.

Hâfız Nuri, Üstad'ın bu sözleri karşısında ağlamaya başladı ve "Üstadım, senin gitmene gerek yok, ben gider barışırim." dedi.

Yeter ki bir niza çıkmasın... "Onurum, gururum" demiyor, bu fânî dünyayı bir niza değer görmüyordu.

İbrahim Fakazlı Ağabey, Paşazade Sadık Bey ile birlikte Emirdağ'a Üstad'ı ziyarete gittiklerinde, Üstad Hazretleri onlara Mevlâna Halid-i Bağdadî'nin cübbesini giydirmek istemiş ve giymeleri için bizzat kendi elleri ile tutmuştu. Sadık Bey, Üstad'a karşı fevkalâde hürmet duyguları içerisinde eziliyor, Üstad, "Kardeşim Sadık Bey, giy!" diyordu. Sadık Bey, bu tevazu abidesinin elinden cübbeyi giyemedi. Terler döktü. Sonunda Zübeyir Ağabey, "Cübbeyi ben tutayım." diyerek Üstad'dan aldı ve önce Sadık Bey, daha sonra da İbrahim Fakazlı Ağabey giydi.

Olsaydı, öyle mânevî bir urbaya bürüneceklerini bilseydi, değil o iki zâtın, bütün insanlığın tek tek cübbesini tutmaktan çekinmeyecekti. İmansız bir gönül, tefessüh etmiş bir nefis, secdesiz bir alın kalmasın diye...

Hak katında küçüklüğüne o kadar inanmış, O'nun huzurunda varlık vehmi veya büyüklük iddiası gibi arızalardan kendisini o kadar sakınmıştı ki, halkın gözündeki ne olursa olsun, o sadece yaratılmış ve sermayesiz bir varlıktı. Her şey gibi... O'nun yanında bir "hiç"ti. 1952'deki "Gençlik Rehberi" mahkemesine Konyalı Hayrullah Lim'in kolunda girmişti. Mahkemenin içerisi de dışarısı da hıncahınc bir kalabalık ile dolu idi. Koridorlarda, avlularda boş yer kalmamış, insanlar âdeta birbirlerinin ayaklarına basmıştı. Bir kerecik olsun Üstad'ı görmek itiyorlardı. O saadet asırlarının sahilllerinden kopup gelen bir mümin gibi idi onlar için... Kim vardı ki, "İmam-ı Rabbânî, Hazreti Mevlâna gelmiş!" denince bir kerecik görmek için kalkıp mesafeler aşmasın, öyle bir alâka göstermesin. O gayet sakin, etrafında kimse yokmuş gibi bir ruh haleti içerisinde Hayrullah Lim'e döndü:

– Hayrullah, bunlar kim?

Hayrullah Ağabey, Üstad'ın koluna girmenin saadetinden âdeta uçuyordu. Heyecanlı idi, şevkli idi. Sesi titreyerek konuştu:

– Üstadım, bunlar üniversite talebeleri...

– Peki ne için gelmişler?

Kendisini insanlardan bir insan görüyor, başkalarının alâkasına ihtimal vermiyordu.

– Üstadım, sizin mahkemeniz için...

Üstad gayet derinden, şaşkın, âdeta kendisi ile konuşuyor gibi:

– Acayip, buyurdu.

En küçük bir iltifatı en yakınlarından göremeyen insanların kendilerine olmadık payeler verip hayali makamlara oturduğu, bir namazla cennet takasının yapılmaya çalışıldığı, cedlerin nezaheti ile iftihar edilip payeler çıkarıldığı bir çağda nasıl bu kadar duru kalmıştı? İnanılmaz bir nezahet ve istikametti.

Galip Gigin Ağabey, onun emsalsiz mahviyet ve tevazuunu şöyle tespit eder: “Fevkalâde mahviyetiyle, 'Üstadım' dediği İmam-ı Gazalî Hazretleri, 'Eyyühe'l-Veled'inde, daima peder mevkiindedir. Muhataplarına 'Ey oğul!' diye hitap etmektedir.

Said Nur ise, müşid mevkiinde olduğu hâlde, daima muhataplarına 'Kardeşim!' hitabı ile konuşur. Mesnevî-i Nuriye eserinde, klişeleşmiş hitabı 'İlem Eyyühe'l-Aziz'dir. Daima, 'Ey aziz kardeşim!' diye hitap etmektedir.

İnsanlar, insan ve iman kardeşleriyle diz dize oturma, el ele Rab'lerine yürüme düşüncesindeki nezaheti korumalı; kimse, kutsîlerin yürüdüğü yola üç beş gün evvel girdi diye veya başka üstünlük vehimleriyle paye aramamalıydı.

Barla'ya geldiği yazın ilk günlerinde sırlıklam ıslanmış, lastiklerini eline almış, beyaz yün çorabı ile çamurda yürümüştü. Bu hâli gören köylülerden Süleyman isimli birisi peşine takıldı. Çeşmeye doğru yaklaştığında arkasından birisinin geldiğini hissederek Üstad döndü ve “Gel kardeşim!” dedi. O, artık Üstad'ın kendisine verdiği unvanla “Siddık Süleyman”dı.

Kullardan bir kul, insanlardan bir insan olması, sıkıntılar çekmesi onu küçültmemiş, büyütmüştü. Garip kisvelere, ihtişamlı urbalara bürünmeye ihtiyacı yoktu. Zira insanı onlar korumuyor, aziz kılmaya yetmiyordu.

Sadık, vefakâr talebesi, hizmetkârı Sungur Ağabey Üstadımızın birkaç ay Isparta'da dersini dinler. O, Kur'ân'ın dellâlidir, imanın muallimi, asrın söz sahibidir. Öyle görmüş, öyle tanımıştır.

Birlikte Barla'ya giderken yolda köylülerle karşılaşır, hemen kaynaşırlar. Köylüler Üstad'ın sağ ve soluna dizilir. Üstad, hayattakileri, vefat edenleri sorar. Barla'dan ayrılanları, gittikleri illeri merak eder. Barla'nın tavuğuna, ineğine, buğdayına, suyunu kadar Üstad alâka gösterir. Nur Ağabey fevkalâde şaşkındır.

Asrın kalp ve kafa mimarı, beyin yapıcısı, köylülerle kaynaşmış, onlardan bir insan olmuş, Barla'ya doğru yol almaktadır.

Efendiler Efendisi'nin (sallallâhu aleyhi ve sellem) buyurduğu gibi, o, "Kul gibi yemek yemekte, kul gibi oturmaktadır." Herkes gibi insanlardan bir insan, kullardan bir kuldur. Başka türlü olması düşünülemez. Ve onu böyle istikamet ibresi kılan da Efendiler Efendisi'ne (aleyhissalâtu vesselâm) benzemesidir.

Hikmetini Allah bilir; gerek mânevî kuvvetlerini takviye için ve gerekse iman hizmetinin önündeki engelleri aşmak için özel ihsanlara mazhar oluyorlardı. Ona göre bu ihsanların hepsi, iradenin ve liyakatin hiç dahil olmayan ikramlardı. Hâdiselerin keramet diye yorumlanmasından çok çekinirdi. Kastamonu'dan Denizli hapsine götürülürken o zamanki vali ve emniyet teşkilâtı güya Üstad'ı suç üstü yakalamak niyeti ile istasyona gitmişlerdi. "Sarık" gibi büyük bir suçu yerinde, şahitlerle tespit edeceklerdi. Üstadımız, trene binerken sarığını çıkardı. Vali ve emniyet müdürü, "Nasıl haber aldı?" diye hayretler içerisinde kaldılar. Elleri boşa çıkmıştı. Üstad, bu hâdisenin de keramet şeklinde yorumlanmasını istemiyor ve şöyle diyordu: "Bu keramet değildir. Bir pire onları mağlûp etti." Üstad, trene binerken sarığına bir pire konmuş, Üstad da onun için sarığını çıkarmıştı. Fevkalâde dü-rüsttü. Olmayanı kendisine mal etmek değil, olanı tam söylüyor, o denk düşmedeki ikramı da başka şeye veriyordu. Kerâmetvarî hâdiselere, "Benim değil, bu Risale-i Nur'un kerametidir." dedi.

Hâfız Ali Ağabey'in sual meleklerine, nahiv talebesinin nahiv ilmiyle cevap vermesi gibi Meyve Risalesi ile cevap verdiğini anlatırken: "Kardeşlerim, gerçi ehl-i keşfî'l-kuburluk benden yüz derece uzaktır. Fakat o mesele aynen öyle cereyan ettiğinden emin olunuz." diyordu.

Ona göre, keşif, keramet ondan uzak şeylerdi. Şairin dediği gibi, “Değildir bu bana lâıyk bu bende,/ Bana bu lutf ile ihsan nedendir?” diye hayret ediyor, nefesine tek pay biçmiyordu.

Şeyhlik ve mürşitlik taslamamış gerçek bir mürşitti. Peygamberlerin ve sahabelerin ölçülerine sımsıkı bağlıydı. Büyüklük taslamayı kullukla bağdaştıramaz, bazılarını “sabiyy-i müteşeyyih- şeyhlik taslayan çocuklar” diye tavsif ederdi. Maddî mânevî payelerle caka satmak, hürmet aramak onun nazarında çocuksu şeylerdi ve hamlğın ifadesiydi. Onun için başları yukardaydı. Olgun meyveler gibi eğilmemişlerdi.

Çil Müftü lakaplı, Antalya Müftüsü Ahmed Hamdi Okur Efendi, Üstad’la birlikte Eskişehir’de hapishanede kalmıştı. Bu vesileyle Bediüzzaman’la görüşmek şerefine eren Müftü Efendi için hapishane hapishane olmaktan çıkmıştı. Üstad Hazretleri’ne fikhî meselelerle ilgili bir soru sorulduğunda eliyle Çil Müftü’yü gösterir: “İçinizde Müftü Efendi var, o varken fetva vermek bana düşmez.” diye tevazu ile Ahmed Hamdi Efendi’ye iltifat ederdi.

“Her şeyi bilen” ve “tek bilen” olma cinnetinde değildi. Ona bildiren cömertti, ona da başkalarına da bildirir, herkese ihsanda bulunur, verirdi. Konuşan kendinden konuşmadığına göre, O, kimi dilerse onu konuştururdu.

Ardından gelen nesiller de, doğruyu ve en güzeli sadece kendilerinin değil, Allah (celle celâlüh) kimi konuşturursa onun söyleyeceğine inanmalı, tahammülsüz olmamalıydılar.

“Allah’a şükür, arkasında namaz kılmak da nasip oldu... Cesaret ve kuvveti kendisinden aldım.” diyen Gönenli Mehmet Efendi’yi, bir Kurban Bayramı sabahında İstanbul’daki evinde ziyaret etmiş ve şöyle demişti: “Bir Müslüman bir belde de bulunduğunda bayram olsa, oranın din büyüğünü ziyaret etmek ona vaciptir. Mademki bu kardeşimiz Hazreti Kur’ân’a hizmet

etmek için ortaya çıkmış. Ben de onu bu beldenin şeyhülişlâmı kabul ederek ziyarete geldim.”

“Gelin” demiyor, gidiyor ve faziletin bütününe de gittiğine veriyordu. Hak adına yapılan her hizmeti takdirle ve minnetle karşılıyordu. Elbette ki, gitmek, “gel” demekten çok öte bir adımdı. Sineyi bütünüyle açmak, tam bir gayret ruhuyla yaşamaktı. Arkasından gelenler de izinden gidecek, hadisle de ifade edildiği gibi “gelmeyene giden, vermeyene veren, konuşmayanla konuşan” olacaktı. Belki de hizmet gönüllülerine dağ derya aştıran bu niyet ve yürekti.

19 Aralık 1959'da, Konya'ya, Mevlâna Hazretleri'ni ziyarete gittiğinde halk sokaklara dökülmüş, binlerce insan onu karşılamıştı. Bir Pazar günü olmasına rağmen müze müdürü Mevlâna Hazretleri'nin türbesini açmıştı. Üstadımız, ayakkabılarını çıkarılmış, yalın ayak, gözyaşları içerisinde Hazreti Mevlâna'yı ziyaret etmiş, dualar okumuştur. Edep ve fazilet timsali idi. Huzurun ve hakkı takdirin gereğini yapıyordu.

Mevlâna Hazretleri, “Olmaz asla evliya insanla bir,/ Yaz da bir bak, sütte 'şir', aslan da 'şir'” demiş, “anlamaz, bakan; anlar yutan” diye, tatlı suyun, tatsız sudan farklılığını ifade etmişti. Onu, satıh mağdurları değil, elbette ki Bediüzzaman Hazretleri anlardı.

Ahmet Gümüş, Abdünnur isimli bir arkadaşının Tarihçe-i Hayat için hazırladığı kapak kompozisyonunu Üstad'a götürmüştü. Kapakta, Isparta Tugay Camii temel atma merasimindeki resmi vardı. Çok hiddetlendi ve: “Bu resim nedir? Sizler benim şahsıma ehemmiyet veriyorsunuz, benim şahsıma yapılan hürmet bana hakarettir. Sizler Risale-i Nur'la değil de benim şahsımla mı alâkadar oluyorsunuz? Ben kendimi sevmiyorum. Ben hiçim. Benden bir şey beklemeyiniz.” dedi. Elindeki resmi buruşturup çöpe attı.

Şahsına yapılan hürmeti hakaret kabul edecek kadar Rabbiyle irtibatı tamdı. Belki de bunda, vazifesi Allah'ı göstermek olan insanın şahsını öne çıkarması gibi gizli ve çirkin bir mânâ görüyor, bu istikamet kaymasını kabullenemiyordu. Sanki bu, vazifeyi kötüye kullanmaktı. İnsanlar büyük olarak Allah'ı bilmeli, O'nu bildirenler de bunun mefhum-u muhalifinin gölgesinden sakınmalıydılar. Salkım salkım üzümler, kupkuru sapında değil, Sonsuz Kudret'in rahmet hazinelerinde aranmalıydı.

Kendilerinden bir şeyi değil, sadece bir nakil vasıtası gibi onun anlattığını anlatanlar da, asla kendilerine hürmet beklememeli, son anda nasıl olacaklarsa öyle olmalıydılar. Çalısız, cakasız, mahcup...

Rabbi ona kendisini beğendirmemişti, o da kendini beğenmek gibi bir gaflete düşmeyecekti. Zira Rabbe karşı ne yapılmış olunursa olunsun, mukabele edilmiş olunamazdı. Belki de ondan o kendisine "pürkusur" diyordu.

Yüzüne takdirle bakılınca sıkılır, "Niçin yüzüme bakıyorsunuz? Ben kendimi sevmiyorum. Bana haddimden fazla makam vereni de sevmiyorum." derdi.

Bir başka yerde, "Ben kendimi beğenmiyorum, beni beğenenleri de beğenmiyorum." demişti.

Hak kapısındaki hâlini yetersiz görüyor, kendini beğenmiyordu. Elindeki değerlerin kendisinden bilinmesini de beğenmiyordu. O bir harfti ve yazan başkası idi. İnsanlar fakiri zengin zannetmemeli, nazarlarını hakikî zengine çevirmeliydi. Bütün güzellik ona aitti. Belki, kendi kulluğunu yetersiz gördüğünden, bu kadar kulluğa rağbet edilmesini, o kadarının beğenilmesini de, beğenmiyordu. Bu da sanki ona göre dûn himmetlikti. Nazar daha ileriye dikilmeli, kulluğun sonsuz güzellikteki ufukları hep rasat edilmeliydi. Kim bilir?..

Gençlik Rehberi mahkemesinin son celsesinde kendisi ve avukatları müdafaalarını yapmışlardı. Mahkeme reisi, Üstad'a, başka bir diyeceğinin olup olmadığını sordu.

– Yalnız bir kelime söylemek için müsaadenizi rica ederim.

– Buyurunuz.

– Muhterem vekillerimin benim şahsım hakkında söylemiş oldukları senakâr sözlere ben lâıyk değilim. Ben Kur'ân ve iman hizmetinde çalışan âciz bir adamım. Başka bir diyeceğim yoktur.

Savunmak amacı ile bile methiyeleri kabul edememiş, sonuç ne olursa olsun buna razı olamamıştı. Övülmesi, “iyi” denilmesi değil, hizmetkâr olduğunu haykırmak hoşuna gidiyordu. Vicdanı en zor şartlarda bile ince bir ayarla istikameti işaretlemişti. Elin derdi başka bir şey olabilirdi. Orası mahkeme de olabilirdi. Ama en önemlisi akıbeti ve o akıbetine zarar gelsin istemiyordu.

Rahmetli Ali Ulvi Kurucu Ağabey'in yazdığı önsöz getirildiğinde, başına, “Medine-i Münevvere'de bulunan mühim bir âlimin önsözüdür.” diye yazılmasını emretmiş ve Ahmet Gümüş Ağabey'e şöyle demişti: “Kardeşim, Hacı Ulvi Efendi, benden çok Risale-i Nur'u övmüş, eğer beni fazla övseydi, bu önsözü kabul etmeyecektim. Madem Risale-i Nur'u övmüş, onun hatırı için kabul ettim.”

O önsöz, Nur'un girişinde bir “hoş geldiniz” eli gibi berekete vesile oldu ise, yazanın da, yazılanın da, bu hassasiyetinden ve ihlâsındandı.

Yirmi Altıncı Mektub'un, İkinci Mebhas'ını, bazı talebelerinin hüsn-ü zanlarını kırmak ve farklı tavırlarının izahını yapmak için yazıyordu. Evvelâ, Kur'ân'ın dellâli olması ciheti ile sahip olduğu ahlâkı ve o ahlâkın güzelliklerinin bütününe Kur'ân'a veriyordu.

Kulluğu ile ilgili şahsiyetini anlatıyor, “Ubûdiyet vaktinde, dergâh-ı ilâhiyeye müteveccih olduğum vakit, Cenab-ı Hakk'ın ihsanı ile bir şahsiyet veriliyor ki, o şahsiyet bazı âsârı gösteriyor. O âsâr, mânâ-yı ubûdiyetin esası olan 'kusurunu bilmek, fakr ve aczini anlamak, tezellül ile dergâh-ı ilâhiyeye iltica etmek' noktalarından geliyor ki, o şahsiyetle, kendimi herkesten ziyade bedbaht, âciz, fakir ve kusurlu görüyorum. Bütün dünya beni medh ü sena etse beni inandıramaz ki ben iyiyim ve sahib-i kemalim.” diyordu.

Yani sanki bir Cenab-ı Hakk'ın rahmetine, bir de kulun O'na karşı kulluğuna bakıyor, o sonsuz lütuflar karşısında kulun elindekilerin dağ yemişleri kadar kaldığını fark ediyor, küçüklüğünü, aczini itirafla Rabbinin huzuruna çıkıyordu. Bunun, insanların bakışı ile değişmesi mümkün değildi.

O kendini biliyor, aynalara bakıyordu. Başkasının onu ona tarifine ihtiyacı yoktu. Orada, kader bahsini anlatırken dediği gibi, “bütün iyiliklerin Allah'a, bütün kötülüklerin de insana” ait olduğunu görüyordu.

Bir de “hakikî şahsiyetim” dediği bir şahsiyeti vardı. Cenab-ı Hakk'ın en edna bir insanı, en âli vazifelerde kullanarak kudretini gösterdiğini anlatıyordu. Haşa, onun nefsi herkesten aşağı idi. “Nefis cümleden süflî, vazife cümleden âlâ” diyordu. Nefsine hiç acıyacak hâli yoktu. Böbürlenmenin âdet olduğu, fazilet zannedildiği bir çağda, nefisini yerden yere vuruyordu. Kendisini tarif ederken, okuyan herkese bin “estağfirullah” çektirecek şu cümleleri kullanıyordu: “Eski Said'in bozması bir şahsiyetim var ki, o da Eski Said'den irsiyet kalma bazı damarlardır. Bazen riyaya, hubb-u câha (makam düşkünlüğü) bir arzu bulunuyor. Hem, asil bir hanedandan olmadığımдан, hisset derecesinde bir iktisat ile düşkün ve pest ahlâklar görünüyor.

Ey kardeşler! Sizi bütün bütün kaçırmamak için, bu şahsiyetimin gizli çok fenalıklarını ve su-i hâllerini söylemeyeceğim.

İşte, kardeşlerim, ben müstaid ve makam sahibi olmadığım için, şu şahsiyetim, dellâllık ve ubudiyet vazifelerindeki ahlâktan ve âsârdan çok uzaktır.”

Kimseyi beri kılmak, pir-ü pak göstermek kimseye düşmediği için, bir şey denemeyecektir. Elbette ki, o da hesabını Allah’a verecek... Fakat kusurunu bu kadar büyük görmek, kendini bu kadar aradan çıkarmaya çalışmak, aczini, eksikliğini itiraf etmek, olgun meyveler gibi eğilmiş bir başın en açık şahidi olsa gerektir.

Nefislerin firavunlaştığı, insanların en kötü tapınma ile kendilerine tapındığı çağlarda, hakkı neşredenler nefislerine tek pay çıkarmamalı, bütün süflî emelleri ayaklarının altında ezmeliydiler. Zira o noktada zirveleşmiş nesiller en küçüğünü hissediyor ve nasihat tesirsiz kalıyordu.

Bizim Mesleğimiz İhlâstır

Kulluğu, zühdü, takvası, tevazuu ihlâsındandı. Samimiyet, O varken başkasına bakmamak, O'nun huzurunda başka şeyler aramamak ve hep O'nu görüyor gibi yaşamaktı. İhlâs ve samimiyet, hem en büyük kuvvet, hem en büyük sığınaktı. Kulluğun özü ve en saf hâli o idi. İnsanı maksadına taşıyan en kerametli vasıtaydı. Dupduru olmaktı.

İhlâs Risalesi'nin (Yirminci Lem'a) başına insanı ürperten, “İnsanlar helâk oldu, âlimler müstesna. Âlimler de helâk oldu, ilmiyle amel edenler müstesna. Amel edenler de helâk oldu, ihlâs sahipleri müstesna. İhlâs sahiplerine gelince, onlar da pek büyük bir tehlike ile karşı karşıyadırlar.” hadis-i şerifini almıştı. Evet, ihlâsı kazanmak ve onu bir ömür korumak gerekirdi. Hiçbir şey hakkında bunu dememişti ama, ihlâsı ihtar eden düsturların en azından on beş günde bir okunmasını istiyordu.

Bir gün, Molla Hamid Ekinci'ye dua etmiş, o da: “Benim istediğim duayı yapıyorsunuz.” demişti.

– Nasıl bir dua istiyorsun?

– Okuduklarımı anlamam, ezberlemem, ilim sahibi olmam için duanızı talep ediyorum.

– Âlim mi olacaksın?

– Evet.

– Peki senin hakkında ilmin hayırlı olduğunu biliyor musun?

– Peygamberimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem), farzlardan sonra en iyiamelinilim olduğunu buyuruyor. Hayırsız ilim de olur mu?

Bu soru üzerine, “Her şeyin hayırlısı ve hayırsızı olur.” diyen Üstad Hazretleri, Birinci Cihan Harbi’nden önce ilmiyle gururlanıp da dalâlete düşen birisinin acınacak akıbetini anlatmış ve:

– Sen, hakkında hayırlısını iste kardeşim, buyurmuştun.

Önemli olan akıbeti, hayırlısı idi. İnsanın makamlarda oturması, faziletli görülmesi değil, nasıl olduğuydu, hâliydi.

Ağabeyi Molla Abdullah’ın oğlu Abdurrahman’ı, Daru’l-Hikmeti’l-İslâmiye’ de âzâ iken harçlık vekili olarak tayin etmişti. Aldığı maaşı ona emanet ediyordu. Yeğeni, amcasının kendisine olan şefkatine ve mala kıymet vermemesine itimat ederek paranın tamamını harcamıştı. Üstad, durumu haber aldığı anda:

– Bu para bize helâl değildi. Milletın malı idi. Ne için sarf ettin? Mademki öyledir, ben de seni harçlık vekilliginden azl ile kendimi nasbettim, buyurdu.

Bu hâdiseden sonra, ayda yirmi banknot yeğenine vermeye, on beş banknot da kendisine ayırmaya başlamıştı. Ortak harcamaları da kendisine ayırdığı o on beş banknottan yapıyordu. İktisatla yaşıyor, ne için bu kadar sıkıntı içinde yaşadığı sorulduğunda, sevâd-ı âzama, (büyük çoğunluğa) tâbi olduğunu, halkın ekseri gibi yaşadığını, israfçı azınlığa benzemek istemediğini söylüyordu.

Bir süre sonra biriktirdiği yedi yüz banknot ile kalbine doğan hakikatleri ihtiva eden on kitap bastırılmış, bir ikisi hariç, hepsini ücretsiz dağıtmıştı. Yeğeni ne için kitaplarını satmadığını sorduğunda:

– Maaştan bana kut-ü lâyetmût (ölmeyecek kadar) yemek caizdir. Fazlası millet malıdır. Bu suretle millete iade ediyorum, diyordu.

Merhum Abdurrahman Ağabey'in, parayı nerede kullandığını Üstad'ın hizmetkârlarından Mustafa Sungur Ağabey'in anlattığı şu hâdise izah etmektedir: “Bir gün Üstadımız merhum Abdurrahman'ın gençlik durumundan bahis açılınca buyurmuşlar ki: “Ben Dâru'l-Hikmet'te iken, Çamlıca'daki köşkümüze gelip gitmek için vapurla Üsküdar'a gelir, oradan da yayan olarak Çamlıca'ya giderdim. Fakat Abdurrahman ise, meğer hep hususi faytonlarla gelip gidiyormuş. Buna muttali olunca kendisini harçlık vekillüğinden azlettim.”

O uzun mesafeyi yürüyerek gidip gelme meşakkatine katlanıyor, “milletin malı” dediği maaştan kalan kısmı kendisi için kullanmıyordu. Bu fetva olarak mı böyleydi? Belki değil... Fakat o, asırlara emsal olacak hayatını böylesine âzamî bir takva ve ihlâsla yaşıyordu. Bayram Ağabey'e istinaden nakledilen bir sözünde, “Yirmi milletvekili biz vatan, Kur'ân için çalışacağız, maaş almayacağız deseler bomba gibi tesir edecek.” buyurduğu ifade edilmektedir. O öyle yaşamıştı. İşte onun için, Risale-i Nur, “Onların atomundan daha üstündü.” Tahrip yerine tamir yapıyordu ve bir gün güzele, doğruya yapılan bu çağrının tesiri bombaların çok ötesinde olacaktı.

Zulmün içinde adalet tecelli ettiğine, hikmetlerinin olduğuna inanıyordu. Yirmi sekiz sene vilâyet vilâyet, kasaba kasaba dolaştırılmış, sürgünden sürgüne gönderilmiş, mahkemeden mahkemeye sevk edilmiş, zalimane işkencelere maruz kalmıştı. Suçunu “dini siyasete âlet etmek” olarak ifade ediyorlardı. O böyle bir şeyi yapmamış, sevmediği dünyalarına karışmamıştı. Bunu bütün insaf dünyası, hatta kendisini o suçla itham edenler de biliyordu. Acaba bütün bunların sebebi neydi? O, yine kendi içine bakıyor,

yine neslinden şikâyet etmek yerine nefsinden şikâyet etmeyi tercih ediyor ve şöyle diyordu:

“Ben kemal-i teessürle söylerim ki; benim suçum, hizmet-i Kur’âniyemi maddi mânevî terakkiyâtıma, kemalâta âlet yapmış.” Hâşâ, öyle bir şey yapmamıştı. Değil dünyaya, “hatta saadet-i ebediyesine vesile yapmağına yahut herhangi bir maksada âlet yapmağına mânevî gayet kuvvetli mânialar onu men etmişti.”

O farklı bir baş ve farklı bir vazifedârdı. Onun içindir ki herkesçe meşrû ve hoş olan, kimseye bir zararı dokunmayan mânevî terakkiyâta ve ebedî saadeti kazanmaya vesile yapması bile istenmiyordu. “O da menfaat, âhret menfaati...” diyen menfaatperestlerin çıkacağı bir çağda, muannid kâfirlerin inadını kırmak, belki de ancak maddi mânevî beklentisizlerle mümkün olacaktı. Şartsız, pazarlıksız kabul edenlerle... Derviş ahlâkını sıradan hayat hâline getirenlerle... “Annemi yemek yaptığından, faydalarından değil, annem olduğu için, her şeyimle ondan yana olduğum için seviyorum!” diyenler gibi, “Cenab-ı Hakk’ın arzında, O’na karşı saygısızlık yapılmasın, O bilinsin, sevilsin!” diyenlerle mümkün olacaktı. Bu çığırın başında o vardı ve milyonları saadet asrının insanı gibi beklentisiz kılacak bir yolu o ders veriyordu. “Gerçek derviş, nefesine tek pay biçmeyen, kırk yıl bir ekşi ayranı özlese de içmeyen” değil miydi?

O, bu samimi gayretini hiçbir şeye âlet yapmamıştı. “Ta ki, imana muhtaç olanlar anlasınlar ki; yalnız hakikat konuşuyor. Nefsin evhamı, şeytanın desiseleri kalmasın, sussun.”

“Mademki, nur-u hakikat, imana muhtaç gönüllerde tesirini yapıyor; bir Said değil, bin Said feda olsun. Yirmi sekiz sene çektiğim eza ve cefalar, maruz kaldığım işkenceler, katlandığım musibetler helâl olsun. Bana zulmedenlere, beni kasaba kasaba dolaştıranlara, hakaret edenlere, türlü türlü ithamlarla mahkûm

etmek isteyenlere, zindanlarda bana yer hazırlayanlara hakkımı helâl ettim.”

O yine kendisine ve samimiyetine yakışanı yapıyordu. “Hazreti Hamza’nın katillerinden otuzuna, ellisine aynını yapmadan oturmayacağım!” diye ayağa kalkan Sahabi Efendimizi, “Kıyamete kadar onlar gibi kötü anılmak mı istiyorsun?” diye oturtan Efendiler Efendisi (aleyhissalâtu vesselâm) gibi, hiçbir kötülüğü, kötülüğe bahane yapmıyordu.

“Bizim vazifemiz onlar için yalnız hidayet temennisinden ibarettir” sözü, o yüksek ufkun gönül renginin ve engin sabrının ifadesiydi. Değil mi ki, imanı her şeye, şahsi onuruna, saadetine tercih etmişti.

Üstad Hazretleri’nin âli âdetlerinden birisi de, kendi dua, himmet ve irşatlarıyla hasıl olan hizmetleri, faaliyetleri bir talebesinin hizmeti gibi dile getirmesi, onun gönlünü okşaması, böylece ona karşı duyduğu yüksek şefkati ve sevgiyi göstermesiydi.

İnsan, kimden gelirse gelsin, sırtındaki yüke omuz verilmesi kadar garazsız ve duru bir gönülle güzellikleri alkışlamalı idi. O, maksatta fânî olmuştu. Niyeti halisti ki, bu kudsî davaya omuz verilmesini, kendi yükünün hafiflemesi ve işinin görülmesi kadar, hatta ondan çok daha öte bir hoşnutlukla karşılıyordu.

Hiçbir şeyi nefesine mâl etmiyor, ihlâsı ve idraki buna izin vermiyordu. Ya mübarek Süleyman’ın mübarekliğindendi, ya da “Yâ Rahîm” diye zikir çeken kedilere Cenab-ı Hakk’ın ikramından ve bereketinden... Başka türlü aklına gelmiyordu.

Hakkı neşredenler insanları şüphelendirecek taleplerden kaçınmalı, nasihatlerindeki tesiri kırmamalıydılar. Onları harekete nefislerinin türlü beklentileri değil, dinî gayretleri teşvik etmeliydi. İnsanların gönüllerindeki saikin nasıl belli olacağını Sünuhat isimli eserinde şöyle izah ediyordu: İki adam kavga ederken, zayıf düşeceğini hisseden adam, Kur’ân’da kendisi ile birlikte

çamura düşmesin diye, onu güçlü bir elin himayesine veriyorsa, Kur'ân'ı Kur'ân olduğu için seviyor, ona hürmeti var demekti. Eğer, güçlünün karşısında onu kendisine siper yapıyor, işlerindeki ve ahlâkındaki kusurunu dindar olduğu iddiası ile örtmeye çalışıyorsa, o Kur'ân'ı kendi nefsi için seviyor demekti. Hâl, "Hakkın hatırı âli idi ve hiçbir hatıra feda edilmemeliydi."

Hâfız Namık Şenel askere giderken ona şöyle nasihat etmişti: "Herhangi bir mansıba, mevkiye elin yetişmediği zaman, ağağının altına başka vasıta bul, sakın Kur'ân-ı Kerîm'i vasıta yapma."

Bu ihtar, menfaatperestlerin istismarda sınır tanımadığı bir çağda son derece önemliydi. Kendisini övüp, başkasını kötülemek, iç rengi belirsiz bir iyiliğini âlemin alkışını almak için yaymak, alışverişini parası ve sanatı ile değil de dini ile yapmak, dine ihanetin en büyüklerindendi. Üstad Hazretleri'nin, müstağnilikte aşırıya kaçması da bundan, yani âzamî ihlâsındandı. Evet, kundaktaki bebek kadar duru kalmaya çalışıyordu.

Adıyamanlı, Mahmut Allahverdi, Isparta'ya Üstad'ı ziyarete gittiğinde, Zübeyir Ağabey evinin kapısının önünde bir polis cipinin beklediğini haber vermiş, o da Adıyaman'dan dostu olan valiye rica ederek cipi kaldırtmıştı. Üstad, memnun olmuş: "Kardeşim Mahmut, bu gibi hâdiseler, korkak ile cesuru, ihlâslı ile ihlâssız tefrik içindir. Yoksa küfür yıkılmıştır." buyurmuştu.

1959'un son gününde Üstad İstanbul'a gelmiş, ağabeyler Kartal'da karşılaşmış, daha sonra onu Piyer Loti Otel'i'ne götürmüşlerdi. Üstad Hazretleri, akşam namazından sonra otel odasında ders yapmış, önce, "Bu mahşerî kalabalığı buraya niye topladınız?" diye sormuş ve şöyle devam etmişti: "Bizi de kendilerine benzetirler. Bizi de nümayişçi, alayışçi zannederler. Hâl bizim mesleğimiz ihlâstır. Hizmetimiz böyle şeylere müsaade etmez. Biz her hâlükârda ihlâsı muhafaza etmekle mükellefiz."

O gün oraya halk kendiliğinden, her nasıl haber aldı ise almış ve toplanmıştı ama, bu ders çok önemliydi. İhlâs abidelerinin gösterişle, gürültüyle, alkışla alâkası olamazdı. Zira onlar halkın alkışı gibi fânî bir şeyi aramıyor, Cenab-ı Hakk'ın rızasını arıyorlardı. Cenab-ı Hakkın hoşnutluğu ise nefsin böbürlenmelerinde değil, ihlâsta, mahviyette ve tevazudaydı.

Ben İnanıyorum ki Dünyada Ondan Daha Temiz Bir İnsan Yoktur

İhlâsı en saf kulluk gören Üstadımız, mânevî kirlerden uzak durmaya ne kadar itina gösteriyorsa, maddî temizliğe de o kadar itina gösteriyordu. İçini temiz tutan dışını da temiz tutardı ve tutmalıydı. İsm-i Âzam'a dair neşrettiği Otuzuncu Lem'a'nın Birinci Nükte'sinde İsm-i Kuddûs'ü anlatıyor, Cenab-ı Hakk'ın kâinat fabrikasının ve dünya misafirhanesinin ne derece kirsiz, bulaşıksız, ufunetsiz olduğunu nazarlara veriyordu.

Evet, daima işleyip boşalan bir fabrika, bir han çabuk kirlenir, atıklar, kokuşmalar olurdu. Kâinat çok işlek bir fabrika olmasına rağmen o kadar parlak, temiz, duru, hoş kokulu idi ki, büyüklüğü ölçüsünde temizliğine dikkat edildiği görülüyordu. Yıldızlar, peykler dağlar büyüklüğündeki enkazlarını semaya attıkları hâlde, kimsenin başı yarılmamış, göklerin simasında kire, toza rastlanmamıştı. Zemin öylesine süpürülüyor ve yıkanıyordu ki, bitki, hayvan, böcek ve mikroorganizma taifelerinin milyarlarca efradının ölüp dirilmeleri birbirini takip etmesine rağmen, nezalet ve nezafet yüksekliğinden insanlar hayran kalıyor, bütün bu güzelliklere âşık oluyordu.

Koca arzın kanatları, bir kuşun kanatları gibi temizleniyor; hava zeminin yüzüne konan tozu toprağı süpürüyor, bulut sünger su serpererek siliyordu.

O emri göz kapakları gözleri, sinekler kanatlarını temizlemek için dinliyordu. Zerrelere o emre itaatlerinden, izlerini, yollarını takip ediyor, bir yerde lüzumsuz birikmiyorlardı. Nefes kanı, alıyurlar ve akyuvarlar hücreleri kirlerinden arındırıyordu.

İnsan, bu nezahet ve nezafet kanununun dışında kalamazdı. Allah katında hak din olan İslâm'ın "hâl ilmi" bundan ötürü temizlik bahsiyle başlıyordu. Üstadımız meseleye o denli çaplı bakıyor ve kâinatın en nazenin misafiri olan insanın bu ahenge ayak uydurması gerektiğini hâli ile ders veriyordu. Mahlûkatın en şerefli, halifelik şanına ve urbasına yakışır yaşamalıydı.

Ne var ki, çağının insanının ve özellikle İslam dünyasında yaşayan halkların bu mevzuda da başarılı bir imtihan verdiği söylenemezdi. "Model hayat" güzel örnek olarak yine dersini veriyordu.

Sadık talebesi Bayram Yüksel Ağabey bu mevzuda şunları anlatıyor: "Ekseri beyaz giyinirdi. Temizliğe çok riayet ederdi. Bizler çamaşırının hangisi yıkanmış, hangisi yıkanacak olduğunu anlayamazdık. Çoğu zaman tereddüde düşerdik. Haftada bir yıkanır. Çamaşırını sık sık değiştirir, fazla elbise bulundurmazdı."

Aynı ahvali Birincilerin Birincisi Hulusi Ağabey de fark etmişti: "Hazreti Üstad temizliğe çok dikkat ederdi. Her zaman, bilhassa Barla'da iken üst üste iki çorap giyerdi. Namaza duracağı esnada üstteki çorabı çıkarır, ondan sonra namaza dururdu. Daha sonraki hayatında ise çorabı çıkarıyor, çorapsız olarak namaza duruyordu. (Şafî mezhebinde çıplak ayakla namaza durmak sünnettir.)"

"Çocuk Taziyesi", Yakamercan ailesinin iki buçuk yaşındaki oğulları Zekâi'nin vefatı üzerine yazılmıştı. Mehmet Tevfik Yakamercan Bey'in eşi, hâfiz ve hattat bir hanımefendi idi. Erenköy'de "Hoca Anne" diye anılırdı. Kastamonu'daki evleri Bediüzzaman

Hazretleri'ne yakındı. Hanımefendi, Üstadımızın çamaşırlarını yıkamak şerefine ermişti. Hoca Anne, kendisine yıkanmak üzere gelen çamaşırların çok temiz olduğunu ve misk gibi koktuğunu ifade ediyordu.

Ceylan Çalışkan Ağabey'in amcası Hasan Çalışkan'ın oğlu M. Zeki Çalışkan Ağabey, Üstad'ın çamaşırlarını, yıkanması için amcası Osman Çalışkan'ın evine götürüyordu. Yolda burnuna gül kokuları gelince elindeki sepeti yere boşalttı. Çamaşırların temizliğinden ötürü hayretler içinde kaldı. Hâdiseyi, "Kirli diye götürdüğüm çamaşırlar mis gibi gül kokuyordu." sözleriyle özetliyordu.

İnsanları hayranlık ve hayret içerisinde bırakan bir temizlik hassasiyeti vardı. İçinin duruluğu dışına aksetmişti. Tertemiz dinin tertemiz talebeleri öyle olmalıydı. Öyle olmalıydılar ki, insanlar "Bu nezahet ancak içteki nezahetin eseridir." diyerek düşünüp, şadırvanlara, ellere, yüzlere bakıp hidayete ersinler. Bu kadarı bile kimilerine yetsin. "Aydın nasiyelerinde nur" olsun.

Hâfız Nuri Güven'in tespitleri de çok hoş ve doğrudu: "Ben inanıyorum ki, dünyada ondan daha temiz bir insan yoktur. Ondan daha temiz bir insan görmedim ben. Dünyadaki miskler onun gibi değildir, o daha da güzel ve temizdi. Evine girdiğiniz zaman mis gibi bir koku sizi sarardı."

Tertemiz bir davanın temsil ve tebliğ Müslüman'ı, pırl pırl hâli ile etrafının hayranlık ve takdirini kazanmalıydı. Elhak Üstadımıza, "Dünyada ondan daha temiz bir insan yoktur" tarifi çok da yakışıyordu.

Veli Işık Kalyoncu, Üstadımıza, Tarihçe-i Hayat'ın, Afyon Hayatı ile ilgili formlarını Said Özdemir Ağabey'den alarak götürmüştü. O günlerde Tahsin Tola Ağabey'in Ankara'daki evinde kitapların basılması ile ilgili çalışmalar vardı. Görüşme Emirdağ'daki evde gerçekleşmişti. Odada bir parça kilimden başka

bir sergi yoktu. Kalyoncu'nun, yerdeki bembeyaz ve tertemiz tahtalar dikkatini çekmişti.

Yediğinde, içtiğinde, kullandığı tabaklarda ve abdest suyunda da aynı hassasiyeti gösterirdi. Bayram Yüksel Ağabey'i dinleyelim: “Yemeklerde kullandığı kaplarına çok dikkat ederdi. Meselâ; biz kendi yemek ve çaydanlığımızın kapağın` ters koymuş olsak veya kaşığımızı yere koysak, Üstadımız da görse darılır, “Kendine bakmayan, bana bakamaz.” derdi.

“Muallimlerimiz Allah'tan bahsetmiyor.” sorusu ile, o baldan tatlı ve akıcı Meyve Risalesi'nin yazılmasının vesilelerinden olan ve “Önce hukuk-u Üstad gelir.” ihtarına tam muvafık hareketle sadıkane hizmet eden Abdullah Yeğin Ağabey anlatıyor: “Her gün veya gün aşırı bir çanak yoğurt aldırırđı. Toprakdan bir çanak yirmi beş kuruşaydı. Ağzı örtülü gelmezse ondan yemiyordu. Hem ekmekten bir avucu ile ne kadar koparabilirse o kadar yerdi. Bazen onu da yiyemiyordu. Ekmek fırından ve kapalı yerden alınırđı. Açıktağı ekmekten aldırılmaz ve ondan yemezdi. Bir bez torba içerisinde çarşıdan gelir ve daima kapalı kalırđı.”

İbriğe koyduğu suya gösterdiğe hassasiyeti de Hasan Ak-yol'dan dinleyelim: “Üstad ibriğe su koyduğu zaman dört beş defa çalkalardı. Yeni suyu doldurup boşaltırđı. Ondan sonra suyu koyar abdest almaya başlardı.”

Bu hâli de dinindendi. Zira o “Her şeyi dini için seviyor.”, onun için yaşıyordu. Müslümanlar kendi adap anlayışlarının gereğini yerine getirirler, “besin hijyeni ve koruyucu hekimlik” dersleri o anlayış yanında çok yaya kalacak, dini ufukları onların hep bir adım önde olmasını sağlayacaktı. Tabağına, kaşığına, eline, tırnağına dikkat etmesi gereken Müslümanlar, tam ters bir anlayışla ve kayıtsızlıkla bunlarda zaafa düşmeselerdi...

İhtimal, kimilerinin ruh kabalığı ve kiri günlük hayatına, çehresine, dışına aksettiği gibi, onun inceliği, temizliği, berraklığı da hayatına aksediyordu.

Benim Etimi Cımbızla Çeksinler, Talebelerime İlişmesinler

Müşfikti. O kadife gül kumaşlı yüreğin müşfik olmaması da düşünülemezdi. Annelere, “şefkat kahramanı” derdi. “Ben şefkat, merhamet dersini annemden, hikmet, nizam ve intizam dersini de babam Mirza’dan aldım.” buyurmuştu.

O engin şefkat sadece insanları değil, bitkileri ve hayvanları da cömertçe kuşatmıştı. Kimsenin üzülmesine, ağlamasına, incinmesine dayanamazdı. Kin, zulüm, nefret yoktu lügatinde... Güneşin ışıkları gibi sıcacıktı. Onu kimseden kısmıyor, kıs-kanmıyor, esirgemiyordu. Hazreti Ali Efendimiz’in dediği gibi “Müminler iman, diğerleri insan kardeşiydi.” Onun içindir ki yanına gelen hiç kimseyi hor görmemiş, reddetmemiş, hatası ile uğraşmamış, sadece onlara merhamet etmişti.

Abbas Mehmet Kara, Üstad’la birlikte göl kenarında iken boğazdan koca bir yılanın geldiğini görmüştü. Bilek kalınlığında ve iki insan boyundaydı. Yerden bir taş aldı. Üstad seslendi:

– Mehmet, ne ediyorsun?

– Yılanı kovalıyorum.

– O gelsin, dokunmaz, sürünsün, taş vurmak yok. Biz, ufacık bir karıncayı öldüremeyiz, çok ufak bir mahlûku öldüremeyiz. Bize canlıları öldürmeye müsaade yok.

Mehmet Kara ve diğerleri yayan yürüyordu. Yılan, Üstadımızın merkebinin altından geçip gitmiş, hiçbir şey yapmamıştı.

– O suya gidiyor, buyurdu.

Ondan endişe edilemezdi. O, yılanı incitemeyecek, canlıya zarar veremeyecek, öldürmeyi anlayamayacak bir adamdı. Böyle bir insandan yılanlaşmış insanların bile endişe etmelerine, kendi hâllerinin farkında olduklarından ötürü korkmalarına gerek yoktu. Zira ondan sadece iyilik görecekti, fayda bulacaklardı.

Bazen yanlış bilgi veya yanlış yorumdan ötürü, yanlışla hakikat kisvesi giydiriliyor, insanlar hem kendilerine hem çevrelerine zarar verebiliyordu. Bütün bunları tamir de ona düşüyor, üzülüyordu. Bir gün, talebelerine “Ben tesbihatımla meşgul olacağım, siz gidip gezin.” demişti.

Molla Hamid Ekinci Ağabey, bu gezinti sırasında bir kertenkele öldürmüş, döndüklerinde Üstadımız, ne yaptıklarını, nelerle gittiklerini sorduğunda hem gezdikleri yerleri ve hem de bir kertenkeleyi öldürdüğünü anlatmıştı. Üstadımız çok üzüldü. Ona, “Evinin harap etmişsin.” dedi. Molla Hamid, “Bizde yedi kertenkeleyi öldürenin bir hac sevabı kazanacağını söylerler.” diye cevap verdi.

– Otur da konuşalım, kim haklı, kim haksız.

Molla Hamid oturdu.

– O hayvan sana taarruz etti mi?

– Hayır.

– Elinden bir şeyini aldı mı?

– Hayır.

– O hayvanın rızkını sen mi veriyorsun?

– Hayır.

– Senin mülkünde mi, arazinde mi geziyordu?

– Hayır.

– Sen mi yarattın?

– Hayır.

– Bu hayvanların niçin yaratıldığını, yani fitrî vazifelerini biliyor musun?

Molla Hamid, bu sorularla düşünüyor, nasıl büyük bir hataya düştüğünü fark ediyor, ikna oluyordu. Zira Rabbine ait, O'nun bin hikmetle ve maslahatla yarattığı hayatı söndürdüğünü, anti-ka bir sanatı mahvettiğini anlamış, susmuştu. Suçluymuş, diyecek sözü yoktu.

– Bu hayvanı yaratan Halık senin öldürmen için mi yaratmış? Sana kim dedi öldür? Bu hayvanların yaratılışında binlerle hikmet var. Bu hikmetler saymakla bitmez. Onu öldürmekle hata etmişsin.

İhtimal, Cenab-ı Hakk'a bakan sonsuz hikmetlerinin yanında, “saymakla bitmez” derken, daha o günlerde dünya gündeminde olmayan ekolojik dengeyi de, her canlının ve varlığın dünyada ayrı bir denge unsuru olduğunu da kastediyordu.

O bütün varlıklara, bütün hayvanlara karşı öyle şefkatliydi. Bir karıncanın incitilmesini istemez, öyle bir şeyi yapmaktansa incinmeyi, zorlanmayı tercih ederdi.

Erek Dağı'nda iken havalar iyice soğduğunda bir oda yapılmasını istemişti. Talebeleri, istediği yamaca odayı yapmak için kazmaya başladılar. Kazarlarken bir karınca yuvası çıktı. Üstad, karınca yuvasını görünce, orayı kazmamalarını istedi. Sebebini sordular. Sebep enfesti.

– Bir ev yıkıp, bir ev yapmak olur mu?

Bencillığın zerresi yoktu. Başkalarının yıkılan dünyaları üzerine mamureler kurulamazdı, kurulmamalıydı. Bunu biz tarih boyu hiç yapmamıştık. O bizim ahlâkımızdı. Herkesin hakkını kendi hakkımız gibi korurduk. Bir huzurda perişan olmak istemezdik. Karıncanın evini yıkamayan bir anlayışa da böyle olmak

yakışırdı. Ve bizim hakkımızda kimse Cemil Meriç'in, "İki dünya, (Avrupa ve Amerika), iki dünyayı (Asya ve Afrika) sömürerek zenginleşti." dediği gibi diyemezdi. Kimsenin bir kaşık ekşi ayranında olsun gözümüz olmamıştı, içmemiştik. Bu hassasiyet dersini iyi almalı, hep öyle kalmalıydık.

– Bu hayvanların yuvasını dağıtmayın, başka yere kazın, bururdu.

Başka tarafları kazmaya başladıklarında da karınca yuvalarına denk gelmişler, böylece üç dört yer değiştirmiş, sonunda odayı yapmışlardı. Üstadımız, karınca yuvalarının yanına ekmek, bulgur, şeker koyardı. Molla Hamid ağabeyler, niçin şeker koyduğunu sordular.

– Bu da onların çayı olsun, diye gülere cevap verdi.

Bir taş kaldırıldığında altından karıncalar çıksa, taşı tekrar kapattırır, "Hayvancıkların rahatını bozmayın." derdi. Kırlarda avcuları gördüğünde onları avlanmaktan men eder, "Tavşanları ve keklikleri vurmayın." derdi. Enver Tevfik, o gün bir keklik avlamış, dönüşte Akçeşme mevkiinde Üstad'la karşılaşmıştı. "Sen bunu eşinden ayırdın, dişisi yalnız kaldı. Şimdi ağlıyor, sızlıyor." dedi ve bir daha yapmamasını ihtar etti. Enver Tevfik, o günden sonra avlanmaktan vazgeçti.

Kıra giderken yol üzerinde oynayan çocukları ve az ötelerdeki kaplumbağayı görmüş, "Siz mübareksiniz, masumsunuz, bana dua edin. Bu kaplumbağaya da dokunmayın. Çünkü o da mübarektir." demiş, oradan ayrıldıktan yaklaşık beş dakika sonra bir talebesini "kaplumbağayı çocukların elinden kurtar" diye göndermiş, o da mübarek hayvanı alarak uzaklaştırmıştı.

Yüzbaşı Refet Barutçu Ağabey de onun şefkatini şöyle anlatıyor: "Üstad hayvanlara karşı da çok şefkatliydi. Sinekleri biz dışarıya kovmaya çalışırken, soğuk diye buna razı olmuyordu. Bunların zaten ömrü az kaldı, yarın bunlar ölecekler. Bunlar

benim gece arkadaşlarımdır.' diyordu. İlaçların sıkılmasını da hiç istemiyordu.”

Hayvanlara bu denli engin bir şefkatle yaklaşan insanın, insanlara karşı duyduğu şefkat tariflerin ötesindeydi. Ve geleceği ancak şefkat kahramanı olan bir nesil kuracak, hayatı cennet bahçesi hâlinde o maya yoğuracaktı. Farkları bu olacaktı. Zira dünya, acımasız insan suretindeki canavarları görmüş, ne çekti ise onlardan çekmişti. Mümin onlara benzeyemez, onlar yapıyor diye bir şeyi yapamazdı.

Şefkat çok mühimdi. Karşılıksız, şartsız, garazsızdı. Engindi. Annelere evlâtları için ruhlarını feda ettiren, babalara çocuklarının başarısını garazsız sahiplendiren oydu.

O engin şefkatle hayvanlar korunur, insanlar bağışlanır, haklar helâl edilirdi. Beddua etmemesi de, insanların kusurlarına bakmaması da, talebelerini kanatlarının altına alıp haramlardan sakınması da ondandı. Hakikî tesir bu şefkatin ve samimiyetin neticesiydi.

Üstad Hazretleri'ni Kastamonu'dan almışlar, Denizli'ye götürüyorlardı. Selahaddin Çelebi de günlerdir Ankara'da, I. Şube'de sorguyordu. Bir gün, I. Şube Müdürünün odasına girdiğinde karşısında Üstad Hazretleri'ni gördü. Üstad oturuyordu. Hemen elini öptü. Elleri hararetiydi. Çok hasta ve yorgundu. Selahaddin Çelebi bir müddet ellerini bırakamadı. Üzülmüştü. Yetmiş yaşındaki, hasta ve yalnız bir adama yapılanlar yüreğini yaramıştı. Üstad, o durumda bile kendisini düşünmüyor, şefkatle talebesini müdafaa ediyor ve şöyle diyordu: “Bunlar bu vatanın fedakâr, imanlı evlâtlarıdır. Bunlar emniyet ve asayiş ihlâl etmez. Bilâkis muhafaza ederler.” Âdeti kalbi parçalanacaktı. Niçin bu hakikate inanmıyor, onları üzüyor, sıkıntıdan sıkıntıya atıyorlardı. Müdüre diyeceğini demişti. Şimdi Selahaddin Ağabey'i teselli etmeliydi. Ona döndü ve “Korkmayınız.” dedi.

Bir müddet sonra Üstad'ı yola çıkardılar. Polislerden, jandarmalardan, halktan oluşan bir kalabalık vardı. Kalabalığın arasından kelepeçeli ellerini kaldırmış, talebesine, “Selahaddin korkma! Selahaddin korkma! Selahaddin korkma!” diye ba/rıyordu. Belki de onların ıstırabını kendi ruhunda duyuyordu.

Mustafa Ramazanoğlu, İstanbul'dan Emirdağ'a, Üstadımızı ziyarete gitmişti. Üstad sordu:

– Nereden geliyorsun?

– İstanbul'dan, efendim.

İstanbul'dan geldiğini duyar duymaz yerinden çevik bir hareketle sıçradı, yatağın ortasına oturdu.

– Orada talebelerime işkence ediyorlarmış, doğru mu? Benim etimi cımbızla çeksinler, talebelerime ilişmesinler, buyurdu.

Talebelerine duyduğu şefkat o ölçüdeydi. İhtimal, hayatını yaşarken geleceğin öğretmen nesline yine ders veriyor, sanki “talebelerine karşı ciddî bir şefkat ve samimiyet taşımayan o urbayı giymesin” diyordu. Zira talebe bilgiyi her yerde, fakat hâl dersini ancak samimi muallimlerde bulabilirdi.

Afyon Mahkemesi'nin karar celsesinde Hâkim, Bediüzzaman'a son sözünü sormuş, o yine içinin rengini, şefkatini resmetmiş, “Eğer suç varsa bütünü benimdir. Diğer arkadaşlarımla hiçbir suçu yoktur. Biz Kur'ân'ın hizmetkâriyiz, asayişin mânevî muhafızlarıyız.” demişti. O en mühim ve en son anda bile talebelerini düşünen bir şefkat yüreğiyle.

Onca sıkıntı yaşar, fakat istikbali aydın gördüğünden ve talebelerine mânevî destek olmak istediğinden onlara hep moral verirdi. İbrahim Fakazlı Ağabey, Afyon hapsindeki bir hatırasını şöyle anlatıyor: “

“Bir defasında bahçede Ceylan, Halil ve bir kardeşimizle beraberdik. Üstad üçümüze bir pusula attı. Pusulada şunlar yazılıydı: 'Kardeşlerim, gezin, dolaşın, neşeli olun.' Bana öyle gelirdi

ki, sanki annemin yanıdayım ve bana şefkatle sahip oluyor ve beni hiç gözünden ayırmıyor.”

Kimseyi reddetmiyordu. Günaha batıp çıkamadıklarına, şefkatli bir el beklediklerine inanıyor, imana bu kadar hizmet etmiş bir neslin evlâtlarının dilleri ile inkâr ettiklerini söyleseler bile, birçoklarının kalpleri ile inkâr edemediklerini söylüyordu. Aslında hepsi hâlınden müştakî idi. Ondandır ki, dine ve dindar gördüklerine hürmetleri tamdı. Bu küllenen imanlarının sıcaklığıydı.

Bir Ramazan günüydü. Üstad Hazretleri, Eskişehir'den Emirdağ'a gitmek için vasıta beklerken zil zurna sarhoş birisi çıkageldi. Hava çok soğuktu. Muhiddin Yürüten Ağabeyler, Üstadımız üşümesin diye sırtına bir yorgan sarmışlardı. Sarhoş, Üstadımızın yanına gelmiş, yorganının sağını solunu düzeltiyor, bir yandan da “Aman hocam üşüme, aman hocam üşüme.” diyordu. Bu milletin sarhoşu bile bu kadar dine taraftardı.

Üstadımız, sarhoşa da şefkatli sinisini açmıştı. “Kardeşim.” dedi. İnsan ve iman kardeşiydi. Üstünlük, aşağılık, temizlik, günahkârlık değil, sadece kardeşlik ve kardeşçe yaklaşmak vardı. “Otur yanıma, seninle konuşalım.” Sanki arkadaşlıklar. Sarhoş, edepli bir şekilde Üstad'ın yanına oturdu. “Beş vakit namazını kılacağına ve senede bir ay oruç tutacağına bana söz ver, ben de ölünceye kadar sana dua edeceğime söz vereyim.” dedi. Bu sarhoş için müthiş bir iltifat, büyük bir müjdeydi. Belki böylesine sıcak karşılanmayı, kabullenilmeyi, şefkati o da beklemiyordu. Beklemiyordu ki, birden bire içi boşalır gibi oldu, hıçkırığa hıçkırığa ağlamaya başladı:

“Hem vallahi, hem billâhi söz veriyorum. Bugün banyoya gidip abdest alacağım ve bu gece sahura kalkacağım. Yeter ki, sen bana dua et de bu hâlden kurtulayım. Hem namazımı, hem orucumu terk etmeyeceğim.” dedi.

Üstadımızın şefkati, sarhoşun o hayattan kurtulmasına vesile olmuştu.

Emirdağ'a ilk gittiğinde, orada jandarma olarak askerliğini yapan İbrahim Mengüverli'den komutanı, Üstadımız için bir ev kiralamasını istemişti. Ev karakolun karşısında olmalıydı.

Karakolun karşısında Bakırcı Hasan'ın evi vardı. Adam alkolikti. Mengüverli, önce adamla, sonra Üstad'la görüştü. Üstadımızın öyle bir adamın evini kendisine teklif etmesine kızacağını zannediyordu. Üstadımız, "Peki kardeş, varsın sarhoş olsun." dedi. O kadar halim, selim, müşfikti ki, jandarma eri, Üstad'da öfke, sinir gibi bir his yok sanmıştı.

"Üstadımız beddua etmezdi. Aldanan veya aldatılan ehl-i dünyayı ikaza çalışırdı." "Mukaddes davası uğrunda çektiği ıstırap ve zulümlerden hiç şikâyetçi değildi. 'Yirmi yedi defa müddeâ (savcı) karşısına çıkmışsam, onların hepsine hakkımı helâl etmişim.' diyordu." Her bahaneyi affa vesile yapıyor, kiminin çocukları olduğu için, kiminin adı sevdiği bir talebesinin adı olduğu için beddua etmiyor, "haktan yana elini açmıyordu." Kendisini bir polisin sıkıştırdığını söyleyene, "Bunların hepsi benim kardışımdır, hakkımı helâl ediyorum." diyor, dostunun dostunu dost kabul ediyor, "İman şartı ile hakkımı herkese helâl ediyorum, hatta bana zehir içirenlere de..." deme idrak ve şefkatini gösteriyordu.

Hazreti Ali Efendimiz'in Celcelütiye'sini yıllarca vird etmiş, fakat iki satırını hiç okumamıştı. Emirdağ'daki talebelerinden Hamza Emek Ağabey, Eskişehir'den ziyarete gelen Binbaşı Reşat Bey'i Üstad'a götürmüş, o iki satırı okumasının sebebini Binbaşıya anlatırken kendisinden dinlemişti. Okumuyordu, çünkü orada dilerse ona ifritlerin yardımı geleceği ve ona eziyet edenlerin cezasını bulacağı anlatılıyordu. Şefkati orayı okumasına mâni oluyor, "Kuvvet var, istimal etmek yok." diyordu.

Afyon'da hapisaneyeye atmışlardı. Kışın en şiddetli günleriydi. Küçük odasında, günde birkaç defa soba yakıldığı, mangalda sürekli köz bulundurulduğu hâlde üşüyen yetmiş beş yaşındaki bir adamı, sırf dine hizmet ediyor diye buz gibi soğuk, altmış kişilik bir koğuşa almış, kimseyle görüştürmüyorlardı. İki gün soba hiç yakılmamıştı. Afyon hapsi müddetince üç defa zehirlenmişlerdi. O kadar ıstırap çekmişti ki, bir gün fırsattan istifade yanına gelen Nafiz Çelebi'ye sarılmış, ağlamış, "Ben çok perişan bir durumdayım, seni Allah gönderdi." demişti.

O günlerde henüz on sekiz yaşlarında olan Mustafa Sungur Ağabey, her türlü tehlikeyi göze alarak bir fırsatını bulup zehrin etkisiyle simsiyah kesilen, dudakları çatlayan, ateşler içinde kıvranan Üstadının hizmetine ve yardımına koştu. Nitekim bir seferinde falakaya yatırılmış, bayılıncaya kadar dövülmüş, tabanları patlamıştı. Üstadımız ona şöyle dedi:

"Belki hayatta kalamayacağım. Bütün mevcudiyetim vatan, millet, gençlik ve Âlem-i İslâm ve beşerin ebedî refah ve saadeti uğruna feda olsun. Ölürsem dostlarım intikamımı almasınlar!"

O, kin ve intikam davası gütmüyor, dünün hatalarının kavgasını vermiyor, kimseden de bunu yapmasını istemiyordu. Yine şefkat, yine sevgi, yine barış demeliydiler.

Üstadımızın son dersi de bir yönüyle şefkatini gösteren müspet hareket hakkında olmuştu. O uzun dersin bir paragrafında, muhbirlerin ve casusların yalan haberlerine kanarak, tefsirlere yanlış mânâlar vererek kendisine eziyetler eden savcının, hapis-hane penceresinden üç yaşındaki kızını gördüğünü, o masumun hatırına babasına beddua etmediğini anlatıyordu.

O, şefkat ve bağışlama için nasıl olsa her seferinde bir bahane bulacaktı. Çünkü, "Şefik-i Habîb" olan bir Nebî'nin "(sallallâhu aleyhi ve sellem) ümmetiydi.

Beşeriyetin İmanını Kurtarmak İçin Her Şeye Sabredeceğim

Fevkalâde şefkatinde, fevkalâde tahammülünün de tesiri vardı. “Felâh Allah’tandı. Silâh Allah’ın kudret elindeydi. Öyleyse kul da kim oluyordu? Asıl sabreden O idi.” Hazreti Eyyûb’u (aleyhisselâm) anlatırken ona, “sabır kahramanı” demişti. Zira o, kendisi için değil, sırf Rabbinin rızası için dua etmiş, onu da fevkalâde bir edeple yapmış, sadece “Zarar bana dokundu.” diyebilmişti. Yaralarından beslenen kurtlar zikrin mahalli olan kalbini ve dilini istilâ etmişti. Boynu bükük, bunu anlatıyordu.

Üç şeye sabır vardı. İnsan itaat üzere yaşamalı, ibadetin meşakkatlerine sabretmeliydi. Son ana kadar... Günaha girmeme konusunda da öyle sabırlı olmalıydı. Yasak dairesine yaklaşmamalı, o yollara bir adım atmamaya azmetmeliydi. Ve başına gelen musibetler karşısında dişini sıkmalı, dayanmalıydı.

O sabrın da hakkını vermiş; hayatını salih amellerle yaşamış, takva dairesinin dışına çıkmamış, hastalıklara, belâlara, sıkıntılara dayanmasını bilmişti.

Musibetin yüzüne güldükçe küçüleceğini ve değişeceğini anlatan Üstadımız bir Emirdağ mektubunda bu mevzu ile ilgili olarak şöyle diyordu:

“Hem benim hakkımda musibet ve fena haberi aldığı vakit, merhum pederim Mirza (rahmetullahi aleyh) gibi olsun, merhume

validem Nuriye (rahmetullahi aleyha) gibi olmasın. Çünkü eski zamanda, dağdağalı hayatımda hakkımda acip havadisler peder ve valideme ihbar ediliyordu. 'Sizin oğlunuz öldü veya vuruldu veya hapse girdi' gibi fena haberleri babam işittikçe keyifleniyor, gülüyordu. Derdi: 'Maşallah, oğlum, yine bir ehemmiyetli iş, bir kahramanlık göstermiştir ki, herkes ondan bahsediyor.' Validem ise, onun süruruna karşı şiddetle ağlıyordu. Sonra zaman, babamın haklı olduğunu çok defa gösteriyordu."

Demek, insan başına gelen musibetlere karşı öyle tavır almalıydı.

Üstad Hazretleri, Birinci Cihan Harbi'ne talebeleri ile birlikte gönüllü alay kumandanı olarak iştirak etmişti. Bir haftalık şiddetli mukavemet Rusların şehre girmesini engellemiş, fakat Ruslar şehrin üç köprüsünü de tutmuştu. Üstad şehrin karşı tarafına geçmek isterken bir binanın üzerindeki su kemerinden aşağıya atlanmış ve ayağı kırılmıştı. Şiddetli muharebelerde Üstadımızın çok sevdiği yeğeni ve talebesi Ubeyd de şehit düşmüştü. Ubeyd, Üstadımızın ablası Dürriye'nin oğluydu. Üstadımız, kırılan ayağının şiddetli ağrısına, acısına rağmen şikâyet etmemiş, of bile dememişti.

Hem hizmetin yüküne, hem kadir bilmeyenlerin eziyetlerine tahammül için özel hazırlanmış gibiydi. Ruhlara tam tesir edecek hakikat derslerini verebilme arzu ve mesuliyetinin ağırlığını diماغında hissediyor, bunu bedenindeki, belindeki bir ağırlık gibi duyuyor, bir yandan da yapılan onca güzelliklere çirkin ve hain ellerin ulaşmasından, talebelerinin huzurlarının bozulmasından ve çeşitli sıkıntılara maruz kalmalarından duyduğu endişe ruhu ve kalbini yoruyor, âdeta sırtında yumurta küfesi taşır gibi dikkat ve hassasiyetle yaşıyor, en meşru ve makul şeylerden bile onlar hatırına vazgeçiyor ve bütün bunlara olağanüstü bir sabırla dayanıyordu.

Bu ahvalini kendisi şöyle anlatıyordu: “Cenab-ı Hak, rahmet ve keremiyle, belime başıma yüklenen Risale-i Nur eczalarını ve ruhuma ve kalbime yüklenen şakirtlerinin haysiyet ve izzet ve rahatlarını muhafaza için, fevkalâde bir sabır ve tahammül ihsan eyledi.”

Hapishanelere girmiş, sürgünlere gönderilmiş; güzel bakmış, güzel görmeye çalışmış, oraları birer Nur medresesine döndürmüştü. Elbette ki tahammül edilecek, hafife alınacak şey değildi. En ufak bir güvenlik görevlisinin kapılarını tıklatması karşısında insanların yüreği ağzına geliyordu. Onun bütün hayatı öyleydi. O, kaderine razı oluyor, sabrediyordu. Ali Ulvi Kurucu Bey'in amcası, Hoca Veyiszade Mustafa Kurucu Üstadımız hakkında şöyle derdi: “O büyük bir mücahittir ve tektir. Bizler post adaylarıyız. Post üzerinde oturur, tesbih çekeriz. Ben yarım saat hapishane hayatına dayanamıyorum. O vazife yalnız ona münhasırdır.”

O ise, moralini bozmuyor, yıkılmıyor, motivasyonunu, hizmet aşkını bir an olsun kaybetmiyor, içeri atılma sebebi olan kitaplarının devamını, hapishanelerde, sigara kâğıdı dahil, bulabildiği küçük kağıt parçalarına yazıyor, rulo yapıyor, talebelere ulaştırıyordu. Yirmi sekiz gün değil, yirmi sekiz sene böyle yaşıyordu.

Hastalıklardan başını kaldıramıyordu. Rabbi onun için âdeta hastalıkları bir arınma kurnası hâline getirmiş, makamını yükselten bir zemberek yapmıştı. Mustafa Sungur Ağabey'i dinleyelim: “Üstad bir gün neşeli ise, üç gün ıstıraplı ve hastalıklı idi. Bana kaç defa: 'Sungur! Bende on tane hastalık var. Birisi eğer sende olsa, yataktan kalkamazsın!' demişti. Demek hastalığı ecri azîmi düşünerek sabrediyordu.”

Bayram Yüksel Ağabey, her şeye sabretmesinin hikmetini kendi ifadelerinden şöyle naklediyor:

“Beşeriyetin imanını kurtarmak, masumların imanını kurtarmak için, Risale-i Nur’un neşri için her şeye sabredeceğim... Eskiden cebbar kumandanlara baş eğmeyen, hayatında kimseye tenezzül etmeyen zât, şimdi bir bekçi, bir jandarına gelse, “Filân yere git.” dese, gideceğim... Sabredeceğim, benim vazifem müspet hareket etmek, ben Eski Said’i bıraktım. Yeni Said bütün işkence ve hakaretlere sabretmeye karar verdi.”

Demek, bütün insanlığın ve bütün masumların imanının kurtulması için o kadar sıkıntıya tahammül ediyor; bir ülkeyi, bir nesli değil, topyekûn insanlığın iman saadetini düşünüyordu. Soyuna, diline, dinine bakmadan, bir kişiyi Rabbin ebedî rahmetinden mahrum bırakmama azmi, hizmet ve dava ufkunun şahidiydi. Duasında, talebinde insanlığın hidayeti; alınların secde, küre-i arzın tevhid sadâları ile yıkanması vardı.

Onun dersinin muhatapları, ondan bu mevzuda da derslerini almalı, darılmamalı, dayanmalı; gerek dostlardan, gerek hor bakanlardan gelen şeylere karşı gönülsüz yaşamalı, davanın kutsiyetini ve akıbetteki büyük mükâfatı düşünerek sabretmeliydiler.

Sen Benim Ağzımda Dikenli Bir Lokum Gibisin

Dünyaya güzel gözle bakıyor, hiçbir şeyi olduğundan fazla ciddiye almıyordu. Tevazuuyla, sabrıyla, insanlardan bir insandı. Kalbinde kasvet yoktu. Dünya ve istikbal onun için kopkoyu bir zulmet değildi; nur görüyor, aydınlık görüyor, gördüğüne ereceğini umuyordu. Kadife gönüllü olduğu için yüzü yumuşaktı. Sevgi ve şefkat vardı gözlerinde... Tebessüme küs değildi. Hikmetli, nükteli sözleri seviyor, aklın yüzünün onlarla cilâlanması istiyordu. Ve kim bilir o derin ufuk hayattan ne latifeler, ne nükteler deriyordu.

Siirtli Şeyh Celal Efendi, Üstadımızın eski bir dostu ve arkadaşı idi. Aralarında birçok şakalar, latifeler olmuştu. Bediüzzaman Hazretleri, Meşrutiyet'ten sonra İstanbul'da neşrettiği "İki Mekteb-i Musibetin Şehadetnamesi" isimli eserini dönüşünde talebelerine okutmuştu. Şeyh Celal, Üstadımızın bu eserini okumadığı gibi bir de şaka yapıyor, "Seyda, İstanbul'a gitmişsin, orada başından geçenleri oturup yazmışsın, şimdi de burada bunları okutuyorsun." diyordu. Üstad Hazretleri, aynı şekilde latife ile mukabele ediyor, "Celal, sen benim muarızım mısın yoksa?" diye soruyor ve "Sen benim ağzımda dikenli bir lokum gibisin. Ne yiyebiliyorum, ne atabiliyorum." diyordu.

Üstadımız, Eyüp'teki bir yoğurtçudan, “Merhaba yoğurtçu efendi!” diyerek yoğurt alırdı. Yoğurt ellerinde iken peşlerine köpekler düşer, Üstad onlara “Pist birader, pist birader!” derdi. Bir gün, Tevfik Demiroğlu biraz da latife ile: Üstadım, o birader, ben birader. Böyle olur mu?” diye sormuştu. Üstadımız, “Sen uzun biradersin.” diye cevap vermişti.

Ceylan Ağabey'i severdi. Mânevî evlâdıydı onun... Ceylan Ağabey de Üstadımıza latifeler yapar, onu hoşnut etmeye çalışırdı. Zira bir gün, “Benim şarklı talebelerim latife eder, beni eğlen-dirirlerdi. Siz de beni ferahlandırıcı sözler söyleyin.” demişti.

Mektepte, öğretmeni tarafından niçin hep “on” aldığı sorulduğunda, “Daha yüksek bir notunuz yok da ondan.” diyen ateşin zekâlı Ceylan Ağabey'in bir gün bir meseleden ötürü canı sıkılmıştı. Üstadımız gönlünü almak için, “Ceylan sana malta eriği alacağım.” dedi. Ceylan Ağabey, hemen Üstadımızın gönlünü hoşnut edecek şu cevabı verdi. Zaten, gönlü de, her şeyi de Üstadına feda idi. “Üstadım, gönlümüzü mü alıyorsun, yoksa yenedünya mı alıyorsun?”

Bir başka gün, yapılan bir yanlışlıktan ötürü hiddetlenen Üstadımız kulunç değneği ile bazı ağabeylere vurduktan sonra: “Size baklava alacağım, yemeniz için...” demişti. Ceylan Ağabey, “Ben oklava yedim Üstadım.” diyerek yine Üstadımızı tebessüm ettirdi. Ha oklava, ha baklava; aralarında ne kadar fark vardı ki?

Bir bahar günü arabayla kırlara geziye çıkmışlardı. Otlayan koyunların, kuzuların yanından geçerlerken Üstadımız: “Ceylan, sana bir koyun alacağım, bir de nine alacağım. Nine koyunu sağar, sen de sütünü içersin.” deyince, Ceylan Ağabey, “Nine ihtiyardır, bu işleri yapamaz.” cevabını vermişti.

Abdullah Yeğin Ağabey, Urfa'dan Üstad'ın yanına Emir-dag'ına gelmişti. Üstad hiddetlendi, niçin çıkıp geldiğini sordu.

İzinsiz nasıl ayrılır, gelirdi? Onu bir hüsn-ü niyetle Zekeriya Kitapçı Ağabey çağırmişti. Durumu anlayan Ceylan Ağabey, yine parlak zekâsı ile latife yaparak meseleyi izah etti. “Zekeriya’nın dolmuşuna binmiş, Üstadım.”

Üstadımızın yanında özel bir kredisi, hatırı vardı. Fevkalâde hassas davranıyordu. Yakınlığın ölçüyü şaşdırtmayacağı kadar yüksek bir idrak ve derin bir ruhtu. Onu incitmekten sakınıyor, kiminle muhatap olduğunu biliyordu. Kirden, olur olmaz şeylerden kendini beri tutuyor, Üstadı da onu iyi tanıyordu.

Bir gün Üstad Hazretleri iman ve Kur’ân hizmetinin önemini anlatmış, “Size yirmi huri de verilse, yine bu hizmeti terk etmemeniz lâzım!” demişti. Ceylan Ağabey, yine latifesini yaptı. “Üstadım,” dedi, “Bana bir tanesi yeter.”

Bayram Ağabey’in ifadesi ile “Ders, ikaz ve taltif mahiyetinde latifeler yapardı.” Bayram Ağabey, uzun yıllar Üstadımızın yanında bulunmanın, fakat ondan daha önemlisi, onun gönlünden geçenleri bile her şeyden aziz tutmanın teslimiyetiyle, en küçük bir hareketinin bile manasını yüzüne bakınca anlamakta meleke kesbetmişti. Özellikle rahatsız olduğu, sesinin çıkmadığı zamanlarda yüzüne bakınca ne demek istediğini anlardı. Üstad da ona, “Keçeli, kulağı gözünde...” derdi.

Evet, kulun Rabbinin ihsanlarından duyduğu hoşnutluğu belli olmalıydı. Dünya ve hayatla küs yaşamak, her şeye karanlık bakmak umumi güzelliği görmemektir, nankörlüktür. İmanla huzura ermiş gönüllerin simaları tebessümle barışıktır.

Abdülmeçid! İnsan Kâinata Bakar da Nasıl Bilmediği Bir Mesele Kalır?

Hayatı kutsî davası uğrunda sıkıntılarla, meşakkatlerle geçiyor, o sabrediyor, tebessüm ediyor, sadece nefsinden şikâyetçi oluyordu. Büyük bir idrakti. Kim bilir hayatı ve yaşadıklarını nasıl duyuyor, nasıl anlıyor, o ufka en ufak bir haksızlık nasıl bir tesir yapıyordu. Evet, idrak şahikalarında dolaşıyordu.

Kışır ile değil, hep özle meşguldü. Zira “Lübbü bulamayan kışır ile meşgul olurdu.” Peygamber Efendimiz’e (sallallahu aleyhi ve sellem), âdetâ “Her kum tanesinin Allah’ı düşün!” demesi gibi, ona da her mevcut bir şeyler söylemiş, “Bize bak, seni buraya göndereni bizimle bilebilir ve bulabilirsin.” demişti. O nazarlar âleme boş boş değil ibretle bakmış, her şeydeki nizamı ve ahengi müşahede etmişti.

Küçük yaşlarından itibaren Şah-ı Geylânîleri idrak ediyor, çevresindeki onca itibar ettiği insana rağmen nazarını başka bir yöne çevirebiliyordu. Kendisi anlatıyor:

“Ben sekiz dokuz yaşında iken, bütün nahiyemizde ve etrafında ahali Nakşî tarikatında ve oraca meşhur Gavs-ı Hizan namıyla bir zâttan istimdat ederken, ben akrabama ve umum ahaliye muhalif olarak “Yâ Gavs-ı Geylânî!” derdim. Çocukluk itibarıyla elimden bir ceviz gibi ehemmiyetsiz bir şey kaybolursa, “Yâ Şeyh! Sana bir Fatiha, sen benim bu şeyimi buldur. Acaiptir ve yemin

ediyorum ki, bin defa böyle Hazreti Şeyh, himmet ve duasıyla imdadıma yetişmiş. Onun için bütün hayatımda umumiyetle Fatiha ve ezkâr ne kadar okumuşsam, Zât-ı Risalet'ten (sallallâhu aleyhi ve sellem) sonra Şeyh-i Geylânî'ye hediye ediliyordu.”

Daha sonraki nesiller içinden çıkacak bir kısım haddini bilmezlerin, geçmiş devirlerin büyüklerine karşı yapacakları saygısızca ifadelerle karşı o günden gösterdiği bu hürmet, âdeta onlara bir “Çocuk kadar bile hakikati anlamamışsınız, ona hürmetiniz kalmamış.” demektir ki, bu aynı zamanda alınması gereken tavrı da bir kere daha ders verir, büyükler hakkında doğabilecek su-i vehimleri yıkar. O, selevin büyüklerini hep takdir, minnet ve hürmetle yâd eder.

Bütün ömrünü tefekkürle yaşamış, hep dersler çıkarmış, bir şeyler anlamıştı. Gençlik yıllarında bir gün kardeşi Abdülmecid Efendi ile birlikte iken, bir taşın üzerine oturmuş, ellerini bacalarının üzerine koymuş, başını kaldırmış, uzaklara, ufuklara doğru bakmış: “Abdülmecid! İnsan kâinata bakar da nasıl bilmediği bir mesele kalır?” demişti. Kim bilir, o bakınca neler okuyordu. Vâkıa, “Âyetü'l-Kübrâ” risalesini, kâinattan dersini alan bir sevyahın müşahedeleri olarak yazacak, anlaşılması gerekenleri gösterecek; gökleri, yıldızları, nehirleri, denizleri, dağları, yağmuru hikmet lisanı ile konuşTURACAKTI. Boş gözlerle bakan nesillere hikmet dermeyi öğretecekti.

Bayram Yüksel Ağabey'in anlattığına göre, bazen Isparta'nın yüksek yerlerine çıkar, oradan Isparta'yı temaşa ederdi. Yol kenarındaki asmaların salkımlarını saydırır, onlardaki ilâhî sanatları izah eder, üzümün kudret helvaları olduğunu söylerdi.

Kırlarda gezerken, kitab-ı kebîri mütalâa eder, bir kaplumbağa görse onunla ciddî alâkadâr olur, “Maşallah, barekallah, ne güzel yapılmış, şundaki sanatı sizlerden geri görmüyorum.” derdi.

Kırlara gittiklerinde de en yüksek yerlere çıkar, sürekli kâinatı tefekkür eder, risaleleri tashihle meşgul olurdu. Okutur, dinler, talebelerine, “Sizlerdeki gençlik bende olsa, şu dağlardan inmeme.” derdi.

Derin anlayışı, hüşyâr, uyanık bir kalbi vardı. Risaleler okunurken mübarek gözlerinden yaşlar dökülürdü.

Her şeyden bir hakikat dersi çıkardığı gibi kabir taşlarından da o dersi çıkarır, belki en mühim derslerden birisini onlardan alırdı. Yolculuklarda, kırlarda rast geldiği kabirlere dua ederdi. Bir gün: “Bu kabir taşları canlı birer muallim gibi ihtar ediyor. Bu kabir taşları, ‘Sizler de buraya geleceksiniz.’ diye lisan-ı hâliyle ders veriyor. Şimdi ise ehl-i dünya iptal-i his nevinden kabirleri şehirlerin dışına çıkarıyorlar. Ta ki ölümü hatırlamasınlar.” demişti.

İstanbul’da sinemaya gitmiş, fakat o çoklarının gördüğünden başka şeyler görmüş, farklı şeyler dermişti. Zira şakağında hep hikmet damlıyordu. O zamanlardaki talebelerinden olan Molla Süleyman’dan dinleyelim:

“Bediüzzaman’la beraber Ayasofya’da iken bir gün bana dedi ki:

– Süleyman, haydi sinemaya gidelim.

Berberce kalktık. Alemdar sinemasına gittik. Birinci mevkiye bilet aldı, zaten her yerde hep en iyi yeri seçerdi. Bir müddet seyrettik. Ben arkasında oturuyordum. Üstad Hazretleri bana döndü dedi ki:

– Ne anladın bu filmde?

– Hiç, dedim.

O zaman buyurdu ki:

– Süleyman, işte dünya da böyledir. Kendisi sabit olmadığı gibi, içindekiler de öyledir. Fânîdir, durmuyor, gidiyor. Onun

için dünyana güvenme, bu film kadar kısadır. Sinema perdeleri gibi akıp gidiyor, göz açıp kapayıncaya kadar geçip gidiyor.”

İnsanların akıllarının bulandığı yerlerde bile o, toplayacak güzellik, alınacak ders buluyor, âdeta, O’nu (celle celâlüh) unutanların uydurduğu, “şartlar, zemin, sokaklar” bahanesini ayaklarının altına alıyor, şikâyetçi olmak, günahlarla kararmak, karamsarlığa kapılmak yerine, istikamet ve takva üzere yaşamayı, her şeyin iyi yanını aramayı öğretiyordu.

Benim Bütün Bunların Kırk Misli Kadar da Mânevî Meşhudatım Var

Hâfızası da idraki gibi güçlüydü. Üç ay içerisinde, on beş senede bir derece halledilebilecek doksan kitabı hıfzetmişti. Her şeyin sonsuz bir ilimle kaydedildiğini anlatırken, Nur Aleminin Bir Anahtarı isimli risalesinde kendisi hakkında şöyle diyordu: “Tırnak kadar kuvve-i hâfızaya malik bir adamın kafasında doksan kitabın kelimâtı yazılmış... Ve üç ayda, günde üç saat meşgul olarak, hâfızasının sahifesinin yalnız o kısmını ancak tamam edebilmiş. Aynı adam, seksen sene ömründe gördüğü ve işittiği ve merakını tahrik eden ve ona hoş gelen mânâları ve kelimeleri ve suretleri ve savtları o tırnak kadar kuvve-i hâfızasının sahifesinde istediği vakitte müracaat edip, bir büyük kütüphane kadar bütün mahfuzatının aynı şeylerini orada bütün istediklerini mevcut ve muntazam yazılmış ve dizilmiş görüyor.”

Bu mesele münasebetiyle ayrıca: “Benim bütün bunların kırk bin misli kadar da, mânevî meşhudatım vardır. Onlar da aynen kuvve-i hâfızamda yazılmıştır.” buyurmuştu.

Bu, Cenâb-ı Hakk’a ait bir tevhid ve kudret mührü idi. Evet, O (celle celâlüh), her şeyi hâfıza gibi bir şeyde topluyor, birliği işaret ediyordu. Ve her kayıt bir hesap içindi. Bunca kayıt, bir gün bir huzurda her şeyin ortaya döküleceğinin, hesabın görüleceğinin şahidiydi.

Haramlardan ve harama nazardan fevkalâde uzak duruyor, iftetle ve itaatle yaşıyordu. Ailesi, cedit de öyleydi. O, başkasının mahsulünden yemesinler diye kendi tarlasına kadar hayvanlarının ağzını bağlayan Mirza Efendi ile kendisine hamile kaldığında hiç abdestsiz yere basmamış, çocuğunu hiçbir zaman abdestsiz emzirmemiş, hayatı boyunca hiçbir zaman teheccüdünü kaçırmamış Nuriye Hanım'ın çocuğuydu. İmam-ı Şâfiî Hazretlerinden, harama nazarın insanın hâfıza kuvvetini zayıflatıldığını naklediyor ve bu durumun hikmetini izah ediyordu. Hâfızası darbe almamıştı.

Kendisine 1892'de Bediüzzaman lakabını veren Siirt'te ilim ve kemali ile meşhur Molla Fethullah Efendi'nin sorduğu bütün sorulara cevap verdiğinde, Molla Fethullah Efendi: "Pekâlâ, zekâda harikasıdır. Fakat acaba hıfzınız nasıldır? Makamât-ı Harîriye'den birkaç satırını iki defa okumakla hıfzedebilir misiniz?" der ve kitabı uzatır.

Molla Said, kitabı eline alır, birkaç satırını değil, bir yaprağını bir defa okuyarak hıfzeder ve ezbere okur. Molla Fethullah hayretini şu sözlerle dile getirir:

"Zekâ ve hıfzın ifrat derecesiyle bir adamda toplanması ender hâdiselerdendir. Bunu bir sende, bir de Molla Halid-i Ülekî'de gördüm."

1893 de, Siirt'e bağlı, Tillo kasabasında meşhur Hassa Kubbesi'ne kapanır ve Kamusu'l-Muhît ismiyle bilinen Kamusu Okyanus'u Bâbü's-sin'e kadar ezberler. Bu miktar, kitabın muhtevaca tam yarısıdır ve Türkçe tercümesinde 2321 sahifeyi kapsar.

Bazen ve bazı şeyleri, belki de istemediklerini veya dünyevi olanlarını hatırlamadığı olsa bile, âdeta unutmaya huyu yok gibiydi ve fevkalâde dikkatliydi. Mehmed Munip Yalaz, Kastamonu vali muavinlerinden Feridun Çayır'ı isteği üzerine Üstadımıza

götürmüştü. Üstad Hazretleri, büyük bir âlim olan babasını tanıyordu, dostlukları, arkadaşlıkları vardı. Feridun Bey'e:

– Evinize geldiğim zaman bana kapıyı açan siz değil miydiniz, diye sordu.

Aradan yıllar geçmiş, belki kırk elli sene evvel görmüştü. Feridun Bey, büyümüş, çeşitli yerlerde memurluklar yapmış, vali muavini olmuştu. Tabii ki çok değişmişti. Buna rağmen, Üstad Hazretleri, daha tanıştırlmadan, kapıdan girer girmez tanımıştı.

Hâfızası da, ısmarlama hayatına şahitti. Nesillerin idrakleri ve hâfızası kuruyorsa, bu günahların tahribindendi.

En Büyük Ders, Doğruluk Yolunda Ölümü İstihkar Dersi Vermektir

Hep doğru olmuş, emredildiği gibi dosdoğru yaşamıştı. Ona göre, “En büyük ders, doğruluk yolunda ölümü istihkar dersi vermektir.” Onun için kurşunlara, idam sehplarına tereddütsüz yürümüş; hunhar bir kumandanın kurşunlara dizmek tehdidi-ne aldırmamıştı. O bir Müslüman âlimiydi ve Müslümanlığının gereğini yapıyordu. Aslında iman eden her insanın hâli imanını doğrulamalıydı.

O, bir hayat için yalana tenezzül etmeyecekti. Zira yalan, büyük bir çirkinlikti; mânâsında Rabbin şahitliğini inkâr kokusu vardı. O (celle celâlüh), görüyorken, bu olmamalıydı. “Aldanırız, fakat aldatmayız. Bir hayat için yalana tenezzül etmeyiz.” diyen oydu. Bu söz, imanlı bir gönlün çağlamasıydı.

İnkâr da bir yalandı; yalanların en büyüğüydü. Bunca şahide ve şahitliğe rağmen hakikatin zıddını iddiaydı. Hayatın ve huzurun devamı doğruluk üzerineydi. “Küfür yalandır, iman sıdktır. Şu burhan kâfi değil midir ki, hayatımızın bekası imanın ve sıdkın ve tesanüdün devamıyladır.” demişti.

Yalana böyle bakan bir insan için, yalana yaklaşmak Allah Teâlâ’dan (celle celâlüh) uzaklaşmaktı. Sadık talebesi Ceylan Ağabey’i, talebeliğe kabul ettiğinde ona verdiği ilk ders doğ-

ruluk ve sıdk hakkında idi. Ceylan ağabey, o günlerde on beş yaşındaydı.

“Daima doğru olacaksın. Hiç yalan söylemeyeceksin. Sana bir milyon lira verirler, sen bana ihanet edebilirsin. Fakat ismin ebediyen kötü anılır.” buyurmuştu.

Yalana hiç tenezzül etmemişti ve yakınlarının da tenezzül etmesini istemiyordu. İman eden insana doğruluk yakışırdı. İnsanlar onun dilinden, elinden emin olmalıydılar. Kimsenin aleyhinde konuşmaması, gıybeti öldürücü zehir olarak gömesi de emin bir insan olmasındandı.

Kardaşım, Bana Onların İyi Taraflarını Anlat, Fena Vaziyetlerini Anlatma

“Gıybet, ehl-i adavet ve hased ve inadin en çok istimal ettikleri alçak bir silâhtı. İzzet-i nefis sahibi bu pis silâha tenezzül edip istimal etmemeliydi.” Çünkü gıybet, Kur’ân’ın âyetlerinde “aklen, kalben, insaniyeten, vicdanen, fitraten ve milliyeten” kötülenmiş, reddedilmişti. O, canavarca arkadaşını dişlemeye denkti.

Üstad Hazretleri, Bayram Yüksel Ağabey’in şهادetiyle, kimşenin gıyabında konuşmaz ve konuşmayı da menederdi.

Van’daki Nurşin Camii’nde kaldığı günlerde, bir köpek hücre kapısını açık görünce içeri girmiş, talebelerin kavurmasını yemiş ve kavurmanın içinde bulunduğu küpü de kırmıştı. Talebeler, köpeği bir şekilde tekrar getirip dövmeğe karar verdiler. Üstad, onları köpeğe bir şey yapmamaları, hatta aleyhinde konuşmamaları hususunda ikna etti ve:

“Bu hayvanın gıybetini yapmayın ve helâl edin.” dedi.

Köpeğin bile gıybetini yaptırmıyor, aleyhinde konuşurmuşyor, üstelik ona haklarını helâl etmelerini istiyordu. O hayvan açtı ve kapı açıktı. Hayvanların aleyhinde olunmasından ve konuşulmasından bu denli rahatsız olan, insanlar hakkındaki gıybetten kim bilir ne denli rahatsız oluyordu. Gıybetin, bulaşıcı bir illet gibi zihinleri ve kalpleri istila ettiği bir çağda muhakkak ki bu duruş çok önemliydi.

Gıybete karşı duyduğu hassasiyeti Molla Hamid Ekinci Ağabey şu sözlerle anlatıyordu: “Gıybet ve yalandan çok hiddet ederdi. Katiyen kimseyi gıybet ettirmezdi.”

Bir gün birisi, dinin emirlerinin çok sıkı olduğunu, insanı her taraftan kuşattığını söylemişti. Üstadımız, “Evet” dedi, “sağa dönüp gıybet, sola dönüp yalan söylenirse elbette böyle olur.” Yani, din, kötülüğü bir meslek hâline getiren, mide bulandırıcı şeylerden lezzet alan bozuk tabiatlar için sıkıcı idi. Tabiatı bozuk olanlar güneşin ışıklarından zarar görüp, kokuşmuyor muydu?

O iyiliklerin ve güzelliklerin yayılmasını istiyor ve bunlardan bahsedilmesinden hoşlanıyordu. Ahmed Ramazan Ağabey, Irak’ı, Suriye’yi ve Mısır’ı dolaştıktan sonra Üstad’ın yanına gitmiş, Müslümanların İslâm’a uymayan hâllerini görmüş, üzülmüş ve bunlardan Üstad’a bahsetmek istemişti. Üstad Hazretleri, Ahmed Ramazan Ağabey’in daha ilk cümlesinde eliyle “Sus!” işareti yaptı ve “Kardaşım, bana onların iyi taraflarını anlat, fena vaziyetlerini anlatma.” dedi.

Kötü, emsal teşkil edip de örnek alınacak şey değildi ki dinlesin ve dinlensin... Keşke, herkes öyle yapsa, ondan bu dersi alabilseydi. Zira kötü ile bu kadar burun buruna yaşamış günümüz insanının, bir kelimelik olsun çirkinlikten bahse ihtiyacı da, takati de yoktu.

Bana Zulmedenler Türklük Perdesi Altına Girmiş, Başka Millettendir

Müttakî yaşıyor, karar verirken öteyi düşünüyor, hareketlerine basireti sirayet ediyordu. Dünü bugünle, bugünü yarınla birlikte değerlendiriyor, isabetli karar veriyordu. Tek düze değildi. Belki ondan, belki de kalbinin nezahetinden emsaline az rastlanır bir uzak görüşlülüğü, sezisi, anlayışı vardı. Kullukta derinleştikçe Rabbi ufkunu açmıştı.

1908 yılında, Mısır Ezher Üniversitesi reislerinden meşhur Şeyh Bahid Efendi İstanbul'a gelmişti. Elli dört yaşlarında, kâmil bir İslâm âlimiydi. Bediüzzaman Hazretleri de İstanbul'daydı ve otuz bir yaşlarındaydı. Bir gazetecinin ifadesiyle, "Şark'ın yalçın kayalıklarından, bir ateşpâre-i zekâ, İstanbul afakında tulû etmişti." Her suale cevap veriyor, kimseye soru sormuyordu. O günlerde, âlimleri münazaraya davet etmekteki maksadı şarktaki ilim ve irfan faaliyetlerine dikkatleri çekmekti.

İstanbul uleması, karşısında aceze düştükleri bu genç âlimi ilmen mağlûp etmesi için Şeyh Bahid'den yardım istedi. Şeyh Bahid bu teklifi kabul etti ve bir namaz vaktinde Ayasofya Camii'nden beraber çıktılar ve oradaki bir çayhanede oturdular. Şeyh Bahid Efendi, kimseye bir şey sormayan bu gence sordu:

– Osmanlı Hükûmeti'ndeki hürriyete ne diyorsun ve Avrupa hakkında fikrin nedir?

Şeyh Bahid'in bu soru ile maksadı, umman gibi ilminde ve ateşpâre zekâsında şüphe olmayan bu gencin, uzak görüşlülüğünü, basiret ve ferasetini, içinde yaşadığı dünyayı anlamaktaki seviyesini test etmektir. Bediüzzaman Hazretleri, Şeyh Bahid'e: "Bu gençle münazara edilmez. Ben de aynı kanaatteyim. Fakat bu kadar veciz ve belîğâne bir tarzda ifade etmek, ancak Bediüzzaman'a hasır." dedirten şu cevabı verdi:

– Osmanlı Hükûmeti Avrupa ile hamiledir. Avrupa gibi bir hükûmeti doğuracak. Avrupa da İslâmiyet'e hamiledir. O da İslâm devleti doğuracak.

Zaman, Üstad Hazretleri'nin bu tespitini doğruladı.

Üstad Hazretleri, mütevazı bir insanın, o günlerde, zahiren herkese "hodri meydan" çeker gibi bir tavır almasının hikmetini Âsâr-ı Bedîiyye isimli eserinde şöyle izah ediyordu:

"Şimdi anlaşıldı ki, o fevkalâde muvaffakiyet ve benim de haddimden çok ziyade o hodfuruşluk ve mânâsız izhar-ı fazilet ise, ileride Risale-i Nur'un İstanbulca ve ulemaca makbuliyetine ve ehemmiyetine zemin izhar etmek imiş."

O çekirdek hayat, yarın, herkesin, her şeyi tenkit etmeyi âdet hâline getirdiği, tenkidin bir icraat, ortaya bir şey koymak zannedildiği, boşların, meydanı boş bulup boşluğu yumrukladığı günlerde, kimse Nurlar'la muaraza meydanına çıkmasın diye o gündün zemin hazırlamış veya buna sevk edilmişti. Gerçekten de daha sonra, akli başında ve ciddî hiç kimse buna cesaret ve cüret etmedi, edemedi. Zira Nur eczaları birer hüccetti. Gençliğinde mağlûp edilemeyen bir insanı, ikramlarla ve özel donanımlarla kemale erdiği, en güzel meyvelerini verdiği bir dönemde mağlûp etmeyi ummak, veya o eserlerde kusur aramak elbette akıl kârı olmayacaktı.

Rus polisi ile olan meşhur konuşması da hem ümidini, hem nazar ufkunu göstermesi açısından çok önemlidir. O içinde bu-

lunduğu dünyanın gerçeklerini en iyi şekilde kavrayan, idrakin ve hayalin ulaştığı ufukları hakikat nazarıyla seyreden bir insandı.

Şeyh San'an Tepesi'nden Tiflis'e doğru bakıyordu. Mart ayının, yağışlı, soğuk bir günüydü. İçtimai hayatımızda da kış vardı. Adam bundan cesaret aldığı için cüretkârdı. Rus polisi onun ümidine, o da onun aklına şaşmıştı. Orda birbiri ardına üç karanlık çökecek, bizde üç nur birbiri arkasından inkişaf edecekti. Haber verildiği gibi Sovyetler; sosyalizm, bolşeviklik ve komünizm zulmetini peş peşe yaşadılar.

“İslâm parça parça olmuş” dedi polis.

Cevap, imanlı bir yüreğin sarsılmaz metanetini gösteriyordu.

“Tahsile gitmişler. İşte Hindistan, İslâm'ın müstaid (kabiliyetli) bir veledidir; İngiliz mekteb-i idâdisinde (lise) çalışıyor. Mısır, İslâm'ın zeki bir mahdumudur; İngiliz mekteb-i mülkiyesinden (siyasal bilgiler fakültesi) ders alıyor, Kafkas ve Türkistan, İslâm'ın iki bahadır oğullarıdır. Rus mekteb-i harbiyesinde talim ediyor, ilâ âhir...

Yahu, şu asilzade evlât, şehadetnamelerini aldıktan sonra, her biri bir kıta başına geçecek, muhteşem adil pederleri olan İslâmiyet'in bayrağını afak-ı kemalâtta temevvüc ettirmekle, kader-i ezelinin nazarında feleğin inadına, nev-i beşerdeki hikmet-i ezeliyenin sırrını ilân edecektir.”

Bu, imandan gelen nurla istikbali aydınlık gören bir kalbin tespitleriydi. Kuru bir temenni değildi.

Barla'da nahiye müdürlüğü yapmış Cemal Can da Üstadımızın sezgisini, ileri görüşünü ve ferasetini şu şekilde anlatıyordu:

“Çok zeki bir insandı. Fizyonomi itibariyle, karşısına biri gelince o adamın nasıl bir kimse olduğunu derhal anlıyordu. Onun hâlet-i ruhiyesine göre konuşup, öyle ders veriyordu.”

İhtimal, röntgen şularının insanın içini resmetmesi gibi, karşısına gelenin ruh portresini keşfediyor, ona göre konuşuyordu.

Hazreti Üstad, iman nazarıyla bakıyor, net görüyor, isabetli karar veriyordu. Anadolu'yu ve Türk milletini İslâmiyet'e hizmetinden ötürü çok severdi. Değişik vesilelerle dinin aleyhinde çalışan gizli güçlerin ve komitelerin varlığından bahsediyordu. İslam Dünyası'nda, özellikle Türkiye'de oynanan dehşet verici bir oyunu o günlerden keşfetmişti. Nesebi, soyu Türk ve Müslüman olmayan, fakat bu memleketin önemli noktalarını işgal eden insanların varlığını, başkalarının hesabına çalıştıklarını tespit etmişti. Şöyle diyordu:

“Ben bakıyorum; kim bana zulmediyor, dikkat ediyorum, onlar katiyen Türk değillerdir. Çünkü, hakikî Türklerde zulmetmek damarı yoktur. Bana zulmedenler, Türklük perdesi altına girmiş başka millettendir.”

Bu önemli bir işaretti ve ancak bu kadar ifade edilmişti.

Feraseti imanındandı. Kulluğunun inkişafındandı. Dar düşünceler, dar görüşler bir mümine yakışmazdı. İslâm'ın istikbali, Müslümanların hayatı bütün yönleriyle anlamasına, ufuklu yaşamasına bağlıydı.

Âdeta Asker Gibi veya Saat Gibi Dakikti

Büyüleyici, bitirim; günümüzün ifadesi ile karizmatik bir insandı. İnsanlar bakışlarını ondan çekemez, o, nazarlardan sıkılır, “bakmayın” derdi. Yine de insanlar onun bulunduğu meclislerde güne bakan çiçekleri gibi kendilerini ona yönelmekten alamazdı. Onun geçtiği sokaklar onu bir an olsun görebilmek isteyen insanlarla dolardı. Sanki o, yürekleri kendisine çeken bir mıkna-tıstı.

Konuşması, susması, düşünmesi, oturması, yürümesi, bakması; komple bir insan olduğunu gösteriyordu.

Hayatı düzen, intizam üzere idi. Bu mevzuda Mustafa Sungur Ağabey'i dinleyelim: “Üstadımız defaatle, “Benim hayatım intizamla geçmiştir.” derdi. Evet, Üstadımızın hayatı, hatta her yirmi dört saat günlük hayatı intizamlı idi. Gece ibadeti, tehecüd namazı ve mutlaka seher vaktinde uyanık ve tesbihatta ve duada olması daimî idi. Gece evrad okuduktan sonraki dua zamanı çok ehemmiyetli idi. Herhâlde o zamanda bir vakti vardı ki, külliyyet kesbedip bütün zerrat-ı kâinat namına tesbih ve tahmid ederdi. Gündüz de; yemeği, risale tashihi ve ziyaretçilerle sohbeti vardı ki, hep intizamlı idi.”

Üstad'ın çalışma sistemine ve hassasiyetine Bayram Yüksel Ağabey de şu ifadelerle dikkat çekiyordu: “Âdeta asker gibi veya saat gibi dakikti. Bir hizmeti anında yaptırırdı. Kirlere

gittiğimizde bazen, “Hemen döneceğiz.” derdi. Bakardık ki, Ankara’dan veya İstanbul’dan bir üniversiteli kardeşimiz gelmiş, formaları getirmiş, Üstadımızı bekliyor.”

Bu çalışma sistemine, bu iş disiplinine ve intizama, hayatları keşmekeşe dönmüş insanımızın ne kadar ihtiyacı var. Başkalarını başarıya taşıyan sistemli çalışmak, dinlerinin emriyle günde beş vakit intizama zorlanan İslâm Dünyası için bütünüyle elzemdi. Ve herhalde eski ihtişamı yeniden kazanmanın yolu bu intizamdan geçecekti.

Bir Müslüman’ın taşıması gereken vakarı ve izzeti taşırdı. İnsanların dünyaya meylettiği günlerde miskin ve terk-i dünya bir hâl insanların dinden soğumasına sebebiyet verebilirdi. O, dünyayı kesben değil, kalben terk ediyor; asr-ı hâzırın fen ve felsefesinin bütün meselelerini, hakkında kitap yazacak kadar hallediyor, acze ve haşa tembelliğe düşmüyordu. Abdullah Ekin-ci, Birinci Cihan Harbi’nden önce gördüğü Üstadımızı şöyle anlatıyordu:

“Harpten önce Üstad Van’da çok şatafatlı gezerdi. Güzel giyinirdi, kibar ve güzel bir endamı vardı. Paşaların arkadaşıydı. Horhor Medreselerinde müderristi.”

Dünyayı halledemediği için dünyayı terk edenler değil, nazarlarını âhirete diktiği için dünya yolunu cennet köşesine çeviren, o düzeni ve huzuru kuran insanlar olmak görevimizdi. Çekirdek hayat yaşayan Üstadımız kendi dünyasında işte bunu kurmuş, model alınması için bunu göstermişti.

Ben de Dünyaya Kur'ân'ın Sönmez, Söndürülmez Ebedî Bir Mucize Olduğunu İlân Edeceğim

Bütün yaptıklarını İslâm'ın ikbali için yapıyordu. Kendisi için yaşamaz, her şeyi din için severdi. Hutbe-i Şamiye'de, "Biz dini severiz. Dünyayı da yine din için severiz." buyurmuştu. Dinin îlâsında kendisini mesul ve vazifeli görüyordu. Kendisini özel birisi olarak gördüğünden değil; mûmindî, bu imanının gereği idi.

1899'da, Van Valisi Tahir Paşa, Bediüzzaman'a, bir gazetede ki, İngiliz Müstemleke Nazırı'nın sözlerini göstermişti. Gladstone isimli sömürgeler bakanı elindeki Kur'ân'ı göstererek şöyle diyordu:

"Bu Kur'ân Müslümanların elinde bulunduğu müddetçe biz onlara hakikî hâkim olamayız. Ne yapıp yapıp, ya bu Kur'ân'ı sükût ettirip ortadan kaldırmalıyız. Veya Müslümanları ondan soğutmalıyız."

Bu haber ve çirkin plânlar karşısında dinî gayreti ihtizaza gelen Bediüzzaman Hazretleri, dünya çapında bir İslâmî gayretin gerekliliğini düşünmüş, nazarını bütün cihana çevirmiş ve "Ben de dünyaya Kur'ân'ın sönmez, söndürülmez ebedî bir mucize olduğunu ilân edeceğim." demişti.

O, sağına soluna bakmamış, kimlerin kendisi ile birlikte geldiğini düşünmemiş, vazifeyi omuzlarında ve kendine ait bilmmişti.

Evet, bu hissiyat ve düşünce her Müslüman'da olması gereken şeydi. O günden sonra zihnindeki plânlarını iki ana esas üzerinde topladı.

Bu hâdiseyi anlattığı Emirdağ Lâhikası'nda, âhiretimizi ve dünya hayatımızı baskılardan, zulümlerden, dalâletin helâkından kurtarmak için o iki vesileyi izah ediyordu. Birincisi, Kur'ân'a ait hakikatlerin izah ve ispatı; ikincisi ise fen ve din ilimlerinin birlikte öğretildiği medresenin veya medreselerin açılması idi. O, o gün kalbine doğan şeyle, Afrika'daki Camiü'l-Ezher gibi, Asya'da da, ondan daha büyük, "Medresetü'z-Zehrâ" namında bir medrese plânlamıştı. Belki o medresenin bütün dünyada binlerce, yüz binlerce şubelerinin olmasını ümit etmiş, belki o gün ona görünen sadece o ana misyonun genel hususiyetleri olmuştu. Bu medrese, Asya'nın saadetinin ve İslâm Dünyası'nın birliğinin vesilesi olacak, menfî ırkçılığın önüne setler örecektir, yeşermesine fırsat vermeyecekti. O günkü düşünceleri, nasıl bir metot tasavvur ettiğini apaçık göstermektedir. Heyhat ki, o medrese kuramadığı için menfî milliyetçiliğın, cehaletin, dalâletin, sefahetin önü alınamadı.

Kur'ân'a yapılan o saldırı, ruhundaki hizmet aşkını bir kez daha alevlendirmiş, âdeta onu, temel misyonunu tespite yönlendirmiş, çaresi bulunan şeyde aceze düşmemiştir.

O, bir "Müslüman âlimiydi." Mesuliyet duygusu, sadece bir yere, bir meseleye münhasır değildi. İş başa düşünce gönüllü olarak her şeyi yapacak, hiçbir vazifeyi yapmaktan kaçınmayacaktı. Birinci Dünya Savaşı başlamadan önce, o kış talebelerine: "Büyük ve umumî bir zelzele yaklaşıyor, hazırlanınız." demiştir. Medresenin duvarlarında mavzer tüfekleri, çeşitli silâhlar, fişekler, kılıçlar, kamalar vardı.

Harb-i Umumî'de Osmanlı, Çanakkale'de, Irak'ta, Sina'da, Kafkasya'da olmak üzere dört cephede birden savaşmış, Üstad Hazretleri, harbe gönüllü alay komutanı olarak iştirak etmiştir.

Üstad'ı, Horhor Medresesi'nde ziyaret eden Zeyneddin Burak, şaşkınlığını şu ifadelerle anlatıyordu:

“Dikkatimizi çeken ve taaccüp ettiğimiz husus, hocanın tavrı, kılık kıyafeti oldu. Çünkü tahmin ettiğimiz, eskiden beri gördüğümüz hoca kıyafetini göremedik. Bu âdetta, başında külahıyla, ayağında çizmesiyle, belinde kamasıyla ve bir de sert adımlarla yürüyüşüyle bize bir hocadan ziyade, bir erkân-ı harp, bir asker intibasını vermişti.”

Hür Adam gazetesi sahibi merhum Sinan Omur Bey de bu mevzuda şunları anlatıyordu:

“Milis alayı kumandanı Bediüzzaman Hazretleri'ni ilk olarak 1915 senesi Ağustosunda Süphan Dağı'nda gördüm. Beyaz bir atın üzerinde idi. Oradan oraya at koşturup askerlerin mânevîyatını yükseltiyordu. Başında sarık, omzunda apoletleri vardı. Bediüzzaman Doğu'daki Milis Teşkilâtını kurdu. Bu teşkilâtın mevcudu dört beş bin kişi idi.”

Talebelerinden oluşan fedailer, “keçe külahlılar” olarak bilinirdi. Üstadımız, Pasinler Cephesi'nde, Van'da, Muş'ta, Bitlis'te savaşmış, en son Bitlis'teyken esir edilmişti.

Muş'un sukut etmesi dolayısıyla otuz topumuzu askerler bu tarafa kaçırmaya çalışıyordu. Üstad'a, “Eğer sen o otuz topu gönüllülerinle ele geçirebilirsen, birkaç gün o topraklarla mukabele edebiliriz ve ahali de kurtulur.” demişlerdi. Bediüzzaman:

“Öyleyse ben, ya ölürüm veya o toprakları getiririm.” diyerek üç yüz gönüllünün başına geçti ve toprakları kurtardı.

Vatanı, milleti, milletinin ve dininin izzeti hatırına; kendisini feda etmekten çekinmiyordu.

Onun davası Allah'ın anlatılması, hakikatin yücelmesiydi. Bunun için ne, nerede gerekiyorsa; yapıyordu ve yapacaktı. Gerektiğinde kürsülere çıkıp vaaz veriyor, eserler neşrediyor; gerektiğinde bir mimar, bir mühendis, bir işçi gibi mektep medrese

plânlıyor ve çalışıyor, gerektiğinde savaş meydanlarının gözü kara bir kumandanı oluyor, Pasinler Cephesi'nde şehit düşen merhum Molla Habib'e: "Haydi ileri! Gâvurun top güllesi bizi öldüremez. Geri çekilmeye tenezzül etmeyeceğiz!" diyor, gerçekten de başlarının üzerinden geçen top gülleleri hıfz-ı ilâhî ile isabet etmiyordu. Akif'in, "Bir âşiyân-ı sefalet bakılmayıp göçse: / Ömer kalır yine altında, hiç değil kimse! Zemine gadr ile bir damla kan dökünce biri: / O damla bir koca girdap olur boğar Ömer'i!" mısralarıyla Hazreti Ömer Efendimiz'deki mesuliyet duygusuna işaret ettiği, "Ömer mesul! Ömer mesul!" kafiyesi ile onun hissiyatını konuşturduğu gibi; Üstadımız da, Kur'an'ın sahipsizliğinden, bir masumun ahına kadar her şeyden kendisini mesul hissediyor, ortada kalmış her işin, çıkan her yangının vebalinden korkuyor, ödü kopuyor, uykuları kaçıyor.

Kanlı, kızıl bir elin zulmüne maruz kaldığımız o günlerde esir düşen Üstadımız, başka zaman hiç yapmadığı bir şeyi yapmış, Rus komutanların karşısında bacak bacak üstüne atarak konuşmuş, onlara hiç ehemmiyet vermediğini göstermişti. Sanki Üstad kumandan, oradaki Rus komutanları esirdi. Hâlbuki o anda bacağı kırıktı. Ruslar daha sonra fark edip tedavi ettirmişlerdi. Üstadımız üç talebesi ile birlikte esir düşmüş, Ruslar yanında sadece Said ismindeki talebesini bırakmış ve onu Sibirya'ya, Kosturma'daki esir kampına götürmüşlerdi. Üstadımız yediklerini yiyemiyor, içtiklerini içemiyordu. Domuz pişen fırınlarda pişen ekmeği yiyemezdi. Askerlerin gülmesine aldırmadan, kendi ununu öğüttüğü, ekmeğini kendi yaktığı ateşte pişirdiği nakledilmektedir. Yalnızlık, soğuk, açlık, baskı, esaret; bunların hiçbiri önemli değildi sanki. O, orada da vazifesini yapmalıydı.

Sibirya'da Üstad'la aynı esir kampında kalan Mustafa Yalçın anlatıyor:

"Havalar çok soğuktu. Orada gece gündüz belli olmuyordu. Güneş batmazdı. Orada da geceleri Molla Said Efendi boş dur-

muyor, yasak olmasına rağmen gece başka kamplara gidip kitap okuyordu. Gündüzleri namazları bize kendisi kıldırdıyordu. Önce müdahale edip, kıldırmadılar. Sonra Üstad onlara bir şeyler söyledi, biraz serbest bıraktılar. Kalabalık olarak bir araya getirmeye çalışıyorlardı. Orada biz ona “Diyamet Reisi” diyorduk. O, Rus nöbetçilerine bile din anlatıyordu. Dinleyen nöbetçilere zabıtları baskı yapıyorlardı. Molla Said Efendi, bize hep moral veriyor, “Üzülmeyin, kurtulacağız.” diyordu. Ben Üstad’ın Si-birya’da geceleri uyuduğunu bilmiyorum. Hep okuyordu. Bir şeyler not ediyordu. Ve bize: ‘Gelecek zamanda buralar da Müslüman olur; ama şimdi anlamıyorlar.’ diyordu. Biz de kendisi başımızda olunca hiç korkup üzülmiyorduk.

Davasından emindi. Mesuliyet duygusu sözlerine, hâline samimiyet olarak aksediyor; değil kendi dindaşlarını, başında nöbet bekleyen Rus askerlerini bile mânevî etkisi altına alıyordu. Kendisi bu durumu, “Rusya’da esarettayken hâkimiyet-i mânevîye kurmuştum!” sözleri ile ifade ediyordu.

Hür değildi. Yine de Rabbini anlatıyordu. En azından, en yakınındakilerle meşgul oluyor, onlara ders veriyor, namazlarını kıldırdıyordu. Boş durmuyor, okuyor, mütalâa ediyor, yazıyordu. Tehlikesine, meşakkatine aldırmadan başka kamplara gidiyordu. Sabahlara kadar uyumuyordu. Kim bilir belki de, bir gün oralarda açacak bahar çiçeklerine o günden zemin hazırlıyor, yolunu, izini gösteriyor ve ayağını bastığı yerler yeşeriyordu. Bir muhtemem fedakârlığı ve gençliği belki de o günden selâmlamış, mezarının başına bahar hediyeleri götürecektir muallimlerin kokusunu duymuştu. Oralar da arınacak, İslâm’ın güzelliği ile tanışacaktı.

Sanki arkadan gelecek nesillere, “Esir kampında bile olsanız hizmetten geri kalmayın.” diyordu. “Değil kendi dindaşınız, soydaşınız, eşiniz, akrabanız; dili, dini sizden olmayan, kendilerini sizin düşmanınız gören, başınızda silâhla bekleyen insanlara bile anlatabilirsiniz. Zira siz en güzel sofraya ve en büyük hakikate

davet eden emin elçilersiniz. Endişeye mahal yoktur. Size ne oluyor ki, bu hâlde bile vazifenizi yapmanız gerekirken, ondan binlerce kat kolay şartlarda ve imkânlarda en yakınlarınıza elinizi uzatmıyor, onlara bir şeyler anlatma gayretine girmiyorsunuz?” Belki o hâl, bunlar demekti. Belki de daha öte şeyler... Ama muhakkak ki tesadüf değildi. Kimin aklına gelir, kim yapabilirdi? Ancak, Hak hatırına her şeyi unutan kara sevdalılar... O, “ısmarlama insan”, o “çekirdek hayat”, bir gün Zübeyir Ağabey'e: “Zübeyir, sen zannediyor musun ki, İslâm tarihinde görülen bazı fitratların birden bire parlayan mahiyetleri tesadüfî bir hâdiseye olsun!” demişti.

Esir edildiği 19 Şubat 1916'dan, İstanbul'a geldiği 25 Haziran 1918'e kadar, 2 sene, 4 ay, 4 gün geçmişti. Birinci Cihan Harbi'nde mağlûp olmuştuk ve vatanımız işgale uğramıştı. 16 Mart 1920'de İngilizler İstanbul'u işgal etmişti. Bu duruma Bediüzzaman Hazretleri çok üzülmüyor, çok ağırına gidiyor, kabullenemiyor, boş durmuyor, işgal kuvvetlerine karşı çalışıyordu.

– Harb-i Umumi'de mağlûbiyetimizden dolayı fazla müteessir olduğunuzu görüyoruz, diyenlere:

– Ben kendi elemelerime tahammül ettim... Fakat ehl-i İslâm'ın eleminden gelen teellümât beni ezdi. Onun için bu kadar ezildim. Fakat bir ışık görüyorum ki, o elemelerimi unutturacak, inşallah, diyerek tebessüm ederdi.

O kendisi için değil, davası için yaşıyordu. Kendi elemine tahammül edebilmiş, aldırmamış, fakat İslâm Âlemi'nin derdi karşısında Akif'in ifadesiyle: “Adam, aldırma da geç git!” diyememişti. “Çiğner, çiğnenir, fakat hakkı tutar, kaldırırlardı.”

İşgal altındayken de, İslâmiyet'e yapılan saldırılara cevaplar veriyor, İngiliz Anglikan Kilisesi'nin Başpapazı'nın Meşihat-ı İslâmiye'ye sorduğu altı soruya: “Buna cevab-ı müskit, küsmekle sükût edip yüzüne tükürmektir.” diyordu. Çünkü Mektubat'ta

kendisinin de anlattığı gibi, “ayaklarını boğazımıza basmış,” kibirle soru sormak cüretini gösteriyorlardı. “Tükürün İngiliz-i laînin o hayasız yüzüne!” dedikten sonra soruların cevabını altı yüz kelime ile değil, birer cümle ile vermiş: “Ona değil, hakikat namına şudur!” demişti.

Aynı dönemde, içimizden, onların üflemesi ile konuşan, aşağılık kompleksine kapılmış borazanlara da cevaplar veriyor, İslâmiyet’in yüceliğini ve hakikatini anlatıyordu. Kendi kusurlarını değil, dinin esasatını değiştirmek gerektiğini zanneden zavallıların fikirlerini kırmak, cereyanlarının tahribini engellemek için mutlaka cevap verirdi. Bu deliller fevkalâde ikna edici oluyor, bilgisiz ehl-i imana soluk aldırıyordu.

Mesuliyet duygusu o kadar kâmil idi ki, sanki insanlık kalesi onun hücreleri hâline gelmiş, vücuduna alıcılar yerleştirilmiş ve her tahribi hissedip ona mukabele edecek şekilde hâdiselerin seyirini duymaya başlamıştı.

1926’da Ankara’da bir şûra toplanmış, dış kaynaklı teşkilatların direktiflerine uygun olarak çalışmalara başlamış, dinsizlik propagandasına ve öldükten sonra dirilme inancının felsefi düşüncelerle ve derslerle zayıflatılıp yok edilmesine karar verilmişti. Bu kararın alındığı günlerde Üstad Hazretleri, Eğirdir Gölü kenarında, meâli: “Şimdi bak Allah’ın rahmet eserlerine: yeryüzünü ölümünün ardından nasıl diriltiyor? Bunu yapan, elbette ölüleri de öylece diriltecektir; O her şeye hakkıyla kadirdir.” şeklinde olan Rum Sûresi’nin otuzuncu âyetini gayr-i ihtiyârî kırk defa tekrarlamış ve Barla’ya döndüğünde Haşir Risalesi’ni telif etmişti. Daha sonra İstanbul’da basılan eser, Meclis’te mebus olan bir zâta gönderildi. O zât, bir gün, bahsedilen programı hazırlayanlardan birisi ile karşılaşmış ve risaleyi ona vermişti. Adam, “Said Nursî istihbaratıyla bizim çalışmalarımızdan haberdar oluyor ve bize karşı eserler yazıyor” dedi. Kazım Karabekir Paşa, bunu Üstad’a bildirdiğinde Üstadımız şu cevabı verdi:

“Kardeşim! Maarif Şûrasının böyle bir karar aldığından benim haberim yoktu. Onların kararına göre Cenab-ı Hak Haşir Risalesi’nin yazılmasını bana ihsan etmiş. Yoksa ben kendi arzum ve hevesimle yazmış değilim, ihtiyaca binaen yazıldı.”

İhtiyaca binaen yazdırılan Onuncu Söz, aynı zamanda ilk yazılan risaleydi.

O, düşman içimize sızmasın diye sınırları süzen, ribat yapan bir er gibi; kalplerimize de bâtul düşünceler girmesin diye gönül ve fikir dünyamızın ufkunu süzmüş; Allah o mesuliyet duygusuna, samimiyete ve niyete, kendisi de farkında olmadan böyle enfes bir risaleyi ihsan etmişti. Dileyen de, diletten de, yaptıran da, yapan da, merhamet eden de; hakikatte Allah’tı (celle celâlüh). Kulun eline verilen hediyeler, sadece Sonsuz Rahmetin tenezzül-ü ilâhîsi, keremi...

Bedenî Hastalıklarının Sebebi, Çoğunlukla Mânevî Üzüntüleri

“Kimin himmeti milleti ise, o tek başıyla küçük bir millettir.” demişti. Evet, insanın kıymeti, uğruna mücadele ettiği dava kadardı. Onun davası haktı, hakikatti. Merhametti, sevgiydi, kardeşlikti, yardımlaşmaydı; hülâsa İslâm’ın emrettiği bütün güzellikler, sakın yaklaşmayın dediği bütün çirkinliklerdi. Ve o davasında yaşıyordu, davasında fânîydi. Seksen küsur senelik hayatında hep “davam!” demiş, ufkunu başka hayallerin karartmasına fırsat vermemişti. Onun sevinci de, hüznü de, dostluğu da, kırgınlığı da, hastalığı da, dinçliği de, yaşamaktan muradı da hep davası ile ilgiliydi. Dünyanın O’nu (celle celâlüh) anlatan, âhirete bakan yüzünü seviyor; kendine bağlayıp sonra da yüz üstü bırakan, terk eden yüzünü çirkin buluyor, bağlanmıyordu. Nurlar’ın telifini tamamlayacak kadar ömür istemiş, formalar tamamlandığında “Vazifem bitti.” demişti. Artık, guruba gider gibi el sallayabilirdi.

Van Kalesi’ndeki mağaraya giden taşlardan oyulmuş patika yolu değil de, üstten ve tepeden inmeyi tercih eden Üstad Hazretleri’nin bir seferinde ayağı kaymıştı. Üstad, hâdiseyi anlattığı Sikke-i Tasdîk-i Gaybî’de, hâdisе hakkında üç tarih verir. İhtimal, milâdî 1899’du.

Ayağı kaydığında maddî sebeplerle mağara kapısının altı metre uzağından kalenin dibine düşmesi gerekirken; üç metrelik bir kavis çizerek mağaranın kapısına düştü. Hâdisenin canlı şahidi Merhum Molla Abdülmecid Efendi, tam düşerken; “Ah davam!” diye bağırdığını; Ali Çavuş da “Yâ Gavs-ı Geylânî” dediğini naklediyordu. İhtimal, ilk anda “davam!” diye haykırmış, daha sonra Abdülkadir-i Geylânî Hazretleri'ni imdada çağırmişti.

İnsan, öylesine dehşetli hayatî bir tehlike anında yüreğinde ne taşıyorsa gayr-i iradî olarak onu söyler. Onun gönlündeki sevdası Allah'ın davasıydı. Bu sözün mânâsı “Allah'ım senin davan, yüce olan adın, adın için yaşamak...” demektir. “O'nun (celle celâlüh) yüce olan adı gönüllere yerleşmeden, buna vesile olacak hizmetleri yapmadan mı ayrılıp gidecekti dünyadan..?” Belki sadece “Allah'ım!” dese bu kendisi için bir medet istemek, O'na sığınmak olurdu. Fakat “Ah davam!” sözünde, Allah'ın maksadını, maddî mânevî bütün beklentilerinden ve şahsi maksatlarından üstün tutmak vardır.

Hiç evlenmemişti. Bir gün Molla Said isimindeki talebesi bu meseleyi sormuştu:

– Seyda ne için evlenmiyorsun? Şehvetin yok mudur?

– Şehvetim yok değildir. Ben de sizler gibi delikanlı bir gencim. Fakat nasıl ki evli bir adam, yatağına girer, yatarken; eğer akli fikri başka bir şeyle meşgul ise ve meşru olan evlilik müna-sebetini düşünmüyorsa; fitrî olan şehveti durup dururken galeyana gelmez. İşte bunun gibi, benim gece gündüz hiçbir dakika aklım, fikrim boş kalmıyor ki, o ciheti düşünüyüm. Binaenaleyh şehvetim faaliyet hususunda tahrik görmediğinden galeyana gelip de galebe etmez.

Bu, bir yönüyle neslimize nefesine hâkim olma yolunu gösterirken, bir taraftan da onun davasındaki ciddiyetinin şehvetini bile akla getirmeyecek ölçüde sağlam olduğunu gösterir. Demek

insan şehveti aşkın bir samimiyetle davasını yaşayabilir ve kalbinde o türlü maddî zevklerin çok ötesinde bir huzur duyabilir ki, bu iffet huzurunun ve mânevî lezzetinin yanında, maddî, geçici lezzetler hiçtir.

Aynı soruyu bir defasında da kardeşi Molla Abdülmecid Efendi sorar:

– Seyda, bu on senedir bakıyorum, sizden evlenme meyline dair en ufak bir kıpırdanma görmüyorum... Yoksa sizin şehvetiniz yok mu?

– Abdülmecid, ben şimdi istesem pek çok kadınla da evlenebilirim. Fakat kalbimde ve kafamdaki dava ve Kur’ân hizmeti beni yatağımda bile o gibi şeyleri düşündürmüyor. Çünkü mahfuzum...

Evet, Rabbinin iffet tecellilerine mazhar olan ve takvayı âzam derecede yaşayan Üstadımız mahfuzdu, Rabbi onu koruyordu. O çekirdek ve ısmarlama insanın mânevî kuvvetleri birçok insanın çok ötesinde olduğu gibi, belki maddî kuvvetleri de öyleydi. Buna rağmen davasına olan aşkı ve Kur’ân’a hizmeti onun bütün ufkunu kuşatıyor, nazarını kendisinin ötesine dikeyiyor, onları görüyordu. İnsanın gayesi, ideali yoksa zihni, fikri, hayali kendi etrafında döner; hissinde, kaprisinde boğulur, giderdi. İnsanda yüksek idealler varsa gölgesi ayağına çelme takmazdı. Yoksa “gaye-i hayalden tenâsi veya nisyân olmakla, ezhan “ene”lere dönüp etrafında gezer”di.

Osmanlı’nın yıkılışını, “Kur’ân’ın etrafındaki surlar yıkılacak.” şeklinde anlatan Üstadımızın nazarında İslâm’ın istikbali açısından Türkiye’nin çok ayrı bir yeri ve önemi vardı. Burada yitirilen burada bulunacak, burada düşen buradan kalkacaktı. Zira Türkler İslâm’ın bahadır ve bayraktar evlâdı idi. Milletimizin hizmetini onun sözlerinden dinleyelim: “Ve bin seneye yakın Kur’ân’ın bayrağını cihanın cihât-ı sottesinin etrafında galibane

gezdiren bu vatan evlâtlarına İslâmiyet hesabına müftehirâne ve taraftarane muhabbetarım.”

Kimileri gitmekten bahsetmiş, kimileri gitmişken o; burada kalıp hizmet etmeyi tercih etmişti. Said Özdemir Ağabey'in kendilerini ilk ziyaretiydi. Hicaz'a gitmek istediğini söyledi.

– Niye?

– Efendim, memleketin hâlini görüyorsunuz. Gittikçe daha da fenalaşacak. Orada olsam çocuklarım da kurtulur, ben de.

Üstadımız hiç öyle düşünmemiş, zaman onu haklı çıkarmıştı.

– Kardeşim, ben orada olsam buraya gelirdim. Âlem-i İslâm'ın kapısının kilidi Türkiye'dir. Bu kilit bu kapıyı Âlem-i İslâm üzerine açar. Katiyen buradan gitmek için izin yok.

Yıllar önce Şam'a gittiğinde bir hutbe irad etmiş ve orada Türklerin ve Arapların İslâm ailesinin ağabeyleri olduğunu söylemişti. O ağabeyin hücreleri hükmünde olan her fert, o bedenin sıhhati için çalışmalı idi ki; ailenin huzur ve saadeti mümkün olsun.

Pakistan Maarif Nazır Vekili Seyyid Ali Ekber Şah da Üstadımızı Emirdağ'da ziyaretinde ülkesine davet etmiş, o yine aynı şekilde cevap vermişti:

– Kardeşim, Ali Ekber Şah! Bu hizmetleri göğüs göğüse yapmak icap ediyor. Siperin arkasında hizmet olmaz. Esas hastalık burada başladı. Ben Mekke'de de olsam buraya gelirdim. Asıl hizmet buradadır, cephe buradadır.

Mekke'de, Medine'de, Pakistan'da fevkalâde hürmet görür, hiçbir sıkıntıya girmeden şahsî kulluğunu yapmaya çalışır, mânevî makamlara ermeyi düşünebilirdi. Yirmi sekiz yıllık horlanmalara, sürgünlere katlanmaz, bir cani gibi muamele görmezdi. Fakat o, ne şahsî rahatını, ne mânevî terakkisini düşünüyordu. Bir dava adamı, bir iman kahramanı bütün bunları daha

baştan aşmalı, bir iman fedaîsinin davası şahsının her zaman önünde olmalıydı.

O, idamla yargılanırken bile: “Başımdaki saçlarım adedince başlarım bulunsa, her gün biri kesilse, hakikat-i Kur’âniye’ye feda olan bu baş zındıkaya teslim-i silâh etmeyecektir.” diye davasının hakkaniyetini haykıran bir yürekti.

Neyi temsil ettiğini, kimin hakkını koruduğunu biliyordu; o makamda ona böyle haykırmak düşerdi. O zaten her zaman şahsı adına pervasız; hizmetleri, talebeleri ve nesillerin imanı adına hassastı. Sustuğunda onlar için susuyor, diline gelen şeyleri yutkunurken onlar için yutkunuyor, katlanırken onlar adına katlanıyordu. Eskiden, en yetkili komutanların karşısında pervasızca davranan bu adam, daha sonraları en küçük bir görevlinin tazyiklerine ses çıkarmıyor, tahammül ediyordu.

Davası için azmin, gayretin, coşkunun timsaliydi. Bursa’dan Emirdağ’a ziyaretine giden Erdoğan Utangaç’a: “İman ve Kur’ân hizmetinde yılmayınız, yorulmayınız, usanmayınız!” demişti.

Dayanılmaz şeylere dayanıyor, katlanılmaz şeylere, O’nun hoşnutluğu için göğüs geriyordu. Başkalarını yatağa düşüren hastalıkların on katına aldırıyor, başını yine de yastığa koymuyor, vazifesini ihmal etmiyordu.

Bir gün, o çok vefalı ve her şeyiyle Nur’un fedaisi olan Zübeyir Ağabey hastalanmış, Üstad’ın yaptığı derse iştirak edememiş, diğer ağabeyler yokluğunu idare etmeye çalışılsa da muvaffak olamamışlardı. Üstad, “Bulup getirin!” demişti. Geldiğinde nefsi bile Üstadına muhalefet etmeyen bu Nur fedaisine, şefkatinden hiddetlendi. O kaldırıyor, o anlıyordu. Bu hassasiyet ve kabul onunun yakınlığıydı.

“Ben Zübeyir’i öyle zannederim ki; değil parmak, kellesi gitse başsız gövdesiyle "Risale-i Nur... Risale-i Nur..." diye koşacak bilirdim. Bir parmak rahatsızlığı ile benim ümidimi kırdı. Ben

öyle fedakâr talebe istiyorum ki, değil parmak, kol gitmiş aldırış etmeyecek. Böyle şeyler için kutsî davada tembellik gösterilmez. Said, hak için hiçbir zaman kelleyi vermekten çekinmemiştir. Risale-i Nurlar'a her şeyini feda edecek, fedakâr talebe lâzımdır.”

Bu ders, Zübeyir Ağabey'in şahsında bütün talebelere ve hatta geleceğin neslineydi. Dava, değil basit takıntılarla, mühim dertler ve meselelerle dahi ihmal edilebilecek gibi değildi. Peygamber Efendimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) ve onun güzel ashabının yolu buydu ve bu zamanda dini ihya edecekler onlara benzemeliydi. Belki herkes için zor olsa da, hasların ufkunu gösteriyordu.

Bu meseleye şahit olan Ahmet Gümüş Ağabey'in gönlünden:

“Hey Üstadım! Siz Zübeyir Ağabey'e bu derece itab ediyorsunuz. Demek Risale-i Nur, talebesini bulamamıştır, ne gariptir.” diye geçti. Üstadımız içinin sesini duymuş gibi:

“Risale-i Nur ve ben talebemizi bulmuşuz!” buyurdu.

Bu, o demek değildi. Bu, meselenin ciddiyetinin en haslarda resmedilmesi idi.

Afyon Mahkemesi'nde, ikinci namazı biraz geç kalınca izin istemiş, müsaade edilmemiş, biraz sonra tekrar istemiş, yine müsaade edilmemiş, nihayetinde ikinci namazının vaktinin tehlikeye girdiğini görünce: “Ben namaz kılacağım. Biz buraya namazın hukukunu müdafaa etmeye geldik!” demiş ve yerinden kalkmıştı. Onun davası, insana, kâinatın Sultanına muhatap olma imkânını bahşeden namazdı ki, bu şereften hiçbir hatıra vazgeçemez, o fırsatı kaçıramaz, tehir edemezdi.

Hayatını bütünüyle davasına, hizmetine hasrettiğinden, her sesini, sözünü ona ayırmaya çalışıyordu. Veli Işık Kalyoncu, Üstad'ı ziyaret etmek, dünya gözü ile görmek arzusu ile yanıp tutuşmuş, fakat Üstadımız hizmetle ilgili olmayan ziyaretleri

kabul etmediği için bir türlü muvaffak olamamış, Said Özdemir Ağabey'e, "Formaları bu defa da ben götüreyim!" demekten utanmış, en sonunda Üstad'ı ziyaret etmiş olan bütün arkadaşlarının Said Ağabey'e söylemesi ile bu rüyası gerçekleşmişti.

Bu büyük mânevî mücadele meydanında, cihada çıkmış Sahabe Efendilerimizden öğrendikleri gibi, bir anları, bir nefesleri boşa gitsin istemiyorlardı.

Nadir Baysal'ın anlattığına göre bir gün Üstadımız, Kastamonu'da kendisini ziyarete gelen misafirlerine karşı raftaki Kur'an'ı göstererek: "Benim yanıma bunun için gelen baş ve göz üzerine; başka maksatlarla kimse gelmesin. Ben muskacı veya şu bu değilim!" demişti.

Meselesi büyüktü. Yangın bir haneyi, bir vicdanı değil, bütün haneleri ve umum vicdanları sarmıştı. Böyle günlerde ufak şeylerle, başka meselelerle uğraşılmazdı. İçtimaî hayatın nabzı orada atardı. Kur'an'ın sahipsiz kalmasından ötürü onun yüreği yanıyorken, başka şeyi arayamazdı. Bir gün Eşref Edip'e: "Kur'an'ımız yeryüzünde cemaatsiz kalırsa cenneti de istemem!" demişti. Bu, davası uğruna Ebû Bekir Efendimiz (radiyallâhu anh) gibi yanan bir yüreğin ciğer kokusuydu.

1952'de Gençlik Rehberi Mahkemesi için İstanbul'a geldiğinde, Sirkeci'deki Akşehir Palas Oteli'nde kalırken, Urfalı iki kardeş ziyarete gelmişlerdi. Ağlayıp duruyor, Üstad'a aşırı hürmet ediyorlardı. Onların aşırı hürmetlerinden sıkılan ve böyle bir hürmeti kabul etmeyen Bediüzzaman Hazretleri, "Kardeşim şimdi hürmet zamanı değil, hizmet zamanıdır." diye ikaz etti. Nazarları hep hizmete, davaya çeviriyor, kimsenin garip hâllere girmesine müsaade etmiyordu. Herkes kuldu ve hiç kimse Sultanının ihsanı karşısında bir şey yapıyor sayılmazdı.

Hep aczini, fakrını itiraf etmiş, "Baki hakikatlerin fânî şahıslara bağlanmamasını..." istemişti. Kuldu, insandı; o da hesabını

Allah'a verecekti. Kimse kimseyi beri tutamaz, aklınca cennete koyamazdı. Herkes gibi o da keffaret ve âhiretine azık arayan; Rabbinin ikramına mahcubiyetle teşekkür etmeye çalışan bir insandı. Onun içindir ki nazarları hep davaya, Kur'ân'ın Nur-larına çeviriyor, böyle olursa insanların zor günlerde metanet-lerini koruyacağını, kutsî davanın yolcularının sarsılmayacağını biliyordu. Üstadımız Urfa'ya geldiğinde Nur-lar'ın sadık bendesi Nur Ağabey Abdullah Yeğin, onun o yorgun, hasta, hâlsiz hâlini görünce dayanamamış, çok üzülmüş, şaşkın bir hâle gelmiş ve onun defalarca söylediği şu sözleri hatırına gelmişti:

“Bana bağlanmayınız. Risale-i Nur'a bağlanınız. Ben âciz bir insanım, kusurlarım var. Risale-i Nur, Kur'ân'ın malıdır, ona bağlıdır. O size yeter. Ben de sizin gibi bir ferdim. Beni büyük bir zâttır diye tanımayınız. Risale-i Nur'da konuşan delil ve burhan hakikattir.”

O, hâşâ, hiçbir zaman şahsını davasının önünde tutmamıştı. Ebedlere kadar aziz olası, aziz ağabey bu sözleri düşünüyor, “Bana bağlanmayınız.” sözünün mânâsını daha iyi anlıyordu.

O, iman ve Kur'ân davasına hizmet eden herkesi aziz tutuyor, kendisine bir iyilik yapılmışçasına onlara karşı minnettar oluyor ve seviyordu. Osman Yüksel Serdengeçti, bir rüya görmüştü.

Rüyasında, omuz omuza basarak bir kule oluşturan muaz-zam, dağ gibi bir insan yığının en üst noktasında Said Nursî hazretleri duruyor. Sanki kâinata Allah'ın varlığını, birliğini işaret eder gibi. Heybetli... Başı göklere değiyor. Saçı bulutlara karışmış. Onu görünce gülümseyerek iki eliyle selam veriyor. Serdengeçti, Üstad'ın selâmını alıyor. İnsanlar sanki onun dünyadaki mesnetleri gibi, omuz omuza vermişler... Rüyadan heyecanla uyanıyor.

Üstad'ın Fatih'te Reşadiye Oteli'nde kaldığını duyunca heyecanla ziyaretine gidiyor. Aksi gibi vakit ikindiye geçmiş. Otel

görevlileri, 29 numaralı odada kaldığını söylüyor, “Kabul ederse buyurun.” diyorlar. İman, aksiyon ve aşk adamı, kendisine yakıştığı gibi konuşuyor:

“Onun kapısına kadar varmak bile benim için güzel bir şey!”

Talebeleri de, ikindiden sonra kimseyle görüşmediğini söylüyor, fakat yine de, “Sizi her hâlde kabul eder. Bir soralım.” diyerek haber veriyorlar. Üstad kabul ediyor. “Buyurun.” İçeri giriyor. Üstadımız:

- Sen, Serdengeçti Osman, diyor.
- Evet.
- O yazıları yazan sen?
- Evet.

Osman Yüksel, Üstadımızın öpülesi elini öpüyor. Üstad, “Oturun.” diye işaret edince oturuyor.

Heyecanı yatışan Serdengeçti, ilk defa gördüğü Üstadımıza iyice bakıyor. Bu zât, rüyasında gördüğü başı göklere değen zât... Kıyafetine kadar aynı.

Üstad'ın onun İslâm davası için gürleyen sesine, teslimiyetine, mücadelesine iltifatı çok önemli... “Ellerime uzanan dudakları tepeyim, / Allah diyen gel senin ayağından öpeyim!” mısralarında şiirleştirilen anlayışını ve bu uğurda gösterilen her hayrı takdirini gösteriyor.

“Ben seni eskiden biliyorum. Emirdağ'da iken mecmuanı getirdiler. Allah ve din uğrunda her şeyimden vazgeçtim, serimi bu yola koydum, demişsin. Aferin, aferin, maşallah, maşallah... Daha çok da genç. Bir oğlum olsaydı adımla Serdengeçti kordum.”

Asıl adı, Osman Zeki Yüksel idi. Üstad, Serdengeçti isminin takma olduğunu da biliyordu. “Serimden, yani başımdan geçtim, bu davaya baş koydum.” mânâsında bu ismi kullanıyor,

dergisini de bu isimle çıkarıyordu. Nüktedandı. Dergisi hemen her sayıdan sonra kapatılıyor, senede bir iki sayı çıkarabiliyordu. Yavuz Bülent Bakiler:

– Ağabey, şu Serdengeçti dergisini yılda bir iki defa çıkartıp kapatacağına, her ay muntazaman çıkarsan olmaz mı, demişti.

Cevap hazırды.

– Ben sayı hesabıyla değil, tuşla galip geliyorum.

Üstadımız yukarıdaki ifadelerinden sonra yanındaki ağabeylerimize dönmüş, Serdengeçti hakkında, “Bu benim oğlum. Oğlum olsaydı böyle yetiştirirdim.” buyurmuştu. Osman Yüksel, kim bilir bu iltifattan sonra kaç gün mecnunane dolaştı; yapamadıklarına, lâyük olamadığına hayıflandı. Ruhu şad olsun.

Onun “Oğlum!” diyeceği insan, davası için her şeyinden geçebilen adamdı.

O, hizmet halkası ile birlikte, onlarla ve onlarda yaşıyordu. Artık sanki hücreleri insanlardan oluşan bir bedendi. Onların sevincini duyuyor, acısını paylaşıyor, gayretlerini yaşıyordu. Bu meseleyi de Muhterem Sungur Ağabey'den dinleyelim:

“İstirabının çoğu Risale-i Nur içindi. Her hâlde Nur dairesi teessüs ettikten sonra, o daire hesabına düşünüyor, üzülüyor veya seviniyordu. Çünkü Nur dairesi, Hazreti Üstad'ın bir vücud-u mânevîsi gibiydi. O daireye gelen musibetleri ve talebelerin hatalarına mukabil gelmesi melhuz tokatları üzerine çekiyor, hizmet eden talebelerine şevk veriyor ve gayret aşkı bahşediyordu.”

Hayatının birçok safhasında, belki saatinde özel ikramlara mazhar olmasına rağmen, onun maksadı, keşif, keramet; maddî olmadığı gibi, mânevî zevkler de değildi. Bir gün havadan geçen uçakları görmüş, “Bakın uçaklar geçiyor. Bana, Said, sen havada uçacaksın’ deseler, kabul etmem. Risale-i Nur’la meşgul olurum.” demişti. İstikamet ve denge insanıydı. İslâm’da, helâl belliydi, haram belliydi, şüpheliler belliydi. Cenab-ı Hakk’ın hoş-

nut olduğu ve kıymet verdiği şeyler biliniyordu. Onun içindir ki dini, efsunlu dünyalarda, olmadık hayallerde değil, O'nun (celle celâlüh) hoşnutluğunda ve İslâm'ın emirlerinde arıyordu.

Dinin hizmetinde istihdam olmayı her şeyden üstün tutuyordu. Bir gün, gıyabında, “Mânevî derecelerinden birisini görse dünyayı terk eder. Dolu bir testidir, artık su almaz.” dediği, temizlerden temiz Tahirî Ağabey'e: “Tahirî, kendini bu dünyada biraz bilmek ister misin? Yoksa istihdam olunmanı mı istersin?” diye sormuş, o, “Aman efendim, istihdam olunmamı tercih ederim.” demişti. Elhak, bu davaya hizmet şereflerin en yücesiydi.

Sadık hizmetkârı Bayram Ağabey'in de aynı mevzu hakkında şöyle bir hatırası vardı:

“Yine bir gün dersten sonra Üstadımız yapılan dersi anlayıp anlamadığımı sordu. Ben anlamadığımı söyleyince, Üstadımız bana bir tokat aşk etti. “Keçeli, keçeli, sen mükemmel anladın. Anladığın kadarı yeter sana. Eğer daha çok anlarsan, “Bu bana yeter artık.” dersin, “Yetiştim.” diye gidersin. Böyle istihdam olmayacaktın. Bir bahçeye girenler boyları nispetinde meyvelerden istifade ederler. Boyu uzun olan yüksek dallardan, kısa olanlar ise aşağıdaki dallardan koparıp yerler. Bir kısmı da koparamaz, meyveleri çiğner. Sen koklasan bu sana yeter. Kanaat et, şükret.” diye bana ders vermişti.

Olmak, ermek değil; O'nun (celle celâlüh) için yaşamak önemliydi.

Nazarları hep ötelere ve davaya çeviriyordu. İnsanların görüşmek arzusuna çok defa olumlu cevap veremiyor, bir yönüyle mukabele edemiyorum diye ezikliğini yaşıyor, bir yönüyle de asıl önemli olanı işaret ediyordu: “Risale-i Nur'u okumak, on defa benimle görüşmekten daha kârlıdır... Zaten benimle görüşmek; âhiret, iman, Kur'ân hesabınadır. Dünya ile alâkamı kestiğim için, dünya hesabına görüşmek mânâsızdır.”

İnsanın üzerinde bütün hakların, hukukların ötesinde Allah'ın ve bundan ötürü de O'nun davasının hakkı vardı. Önem ve tercih silsilesini Abdullah Yeğin Ağabey'le ilgili bir mesele münasebetiyle anlatmış ve akılları keşmekeşten kurtarmıştı.

Abdullah Yeğin Ağabey, Urfa'da hizmetteyken validesi, Üstad Hazretleri'ne: "Abdullah'a müsaade edin, iki aylığına yanına gelsin, yoksa hakkımı helâl etmeyeceğim." diye bir mektup yazar. Üstad Hazretleri o sırada Emirdağ'dadır. Mektubu gören Zekeriya Kitapçı, Üstad'dan habersiz olarak Abdullah Ağabey'e mektupla, durumu biraz da kendi anladığı şekilde anlatır ve "Gel!" der. Abdullah Ağabey, hemen yola çıkar. Önce Emirdağ'da Üstad'ı ziyaret edecek sonra memleketine gidecektir. Üstad Hazretleri, bu durumdan hoşnut olmaz: "Sıla-yı rahim mektupla da olur. Hemen Urfa'ya geri dön. Önceden tedbir alıp eve ara sıra mektup yazsaydın bunlar başına gelmezdi. Eğer onlar seni özlemişlerse senin yanına gelsinler." der.

Hâdisenin tafsilâtını Abdullah Ağabey anlatıyor:

"Üstad Hazretleri sağ elini göstererek şöyle dedi: "Başparmak hukukullah, işaret parmağı hukuk-u Resûlullah, orta parmak hukuk-u Üstad, yüzük parmağı hukuk-u valide, küçük parmak hukuk-u peder." Sonra başparmağını işaret etti. "Hukukullah hepsine mukabildir ve hepsinden önde gelir."

Abdullah Ağabey, bu sözlerden sonra hemen Urfa'ya döner.

Rabbin hakkı, hizmetin hukuku her şeyden önce gelir ve gelmelidir. İnsan, kendisinin üzerinde yetkiye sahip olanlara karşı amirane tavır takınamaz. Onun yetkisi elinin altındakiler için geçerlidir. Hayatta her şey kendi kıymeti ile yerli yerine oturtulmalıdır ki, muvazene korunsun, huzur sağlansın. Koltuğun yeri belli, halının yeri bellidir. İnsan, anne, baba, eş arkadaş; kimin hatırına olursa olsun hukukullahı, hukuk-u Resûlullah'ı (Onlara

itaati ve Onların davasına hizmeti), hukuk-u Üstad'ı arkaya atamaz, sonraya bırakamazdı.

Başka şeyleri ise, anneye babaya tercih edemez. Kim ve ne olursa olsun. Gariptir ki, anneye babaya her şeyi tercih eden kalpsizler, nefislerine zor geldiğinde anne-babayı perde yapmaya, vefasızlık, ciddiyetsizlik ve tembelliklerine onları ortak etmeye çalışırlar. Abdullah Ağabey gibi, davanın ve Üstad'ın hukukunu tercih etmek hem şarttır, hem kahramanlıktır.

Böyle bir felâket ve helâket çağında, tam ihlâsı korumak; insanlara maddi mânevî bir beklentiye girmeden hakkı neşretmek gerekir. Üstad Hazretleri, başkaları için hoş olan ebedî saadet için çalışmak düşüncesinden bile men edildiğini anlatır ki; bu fevkalâde orijinal ve muhteşemdir. Menfaatperestlik katmerlenmiş, insanlar her şeyin arkasında bir beklenti arar hâle gelmiştir. Orada, öz evlâdın anneden bir şey beklememesi gibi; sırf Allah'ın hoşnutluğu için çalışmak elzem olmuştur. Normal aklın zor anlayacağı; akılları donuk ufuksuzların hiç anlayamayacağı şu sözler de onun kahramanlık ahlakını ve dava ruhunu göstermesi bakımından fevkalâde önemlidir:

“Ben değil dünyevî hayatı, lüzum olsa âhîret hayatını da millet-i İslâmiye hesabına feda edeceğim.”

İnsan, yangından bir masumu kurtarıırken elini yakabilir. El yakmak aslında doğru değildir ve bunu yapan da mücerret olarak elini yakmasının doğru olduğunu müdafaa etmez. “Elim de yandı, ama bir insan hatırına katlandım.” der. Üstadımızın bu dersinde, belki ilerde nefsinin müdafaa ederek hakkın hatırını incitmeyen, fakat bir yüce hatırdan ötürü bin meşakkate ve fedakârlığa kendi vicdanî muhasebesiyle katlanan insanlara bir selâm vardır. Kimse böyle bir fedakârlığa zorlanamaz, her şey ayandır. Hak belli, bâtil bellidir. Kendi aklınca insan; bâtıla, hak diyemez. Belki boynu bükük ve mahcup, bin tövbe ile, suçü üze-

rine alarak, bazen “fedakârlık” diyebilir. Bu ferdîdir ve onun için lüzumunda yapılan fedakârlık ve kahramanlık vicdanîdir.

Üstadımız, bir ömür mânevî hastalıklarla mücadele ettiği gibi, bedenindeki maddi hastalıklarla da mücadele etmişti. Sungur Ağabey'e ifade ettiği gibi başkasını yatağa düşürecek birçok hastalığı vardı, o dayanıyordu. Belki mânevî dertlere ilâç olan maddî hastalıklar, o Nur adamın bütünüyle arındığı bir kurna, bir tezgâh vazifesi görüyor; belki de insanlığın yaşadığı mânevî hastalıklar bedenine maddî dertler olarak aksediordu. Zira o beden tefessüh etmiş umumi vicdanların arınması ve insanlık kalesinin sıhhati için yaşıyordu.

Bayram Yüksel Ağabey, Bediüzzaman Hazretleri'nin, İslâm Âlemi'ndeki dertleri vücudunda bir alıcı varmışçasına yaşadığını anlatıyor: “Üstadımız rahatsız olduğu zaman daima ferahlandırıcı, müjdeli havadisler söyledik. “Söyleyin.” derdi. “Benim vücudum çok hassas olmuş, en ufak bir şeyden fazla üzülüyorum.” derdi. Bizler de çok dikkat ederdik. Üstadımızın üzüleceği bir şey olursa tehir ederdik. Üstadımızın maddi hastalığı yoktu. Yalnız kulunç hastalığı vardı. Üstad'ın hastalığı mânevî idi. Âlem-i İslâm'ın aleyhinde bir şey olsa veyahut İslâm ve Kur'ân aleyhinde, Nur'un aleyhinde bir şey olsa, Üstad derhal radar gibi hisseder, rahatsız olur, rengi değişir, sesi çıkmaz, asabi hâl alırdı. O anda hizmeti çok zor olurdu. Türkiye'nin neresinde bir hâdis olsa, Üstad derhal hisseder, bizler de anlardık ki, muhakkak bir yerde Risale-i Nur'un veyahut Nur talebelerinin aleyhinde bir plân hazırlanıyor. Bunların yüzlercesine şahit olmuşuz. Üstadımız yine son zamanlarda daima, “Bana merak edici şeyler söylemeyin, benim vücudum çok hassas olmuş, çok fazla üzülüyorum. Daima bana ferahlandırıcı, müjdeli havadisleri söyleyin.” derdi.

İşte bu dava ahlâkının ufku idi. Onda yaşıyor, onunla yaşıyor; bedenini aşmış, bedeninde ve ruhunda onun bütün elem ve

sevincini taşıyordu. Benliği o havuzda erimiş, hücreleri bütün hizmetler olmuştu.

Üstadımızın zaman zaman sesi kısılır, misafirleri kabul ettiğinde ağabeyler sözlerini arada durarak tekrar ederlerdi. Onlar, her nasılsa duyardı. Sesinin kısılması da, başka ahvali gibi davası ile ilgiliydi. Selahaddin Akyıl, ziyaretine gittiğinde yine sesi kısılmış, Zübeyir Ağabey, tekrarlamış, Üstadımız sesinin kısılmasının hikmetini şöyle anlatmıştı:

“Kardeşim, bak sesim kısılmış. Benim de Risale-i Nur’a perde olmamak için Cenab-ı Hak sesimi kısmış.”

Ezelî Rahmet, Kur’ân deryasının bu enfes meyvesinden tüm insanlar istifade etsin diye nazarları eslere çeviriyor, nakledenin onun sadece bir hizmetkârı olduğunu gösteriyordu.

Risale-i Nur’un telifi anında değişir, büyük bir coşku ile yazdırır; üslûbu günlük konuşmasından tamamen farklı ve kitâbî bir hâlê gelirdi. O büyük ufkun, muhakkak ki Rabbine ait meseleleri anlatmak, o derslerle mârifet ve muhabbet-i ilâhiyeye ufuklar açmak, vicdanların kirini temizlemek, küfrün çirkin anlayışlarını yıkmak çok hoşuna gidiyordu. Onun hayatının gayesi buydu ve telif edilen her eser onun için çok önemliydi.

Abdülkadir Badıllı Bey, Üstadımızı Isparta’da ziyaret ettiğinde o hâlê şahit olmuştu:

“İstanbul’dan geldiğim gün huzur-u pâke girdiğimde Üstad Mesnevî’nin başındaki Türkçe mukaddimeyi telif ediyordu. O söylüyordu, merhum Ceylan da yazıyordu. Lillâhilhamd, Nur’un küçük bir parçasının telifi anına tesadüf ettim. Hakikaten telif anıyla sair hususi sohbetleri birbirinden çok farklı idi. Çok coşkun, sürürlü, defî (birden) ve âni söylüyordu.”

Kim bilir, belki de Hazret, Nurlar’ı telif ederken, onun âlem-i misaldeki filizlerini, çiçeklerini, meyvelerini görüyor, imanlarını kurtaran insanların sürurunu daha o günden yaşıyordu. Hem

kendisi aynı bahisleri okuduğunda defalarca, “Okudum imanım ziyadeleşti.” demişti. Demek, o iman hazzı ve ufku kendi kalbine ilk doğduğu anda en büyük mânevî lezzeti evvelâ kendisi yaşıyordu.

Üstadımızın eserlerin baskısına gösterdiği hassasiyeti ve yaşadığı sevinci Bayram Ağabey de şöyle anlatıyor:

“Üstadımız eserlerin sıhhatine çok dikkat ederdi. Hatta yeni harflere çevrilirken Tahirî Ağabey’le Ceylan Ağabey’i gönderir, ‘Çok dikkat edin.’ derdi. Risale-i Nur Külliyyatı, 1955’ten sonra yeni harflerle Ankara, İstanbul, Antalya ve Samsun’da basılmaya başlandığında Üstadımız, âdeta bayram ediyordu. ‘Risale-i Nur bayramıdır.’ derdi. Sözler mecmuası ilk matbaaya verildiğinde, ‘Ben bunu bekliyordum. Bu bitsin, ben âhirete gideceğim’ dedi. O bitti, Mektubat başladı. ‘Bunu da görsem gideceğim.’ dedi. Ondan sonra ‘Lema’alar’, ‘İşârâtü’l-İcâz’, ‘Mesnevî-i Nuriye’, ‘Asâ-yı Musa’, ‘Şuâlar’, ‘Tarihçe-i Hayat’ ve en son ‘Bediüzzaman Cevap Veriyor’ basıldı. Her kitap baskıya verildiğinde, ‘Yâ Rabbi, bunu görsem gideceğim, bugünleri bekliyordum.’ derdi.”

Öyle bir coşku ve sevinç duyuyordu ki, mühim bir maksadına ulaşmış adamın huzuru ve coşkusu vardı. Yine Bayram Ağabey’in dediği gibi, “Risale-i Nur matbaalarda neşrolmaya başladığında Üstadımız yerinde duramıyordu. Bir faaliyet, bir cevvaliyet, bir gayret... Öyle hâller oldu ki, dünyayı tayeran etmek istiyordu.”

Nasıl sevinmesindi ki?.. “İman!” deyip yola çıkmış, hiçbir beklentiye girmeden her türlü fedakârlığa katlanmış, fakat öz yurdunda bir canı gibi muamele görmüş, kimseler bu hâdiseye “Durun!” deyip kollarını açmamış, açamamış, o, Müslüman halka iman dersi veriyor diye zulme maruz kalmış, o şartlarda telifine ve hizmetlerine devam etmişti. Nasıl sevinmesin? Ölsün, bitsin diye bir diyara gönderilen kimsesiz, maddeten çaresiz bir adamın elinden Kur’ân’ın bir mucizesi, bir nuru doğuyordu.

Çokları öyle bir zulüm karşısında yılacak, yıkılacaktı. Hâlbuki Nurlar'ı telif ediyor diye hapse atılan o adam, hapisnede Nur telifine devam edecek kadar metin ve davasında azimli idi. Suç dedikleri şey onun için bir şeref olduğundan duvarlar ve parmaklıklar onu durduramamış, zulümler yıldıraramamıştı.

25 Nisan 1935'te talebeleri, 27'sinde de Bediüzzaman Hazretleri bir sabah vakti evinden çıkarılarak kamyonlarla Eskişehir'e sevk edilmişti. Masum ve mazlumlardı. 120 talebesiyle Eskişehir Hapishanesine getirilen Üstadımız kimseyle görüştürülmüyor, kendisine ve talebelerine çeşitli zulümler yapılıyordu. Zübeyir Gündüzalp Ağabey'in anlattığına göre, 12 gün yemek vermemişler, tuvalete çıkarmamışlardı. Masumlar, koğuşun bir köşesini ihtiyaçlarını gidermek için kazmışlardı. Üstadımız bu zulümlere rağmen Eskişehir hapsinde 28, 29 ve 30. Lem'alar'ı telif etmiş, mahkûmlar Üstadımız hapse girdikten sonra ıslah olmuştu. Lisesi gençlere verilen akıbet dersi Eskişehir hapsinin meyvesiydi.

Davasını değil de, şahsını düşünen bir adam olsaydı, ondan şöyle bir sesin yükselmesi mümkün değildi:

“Mademki: Nur-u hakikat, imana muhtaç gönüllerde tesirini yapıyor, bir Said değil, bin Said feda olsun. Yirmi sekiz sene çektiğim eza ve cefalar, maruz kaldığım işkenceler, katlandığım musibetler helâl olsun. Bana zulmedenlerin, beni kasaba kasaba dolaştıranların, hakaret edenlerin, türlü türlü ithamlarla mahkûm etmek isteyenlerin, zindanlarda bana yer hazırlayanların hepsine hakkımı helâl ettim.”

Davasında fânî olmaya çalışanlara, şahsını mesele yapmama dersi veriyordu.

İlim yolu, yolların en kutsîsiydi. Bir seher vakti Barla dağlarında yürürlerken Üstadımız önden giden Zübeyir Gündüzalp ile Ceylan Çalışkan Ağabeyleri göstermiş: “Bu ikisi şehittir.” demişti. Mustafa Sungur ağabey de bu ganimeti kaçırmak iste-

medi: “Üstadım, dua et de ben de şehit olayım.” dedi. Üstad, “Talebe-i ulûmun ölümü şehadettir.” buyurdu. Bu yol o kadar müstakimdi.

Kaderini davasına bağladığından hep Nurlar'ın telifini görecektedir kadar ömür istemiş ve formalar tamamlandıkça o iman kahramanının dudaklarından “Vazifem bitti.” cümlesi dökülmüştü. Artık, gönül rahatlığı ile fânî diyara el sallayabilir, “Es-selâm!” diyebilirdi.

Hizmetinin bitmediğini düşünerek vefatına âdeta inanamayan Abdullah Yeğin Ağabey, o üzüntüden Üstad'ın Isparta'da kendilerine söylediği şu sözleri hatırlayamayacaktı:

“Ben Risale-i Nur neşroluncaya kadar bir ömür istiyorum. Ondandır bana lüzum kalmamıştır. Benim vazifemi Risale-i Nur yapar.”

Nur basılana kadar ömür istemesinin bir hikmeti vazifesini tamamlamak; bir hikmeti de nazarları o güne kadar kendisine çekerek Nur'un önünü açmaktır.

Bir gün, Yalvaç yolu kenarında, Bayram Yüksel, Ceylan Çalışkan ve Zübeyir Gündüzalp Ağabeylere vasiyetini yazdırmış: “Evlâtlarım, ben bu vasiyetimi bir ihtara binaen yazdırıyorum. Ben size vasiyet ediyorum ve bunu da kaleme alın; nasıl Gavs-ı Âzam, Cenab-ı Allah'tan bir ömür istemiş, Cenab-ı Hak hizmet için ömrünü uzatmış. Ben de Cenab-ı Allah'tan ömür istiyorum. Risale-i Nur Külliyyatı'nın baskısı matbaalarda bitinceye kadar. Ta ki ehl-i dünyanın nazarı bende olsun, matbaalarda ve Risale-i Nurlar'da olmasın.”

Hayatını bu kadar hizmet için yaşıyor, âdeta her soluğunu onun için alıyor, talebelerine onu ders veriyordu. Yoksa ihtimal, dostlarının gittiği diyar onun için çok daha sevimliydi.

İstanbul'da, Mehmed Fırıncı Ağabeylerin evinde kaldığı dönemdi. Ziya Arun ve Mehmed Fırıncı Ağabeyler ikindi namazın-

da Üstad'ı Edirnekapı Mihrimah Sultan Camii'nde bulmuşlardı. Üstad namazdan sonra Ziya Ağabey'le birlikte çevreyi görebileceği yüksekçe bir duvara çıkmış, aşağıdaki Fırıncı Ağabey'e latife yaparak sormuştu:

“Şimdi sen hakem ol. Bu Ankara'dakiler bana, 'Sen bizim işimize yardım etmiyorsun.' diye kızıyorlar. Sen ne dersen ben öyle yapayım. Ben onların yanına mı gideyim? Yoksa bildiğin gibi, Risale-i Nur'un hizmet tarzında mı çalışayım?

Fırıncı Ağabey, dua eder gibi ellerini açtı ve cevap verdi:

“Üstadım, nasıl olur, siz onların içerisine nasıl girersiniz?”

Fırıncı Ağabey, daha sözünü bitirmemişti ki, Üstad, yüksek sesle “Tam...” dedi ve kabristan tarafını göstererek devam etti:

“Bu ölülerin arasına gireceğim, bu delilerin arasına girmeyeceğim.”

Elbette, dünyayı bilerek âhirete tercih etmek, fânî bir diyara baki gibi bağlanmak, meşru daire keyfe kâfi iken haddi aşmak ve başına hem dünyada, hem âhirette belâlar açmak olsa olsa bir nevi cinnet ve delilikti. Böyle bir cinnete düşmeye kabre girmeyi tercih ediyordu.

Ve bir gün, nesebî ceddinin davetine uyarak Urfa'ya, Halilürrahman Camii'nin avlusundaki kabrine doğru yola çıkacaktı. Yolu şiddetli ateş ve hastalıklar içerisinde, zaman zaman kendisinden geçerek baygınlıklar içerisinde geçirmiş, kendine geldiğinde talebelerine moral vermiş, “Kardeşlerim, küfrün bel kemiği kırılmıştır!” demişti. Evet, o dava aşkına ve ahlâkına küfrün çürük payandaları ve sahte kahramanları dayanamamıştı. Karapınar'dan geçmiş, daha Eğirdir'e ulaşmamışlardı ki, Üstadımız arabanın içinde öne doğru uzandı ve Zübeyir Ağabey ile Bayram Ağabey'in kulaklarından tuttu:

“Evlâtlarım! Siz hiç merak etmeyin. Risale-i Nur, dinsizlerin, masonların belini kırmıştır. Risale-i Nur daima galiptir. Siz hiç merak etmeyin!”

Bunları defalarca tekrarlamıştı.

“Bunlar beni anlayamadılar, bunlar beni anlayamadılar, bunlar beni anlayamadılar, bunlar beni siyasete bulaştırmak istediler.”

O, ölüme, “Küfrün bel kemiği kırılmıştır!” diyerek yürümüş-tü. Küfür düşüncesi hakkında verilen idam kararını Risale-i Nur eczaları ile infaz etmeye hayatını adanmış o büyük dava adamının son günlerinde bunu haykırması normaldi.

Evet, birçok büyük insan gibi, onu da anlayamamışlardı. O İslâm Dünyası'nın ve insanlığın sıyanet meleği idi, koruyucu paratoneriydi. Bilemediler. “Ben buradan gitsem bunlar tokat yiyecek, karışacak.” diye haber vermişti. 23 Mart'ta vefat etti, 27 Mayıs'ta ihtilâl oldu.

Bu Nurlar'ı Bütün Kâinata Okutturacağım

O Rabbine karşı tam bir itimat ve güvenle yaşıyordu. Sultanı bulanın gamı, kederi kalmaz, O'na müracaat eden eli boş dönmezdi.

“Eli kısa, ömrü kısa, iktidarı kısa, sabrı kısa” idi insanın. Âcizdi. Her şeyden çabuk üzülebilir, yıkılabilirdi. O, kâinatın en nazik ve nazenin misafiriydi. Fakat olsun, bütün bunlar, âcize merhamet eden Sonsuz Kerem Sahibi'nin kapısında sermaye olduktan sonra insan için tasalanmaya gerek yoktu.

Sermayesiz insanın “bir çiçeği istediği gibi baharı, baharı istediği gibi ebedî cenneti istemesi” onu Ezel ve Ebed Sultanı'na ilticaya yöneltiyor, hiçbir şeyi yokken her şeye kavuşturuyordu. Ölüm yoktu. Ölümü öldüren, ebede yürümek isteyen insanın önündeki taşı kaldıran Allah vardı.

İman hem nur, hem kuvvetti. Mutlak hakikati bulan yanılmaz, Sonsuz Kudret'e dayanan mağlûp olmazdı. Küre-i arz bomba olsa onu korkutmaz, ipini sahibinin elinde görür, “harika bir icraatı” der, seyredirdi. Elbette, bir makinisti olduğunu ve kendisine çizilen istikamette hareket ettiğini bilen küçük bir çocuk, treni sevinçle seyrederek, bunları bilmeyen cesaretiyle meşhur insanlar, “Tepesinden ateşler savuran kükremiş bir canavar geliyor.” vehmiyle kaçardı.

Bu güven ve itimadı yakalayanı, Müslümanların maddî imkânsızlıkları, Kur'ân'ın muvakkat sahihsizliği yıldırılmaz, gayretini ve şecaatini artırır. Hak âliydi ve hak ettiği yeri alacaktı. Her geceden sonra bir nehar, her kıştan sonra bir bahar vardı. Küçülen ve bir sınıf hâline gelen dünya, yeniden Kur'ân'ın sesine kulak verecek, Ekmel-i Mükemmel Rehberi'ni (aleyhissalâtu vesselâm) bir kez daha dinleyecekti. Amerika ve Avrupa İslâmiyet'e dehalet edecek, yine hayır galip gelecek, insanlık uzun süre başını taştan taş a vurup avare avare dolaşmaya tahammül edemeyecekti. İkrâma mazhar kılınan insan, insanlık onurunu kendi ayakları altında daha fazla çiğneyemeyecekti. Çoktan buzlar çözülmeye, karlar erimeye başlamış, bahar çiçekleri başını çıkarmıştı. Artık, Anadolu'nun ve insanlığın sinesinden bunu çıkarıp atmaya kimsenin gücü yetmeyecekti.

Bayram Yüksel Ağabey'in kalbine bir gün: "Bir avuç Nur talebesi, biz yazıyor, biz okuyoruz." diye gelmiş, Üstad Hazretleri birden: "Bu Nurlar'ı bütün kâinata okutturacağım." demişti.

Onun naklettiğine göre, yine bir gün dersten sonra Üstadımız, "Evlâtlarım, siz zannediyor musunuz ki, biz beş altı kişi ders yapıyoruz. Biz bu dersimizle Anadolu'da binler ders yapan cemaatlerin arasına mânen giriyoruz, beraber ders yapıyoruz." buyurmuştu.

Ona, onca olumsuz şartlara rağmen o sarsılmaz metaneti veren işte Rabbine ve O'na ait hakikatlere duyduğu bu güvendi. "Kim var?" diye sağına soluna bakmadan ayağa kalmış, kollarını açarak insanlığı yöneldiği çıkmaz sokaktan kurtarmaya çalışmıştı. O gündenden sonra belki kimse o kadar yalnız kalmadı. Hicranlı hayatı yalnız başına kardeşleri adına o göğüslemiş ve arkasında ışıktan bir şehrah bırakmıştı. Bu yolun sarp ve yokuş uğraklarına gelenler ondan, o sarsılmaz metaneti alacak, o, bir kez daha yaşadığı çekirdek hayatıyla rehberlik ve örneklik yapacaktı.

Davasına ve kendisine olan güveni onu daha çocukken, kendisi hakkında, “O henüz bir çocuk olduğundan kabil-i hitap değildir.” diyen, Şeyh Emin Efendi’ye karşı, “Efendim! Beni imtihan ediniz. Kabil-i hitap olduğumu ispat etmek isterim.” şeklinde konuşturmuştu.

Üstadımız, o günlerde on beş, on altı yaşlarındaydı. Şeyh Emin Efendi’nin, üç sene mühlet vererek cevaplamasını istediği edebi ve ilmi soruları üç günde cevaplamıştı.

Nesiller, bu güven ve itimatla beslenmeli, büyütülmeliydi. Zira Allah, kuluna zannına göre muamele ediyor, itimadına göre ih sanda bulunuyordu. Belki de o hâli bir dua olarak kabul ediliyor, samimi inanca ve itimada mükâfat veriliyordu.

Kore’ye, bir Nur talebesi göndermek istemiş, “İnkâr-ı ulûhiyete karşı Kore’ye girmek lâzım.” demişti. Ceylan Ağabey’i veya Bayram Ağabey’i düşünüyordu.

Nasip, Bayram Ağabey’indi. Kore’de, kurşun yağmuru altında kalmış, kurşun isabet etmemiş; başına koca havan topu düştüğü hâlde sadece miğferinde ufak bir çukur oluşturmuş, kendisine bir şey olmamış, çatışmada düşman askerlerinin ortasında kalmış, onu kimse görmemişti. İnayet altında himaye edilmişti. Koruyan Allah’tı.

Üstadımız, Bayram Ağabey’i gönderirken kendi cevşenini vermiş, yedi kat muşamba yaptırıp, yanında taşınmasını istemiş: “Hiç korkma, korktuğun zaman beni hatırla, bizler daima inâyet-i rabbâniye altındayız. Hiç merak etme, Cenab-ı Allah senin yardımcın olsun.” diye dua etmişti.

Bayram Ağabey, cephede hiç namazını aksatmamış, korktuğunda Üstadını hatırlamış, ezan okumuştur. Bir vesile ile Tokyo’ya ulaşmış, Üstadımızın “ahbabım” dediği Japon Başkumandanı vefat ettiği için eserleri orada yaşayan ve “Neşrederiz” diyen Kazan Türklerine bırakmıştı.

Hazreti Hamza, Gavs-ı Âzam gibi zâtların vefatlarından sonra da tasarruflarının devam etmesi, talebeleri ile ilgilenmesi gibi, Üstadımız da “Sıkıştığında beni hatırla.” diyerek imdadına yetişeceğini ima ediyordu. Bunun Kore’de ve sair yerlerde yüzlerce misalini yaşamış olan Bayram Ağabey sözlerini şöyle tamamlamıştı: “İnşallah nasıl dünyada iken bizleri muhafaza, hem himaye ediyordu, öyle de âhirette de himaye ve şefaât eder...”

“İman tevhidî, tevhid teslimî, teslim tevekkülî, tevekkül saadet-i dâireyni netice verir.” demişti zaten. Bayram Ağabey görevini gönül huzuru ile tamamlamış, saadetli hizmetlerine dönmüştü.

Allah’a itimadı tam olduğu gibi, insanlar arasında da güvenin timsaliydi. O, Emin Elçi’nin (aleyhissalâtu vesselâm), emin ümmetiydi ve insanların güvenini sarsacak, üzerine haklarını alacak bir şey yapamazdı. İnsanların kendisinden emin olmadıkları, güvenmedikleri birisi hakkı neşredemez, nasihatteki tesiri koruyamazdı. Nâsihin, tavsiyelerinin tesiri kendisine duyulan güvene bağlıydı. Üstadımız bu mevzuda da enfes bir nunûneydi.

Daha sonra Van milletvekilliği yapan Kinyas Kartal da, Üstad ile birlikte batıya sürgün edilenler arasındaydı. Kendisini onun dostu olarak göremiyor, “Dostluk nerede, biz nerede, ben Seyda’nın hayranıyım.” diyordu. Sürgün esnasındaki hatırası Üstadımızın güvenilirliğinin küçük bir nunûnesiydi:

“Trabzon’da telaşlı bir hâli vardı. Sebebini sorarak öğrendim. Yolda kızakçılardan emanet aldığı gözlüğü geri vermeyi unutmuş; gözlük kendisinde kalmıştı. Telâş ve heyecanla kızakçıları arıyordu.”

Kimsenin, en ufak bir hakkı kendisinde kalsın, ötelede hesaplaşsın istemiyor, orada sıkıntı çekmektense burada telâşını yaşıyordu.

Üstadımız, hayatı boyunca müspet hareket etmiş; hep iyiyi, güzeli, doğruyu yapmayı tavsiye buyurmuştu. Daha çocukken, o

ateşin zekâsı ile aşiretler arasındaki anlaşmazlıkları sulh ile çözmeye çalışmış, onlara en güzel yolun barış yolu olduğunu göstermişti. Başkalarının hata yapması, Müslüman'a hata yapma hakkı vermezdi. El ne yaparsa yapsın, o kendisine yakışanı yapacaktı. Emin insanlar her zaman emniyetin temsilcisi olmalıydılar. Onlardan kimse kemlik görmemeli, "Öldürmeye gelen dirilip gitmeliydi."

Güvenlik güçlerinin ilmî, dinî faaliyetleri menfî oluşumlar olarak görmelerinden, onlara böyle tanıtılmasından fevkalâde rahatsız oluyordu. Güya, özel ve aleyhte bir oluşum vardı ve onlar, hâşâ, gizli emeller taşıyordu. Hâlbuki o, hiç kimse hakkında olumsuz düşünmeyi bilmiyor, bir araya gelenleri Allah'a, Resûlullah'a olan sevgileri bir araya getiriyordu.

Üstadımız, Afyon hapsinde iken, Zübeyir Ağabey tahliye olmuş, fakat Afyon'u terk etmemiş, orada bir ev tutmuş, Üstad'a dışarıdan hizmet etmişti. Daha sonra Üstadımız da Zübeyir Ağabey'in tuttuğu o evde iki buçuk ay kalmıştı. Sungur Ağabey, o günlerde Üstad'ın, talebelerini, polislere, "İşte bunlar Türk milletinin medar-ı iftiharlarıdır." diyerek tanıttığını anlatıyordu. Bundan maksadı onların yanlış kanaatlerini tashihti.

Afyon mahkemesinin karar celsesinde, son sözü sorulduğunda verdiği şu cevapta, aynı maksadın ve hakikatin ifadesiydi: "Eğer suç varsa bütünü benimdir. Diğer arkadaşlarımın hiçbir suçu yoktur. Biz Kur'an'ın hizmetkârıyız, asayişin mânevî muhafızlarıyız."

Kendisini müspet harekete mecbur gören Nur talebelerinden kimseye zarar gelmezdi ve gelmeyecekti. Onlar âdeta güven ruhunun ve düşüncesinin cisimleşmiş hâlleriydi.

Küfrün bel kemiğinin kırıldığına olan inancı da, "Merak etmeyin!" diyerek gönülleri teskin etmesi de, "Beni anlayamadılar." diye düşünmesi de bu güvenindendi.

Bayram Ağabey, Rabbine itimadından gelen tevekkül ve güvenini şu şekilde anlatıyordu:

“Üstadımız daima derslerinde, ‘Kardeşlerim, bizim vazifemiz ihlâs ile iman ve Kur’ân’a hizmet etmektir. Ama bizi muvaffak etmek ve halka kabul ettirmek, muarızları kaçırmak ise vazife-i ilâhiyedir. Biz buna karışmayacağız. Mağlûp da olsak, kuvve-i mânevîye ve hizmetimize noksanlık vermeyeceğiz. Bu noktadan kanaat etmek lâzımdır. Meselâ bir zaman İslâm’ın büyük bir kahramanı olan Celaleddin-i Harzemşah’a demişler:

‘Cengiz’e karşı muzaffer olacaksın.’ O demiş: ‘Vazifemiz cihad etmektir. Bizi galip etmek vazife-i ilâhiyedir. Ona karışmam.’ Ben de o kahraman-ı İslâm’a iktidaen, benim vazifem hizmet-i imaniyedir. Kabul ettirmek Cenab-ı Hakk’a aittir. Vazifemi yaparım. Cenab-ı Allah’ın vazifesine karışmam.’ derdi.

İnsanlar, sadece Rab’lerinin hoşnutluğunu aramalıydı. O hoşnut olduktan sonra başka şeylerin ehemmiyeti yoktu. Kendisini bu kadar duru niyetlere kilitlemesi de Rabbe itimadının eseri idi.

Davasından da, anlattığı şeylerden de emindi. Nur Külliyyatı’nda siyasî bir mevzu olup olmadığının tetkiki için “ehl-i vukuf” adı altında birkaç memur görevlendirilmiş, bunun üzerine Bediüzzaman Hazretleri:

“Bu vukufsuz ehl-i vukuf, Risale-i Nur’u tetkik edemez. Ankara’da yüksek, ilmî bir ehl-i vukuf teşkil edilsin. Avrupa’dan filozoflar getirilsin. Eğer onlar bir suç bulurlarsa, en ağır cezaya razıyım!” demişti.

Davasından bu kadar emin olmak, tam bir imandan ve yaptığı şeylerin doğruluğunun idrakinde olmaktandı ki; o çelik irade ve duruş mukavva kadar mukavemetsiz nesillere ne kadar da elzemdi.

O Zât, Kundaktaki Çocuk Gibi Masumdur

Dava adamı, konuşmasından çok duruşuyla, temsiliyle samimiyetini gösterebilir, dersini verebilirdi. İnsanların hâli sözünden baskın konuşur, onun içindir ki, kim ne derse desin, dedikinden çok ne olduğu konuşurdu. Tertemiz, dupduru niyetlerle, O'nu (celle celâlüh) görüyor gibi yaşamak, bin sözden daha güçlü bir irşat dersiydi.

O, hep böyle oldu, böyle yaşamaya çalıştı. Zira Rabbi onu, asrın örnek alacağı bir model olarak yaratmıştı. O, âdeta bir ısmarlama insandı, bir nunûneydi. Hayatın keşmekeşe döndüğü, herkesin sağa sola niçinsiz ve nedensiz koştuğu, akılların çöplük gibi atık fikirlerle karıştığı, dillerin abes sözlerle gevezeleştiği, kimsenin aklını ve vicdanını durultmadığı, hangi merhalede neyin doğru olduğunu bilemediği bir dönemde, muhakkak ki, öyle bir Hazreti Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem) talebesine, herkes kendi hayatına ondan dersler çıkarsın ve öyle yapsın diye “çekirdek hayata” ihtiyaç vardı. Zira halk için, bir meselenin hücceti, büyüklerin, ulemanın, o mevzuu hayatında nasıl yaşadığı, o durumda ne yaptığı idi. Kendisi, “Benim hizmetim ve sergüzeşt-i hayatım, bir nevi çekirdek hükmüne geçmiş, inâyet-i ilâhiye ile bu zamanda ehemmiyetli bir hizmet-i imaniyeye mebede olmak için Kur’ân’dan gelen ve meyvedar bir şecere-i âliye olan Nur Risaleleri’ni ihsan etmiş.” diyordu.

O, bir güzel örnekti. Akıllı adamın vazifesi, güzeli örnek almak, ona benzemeye çalışarak güzelleşmekti. İnsanlar, onu taklit ederek suniliğe düşmemeli; fakat ondan dersini alarak kendi hayatlarını, karakter ve kabiliyetlerini yaşamalıydılar. Allah, herkesi güzel yaratmıştı. İnsanın vazifesi, başkası olmak değil, kendisini kirlerden arındırıp, kabiliyetlerini inkişaf ettirmektir. Diğeri, bir olmazın talep edilmesi olurdu.

Van'dan alınıp, Karadeniz yolu ile sürgüne gönderildiğinde, komutan, onu, Mustafa Ağralı isimli bir piyade erine emanet etmişti. Yol üzerindeki köyde, geceyi aynı evde geçireceklerdi. Er, herkesin hürmet ettiği bu zâtı yalnız başına nasıl bekleyeceğini merak etmişti.

– Bir tek kişi, ben nasıl bekleyebilirim?

Aslında onu kimsenin beklemesine gerek de yoktu. O, hep sulhun, emniyetin yanındaydı. Ne hâliyle, ne sözleri ile muhalefet ediyor, tam bir teslimiyet ve tevekkülle ibadetleri ile meşgul oluyordu. Bu komutan için sadece bir formaliteydi.

– Usûlen sen gideceksin oraya, bir şey olmaz. O zât, kundaktaki çocuk gibi masumdur.

İşte, tebliğ ve irşat erleri; bu davaya baş koyduğunu söyleyen ve bunun için yola çıkanlar, çevrelerine bu güveni telkin ettikleri gün, o çekirdek hayattan derslerini ve yüce hakikatlerden nasiplerini almışlar demektir. Yoksa kimse, insanın diline bakarak, kimseye, böyle bir duruluğu, çocuk saffetini yakıştırmaz ve o denli itimat etmez.

Bir hakikat, hayatla bütünleştiği ölçüde hakikatti. İslâm, bu yerlerin sahibinin muradı olduğu için, hayatın hakikâsi ve en güzeliydi. Onda doğrularla ters düşmeler, gerçeklerle ve ilimlerle zıtlıklar olmazdı, olamazdı. Zira birisi cisimleşmiş, diğeri kelâmı ifade edilmiş kitaptı. İlim ve hayat, doğruyu bulmuşsa, istikameti İslâm'ı gösterecekti. Sofra kiminse, size hangi şeylerin

faydalı veya zararlı olduğunu bilen elbette oydu. Başka türlü anlayışlar, insanın aldanması veya kendini aldatması olurdu.

Ceylan Çalışkan Ağabey'i askere uğurlarken ona yaptığı son nasihat: "Sen Risale-i Nur'un esaslarını hareketlerinle yaşa!" olmuştu. Elhak, Ceylan Ağabey bihakkın yaşamış ve güzel nunûne teşkil etmişti ki, Nurlar Üstad'ın etrafındaki o eller aracılığı ile bütün dünyaya ulaştı. Önemli olan, hakikati "hareketlerinle yaşamaktı."

Üstadımız, hep yaşantının üzerinde durmuş, "Neşr-i hak için enbiyaya ittiba etmekle mükellefiz." buyurarak, meselenin ciddiyetini göstermişti. Evet, dini anlatanlar, Allah'ı insanlara tanıtanlar peygamberlerdi. Böyle şerefli bir vazife ile vazifedâr olduğunu bilen her mümin, onu peygamberlerin yaptığı gibi yapmalı, onların hayat tarzlarını örnek almalıydı. İbadetse, ibadet; gözü tokluksa, gözü tokluk; kahramanlıksa, kahramanlık...

"Eğer biz ahlâk-ı İslâmiye'nin ve hakaik-i imaniyenin kemalâtını efâlimizle izhar etsek, sair dinlerin tâbileri elbette cemaatlerle İslâmiyet'e girecekler; belki küre-i arzın bazı kıtaları ve devletleri de İslâmiyet'e dehalet edecekler. demişti. Bu hem bir ders, hem bir müjde idi. Demek Müslümanlar İslâm'ın güzelliklerini yaşantıları ile gösterecekler, akın akın İslâmiyet'e dehaletler olacak; değil devletler, kıtalar bile hidayete erecekti. Demek bir gün olacaktı. Öyle olması da mukadderdi zaten... Zira tek doğru da, hasta insanlığın reçetesi de oydu. Başını taştan taş vuruşu gibi avare avare dolaşan, oksijenini yitirmiş gibi çaresizlik içinde kıvranan insanlık, yeniden "iman!" diyecek ve Rab'lerinin rahmet kapısını çalacaktı. İnsan, ikrama mazhar kılındığı ve güzeli aradığı için bu olacaktı. Yeter ki, bu yüce dava içinden ihanete uğramasın, yaşamayanlar onun güzelliklerine gölge düşürmesin, insanlar daha o hidayet kaynağını tanımadan ve dinlemeden bir kısım kendini bilmezlerin davranışlarından ötürü dinden soğumasın... Yaşamak vazife, yaşamamak büyük bir darbeydi.

Bayram Yüksel Ağabey, Kore Savaşına iştirak etmiş, Üstadımız onunla Japon Genelkurmay Başkanı'na Nurlar'ı göndermişti. Bayram Ağabey'in bulunduğu birlikteki iki tabur komutanı, istirahat edilen yerlerde çadırdan bir cami yaptırıyorlardı. Namazlar cemaatle kılınıyor, Bayram Ağabey müezzinlik yapıyordu. Onu müezzinlik yaparken gören Koreli masum çocuklar taklit eder, sağa sola döner, ezanı okumaya çalışırlardı. Bayram Ağabey, bu hatırasını Üstadımıza anlattığında şu cevabı almıştı:

“Bu zamanda lisan-ı hâl, lisan-ı kalden daha tesirli. Bak Kore’de İslâmî faaliyetler başladı.”

Ağabey'in anlattığına göre İslâm'ı kabul eden birçok insan olmuştu. Daha o günden oralara da iman hizmetinin tohumları atılmış, mânevî yollar açılmıştı. Evet, hâl dilinin, sözden çok öte tesiri vardı.

Bediüzzaman Hazretleri'ni İstanbul'da ziyaret eden Galip Girgin, onu şöyle tanıyordu.

“O, inandığı gibi yazan ve yaşayan bir insandı. Söyledikleri ile yaşayışı arasında en ufak bir tezat yoktu. Asrımızın aydınlarında çok görülen riya, müdahene, gerçek dışı, şahsî ikbal ve menfaati için söz ve hareket onda yoktu. İndinde, hakkın hatırı yüksekti ve hiçbir hatıra feda edilemezdi.”

Bu onu tanıyan herkesin ortak kanaatiydi. Ve aslında herkes, “söylediğini yaşar” diye tarif edilecek kadar düz olmayı hedeflemeliydi. Belki, felâket asrının insanların en büyük hatası ve handikabı da buydu. Hâlin dili yalanlaması...

Gecelerini ibadetle geçiriyor, namazlarını huşû ile kılıyor, okuyor, yazıyor, boş durmuyor; talebeleri tarzını devam ettirsin diye onlara hâliyle ders veriyordu. Kendisine yazdırılan Nurlar'ı belki de herkesten çok kendisi okumuş, istifade etmişti. Talebeleri o hâlini unutmamış, nunûne olsun diye hep anlatmışlardı.

Bayram Ağabey'in ifadelerine göre, Üstadımız bazen hizmetini gören yakın talebelerine “Bugün kaç sayfa okudunuz?” diye sorardı.

Kimileri üç, kimileri beş derdi. O, “Ben iki yüz sayfa okudum. Hem benim kalemim yok, çok ağır yazıyorum. Hem de sizin gibi gazete gibi okuyup geçmiyorum. Ben mânâsını da anlayarak okuyorum. Hem de bakın ne kadar tashih ettim.” diyerek, kendi çalışmalarını anlatırdı. Âdeta ufuklarını açıyordu.

Risaleleri açarken sayfaları hiç incitmeden, elini ağzı ile ıslatmadan çok itina ile açardı.

“Elhamdülillâh, ben bugün bu kadar okudum, çok istifade ettim. Bugün imanım çok inkişaf etti.” der, okuduğu bir risaleyi hayretle talebelerine gösterir, “Fesühbanallah, bu eseri hiç görmemiş gibi istifade ettim.” diyerek bakışını anlatırdı.

Ona göre Nurlar tecdid-i imana vesile oluyordu. “Nasıl mübarek günlerde camilerde tecdid-i iman ederler; biz de Risale-i Nur’u okumakla tecdid-i iman ediyoruz.” derdi.

Nurlar’daki ilâhî ihšana dikkat çeker, onu doğrudan doğruya Hakk’ın rahmet eline verir; “ben” demeden, “biz” bile demeden, hep “O” diyerek sahibini gösterirdi.

“Kardeşlerim, bakın ben bu kadar okudum, hiç yanlış bulaamadım. Risale-i Nur’un telifinde inayet-i ilâhiye ve hıfz-ı rabbânî bize yardım ettiler. Bizim bu ne hünerimiz, ne de kabiliyetimiz. Bu tamamen Cenab-ı Hakk’ın ihсан ve kereminden, biz âcizlere bir lütfu ihسانdır.” diyordu.

Üstadımız, 1953’ten sonraki hayatını “Üçüncü Said” dönemi diye anlatırdı. Kendi hayat tarzını başkalarına ders versinler diye o tarihten sonra yanına talebelerini almış, aynı evi paylaşmıştı. Yine Bayram ağabeyin anlattığına göre, 1945’te, Isparta’da, Üstad Hazretleri Arapça Mesnevî-i Nuriye’den derse başlamıştı. Bu derse Merhum Tahirî Ağabey, Merhum Zübeyir Ağabey,

Merhum Ceylan Ağabey ve kendisi katılıyor, zaman zaman da Sungur Ağabey iştirak ediyordu. Sungur Ağabey'i daha çok Ankara'daki hizmetler için gönderirdi. Devamını Sungur Ağabey'in kendi ifadelerinden dinleyelim:

“Üstadımız sabah namazından sonra derse başlıyordu. Ders beş altı saat devam ediyordu. Âdeta on yedi yaşındaki bir genç gibi çok hareketli idi. Bizler Arapçayı bilmiyorduk, ama Üstadımız yine derse muntazaman devam ediyordu. Ceylan Ağabey çok güzel anlıyordu. Tam öğle ezanı okununcaya kadar ders devam ederdi. Yorgunluktan uykumuz gelirdi. Üstadımızın başucundaki saate bakardık, Üstadımız saati ters çevirirdi. Aklımızın, kalbimizin, ruhumuzun ve bütün latifelerimizin derse verilmesini temin ederdi. Zübeyir Ağabey vücuduna iğne batırarak dersleri takip ederdi.

Üstad bir gün, “Evlâtlarım, bu ders yalnız bize değil, bütün kâinatı alâkadar eden bir derstir. Bu dersi mele-i âlânın sakinleri de dinliyorlar. Bu ders çok mühimdir.” dedi. Hakikaten bizlere de acayip bir hâl oldu.”

Dersler sadece akla değil, kalbe; bütün mânevî latîfelere baktığı için ısrarla devam ediyor, o meyvedar bahçeden herkesin istifade edeceğini biliyordu. Vâkıa, ağabeylerimiz, ders Arapça da olsa her nasılsa anlar olmuşlardı.

Demek, “Anlamıyorum.” diyen insanların, dışarıda durmalarından, Nur hâlelerinde bulunmaları binlerce kat daha hayırlıydı.

Hâl insanının duruşu, davranışları, hedefinin ilâhî rızaya ermek olduğunu gösterir. Rabbinin hoşnut olacağı şey ne ise, o, onu arar. Ahmet Gümüş anlatıyor: “Her gidişimizde bize İhlâs Risaleleri'ni âdeta özetlerdi. Her işin Allah rızası için olmasını ve o gaye ile hareket edilmesini anlatırdı. Yine sözden ziyade hâl ve hareketin daha tesirli olacağını anlatırdı.”

Sabah derslerinden sonra, kura çektirerek “ders baklavası” ikram eder, kura kendisine çıkan önce alır, kendisi de talebeler gibi kuraya dahil olur, böylelikle kendisinin de Risale-i Nur’un talebesi olduğunu ifade etmek isterdi. Bu kadar duru, bu kadar hazm-ı nefis içerisinde insanlardan bir insandı.

Genç bir insanın çevikliği ile hareket ederdi. Onda, hâşâ, uyuşukluk, miskinlik, tembellik kokan hiçbir hâl yoktu. En dik yamaçlara talebelerinden önce tırmanır, çok defa onun çıktığı yere talebeleri çıkamazdı. Üstadımız, bir gün talebeleri ile birlikte Emirdağ yakınlarındaki yüksek bir tepeye çıkmıştı. O gün yanlarında Dr. Tahir Barçın da vardı ve hâdiseyi şöyle anlatıyordu:

“Tepeye gittiğimizde, kendileri yüksek ve dik bir yamaca oturmuşlardı. Biz ise kayıyorduk, tam oturamıyorduk. Bizim bu hâlimize tebessüm ediyordu.”

Öyle tesirli bir hâl insanıydı ki, onun bu ufkunu yakın talebelerindeki akislerde de görmek mümkündü. İnsanlar nezahetinin büyüüne kapılmış, saffetini, beklentisizliğini, takvasını örnek almıştı. Mânevî evlâdı, Ceylan Çalışkan Ağabey, 1963 Ağustosunda, Bakırköy istikametinde giden bir minibüste trafik kazası geçirerek Üstadına kavuşmuş, nüfus cüzdanının arasından şu vesika çıkmıştı:

“Ceylan benim vekilimdir.

Nur’a ait işleri benim hesabıma yapar.”

Said Nursî

Yerde yürüyen bir melek saffetindeki Ceylan Ağabey’in elindeki bu vesikadan vefatına kadar kimsenin haberi olmamıştı. Kendisinin itibarı artsın, nefsi bundan pay çıkarsın istemiyordu.

O öyle, onun için de talebeleri böyleydi.

Bu kadar riyasız, bu kadar samimi olmak, ancak tam iman etmiş bir yüreğin ve onun eleğinden geçen arınmış ruhların özelliğidir. Herkese yakışan ve lâzım olan bir özellik... Asılsız bahanelerle paye arayan sahte kahramanlara ne güzel bir hâl dersidir.

Duysa nefsimiz... Duysa neslimiz...

İstifade Edilen Kaynaklar

– Badıllı, Abdülkadir, Bediüzzaman Said-i Nursî Mufasssal Tarihçe-i Hayatı (1-3), Timaş Yayınları, İstanbul, 1990

– Nursî, Bediüzzaman Said, Risale-i Nur Külliyyatı (1-2), Nesil Yayınları, İstanbul, 2004

Sözler

Mektubat

Lem'alar

Şualar

İşârâtü'l-İcâz

Mesnevî-i Nuriye

Barla Lâhikası

Kastamonu Lâhikası

Emirdağ Lâhikası- 1-2

Tarihçe-i Hayat

Divan-ı Harb-i Örfi

Hutbe-i Şamiye

Münazarât

Muhakemât

Sünûhât

Hutuvât-ı Sitte**Sikke-i Tasdîk-i Gaybî****Âsâr-ı Bedîiyye**

– Şahiner, Necmeddin, Son Şahitler Bedüzzaman Said Nursî'yi Anlatıyor (1-2-3-4), Nesil Yayınları, İstanbul, 2004

– Şahiner, Necmeddin, Bilinmeyen Taraflarıyla Bedüzzaman Said Nursî, Nesil Yayınları, İstanbul, 2004

– Edip, Eşref, Risale-i Nur Müellifi Said Nursî, Sözler Yayınevi, İstanbul, 1993

– Akif, Mehmet, Safahat, Feza Gazetecilik, İstanbul, 1994

– Kısakürek, Necip Fazıl, Çile, Büyük Doğu Yayınları, 17. Baskı, 1991

– Akar, Mehmet, Mesel Denizi, Nil Yayınları, İstanbul, 2004

– Söztutan, Cevdet, Bir Deste Nükte, Babıali Kültür Yayıncılığı, İstanbul, 2000

NOTLAR

NOTLAR